

Escola Politècnica Superior
d'Edificació de Barcelona

UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE CATALUNYA

ARQUITECTURA TÈCNICA
PROJECTE DE FI DE CARRERA

PALAU DE VICTÒRIA EUGÈNIA A L'EXPOSICIÓ INTERNACIONAL DE BARCELONA DE 1929.
HISTÒRIA, ARQUITECTURA I ESTUDI DE LA CONSTRUCCIÓ.

Projectista: Daniel Rivas Bragado
Director: Ramon Graus Rovira
Convocatòria: Curs 2014-2015 2Q – Febrer 2015

SÍNTESI

Aquest treball, iniciat al 2009, té el seu punt final al 2015, fet que m'ha donat la possibilitat de veure el Palau des de diferents perspectives, no perquè l'edifici hagi patit canvis durant aquets temps, sinó pel fet que el temps m'ha fet canviar a nivell personal.

Inicialment el Projecte era un treball conjunt amb el meu amic Marc Pujagut, realitzant l'estudi dels dos palaus bessons que es disposen simètricament, el Palau Victòria Eugènia i el Palau d'Alfons XIII. Per diferents motius personals el treball es va individualitzar i es va realitzar l'estudi dels palaus de manera independent. Tanmateix cal dir, que la primera part del meu projecte, és a dir, la trobada de documentació, la vaig realitzar conjuntament amb en Marc Pujagut.

El Palau Victòria Eugènia té el seu origen al 1905, quan Josep Puig i Cadafalch comença a impulsar la realització d'una Exposició Internacional a Barcelona. Josep Puig i Cadafalch dissenya el Palau de Victòria Eugènia al 1915, presentant una primera proposta de l'ordenació del conjunt de l'Exposició, encara que no és fins el 1922, quan després de molts anys de decisions importants, s'inicia la construcció del Palau, finalitzant el 1923 fet que permet poder acollir diverses fires nacionals, com l'Exposició Internacional del Moble que va significar la seva inauguració o les de l'Agricultura.

ÍNDEX

1 INTRODUCCIÓ

1.1 FONTS DOCUMENTALS

1.2 ANTECEDENTS

2 EL PALAU DE VICTÒRIA EUGÈNIA EN EL CONTEXT DE L'EXPOSICIÓ INTERNACIONAL (1917-1923)

2.1 EMPLAÇAMENT

2.2 MODIFICACIONS EN EL TEMPS DE LA NOMENCLATURA

2.3 RESUM CRONOLÒGIC GENERAL DE L'EXPOSICIÓ

2.4 ELS ARQUITECTES I EL PROJECTE

2.5 EL PALAU SIMÈTRIC D'ALFONS XIII (1918-1923)

2.6 RECULL DE PLANIMETRIES DEL PALAU

2.7 EL PALAU A LES FOTOGRAFIES DE L'EPOCA

3 INTERPRETACIÓ DE L'EDIFICI ORIGINAL DE L'ANY 1923

3.1 DIAGRAMA DE GANTT INTERPRETATIU DEL RITME DE L'OBRA

3.2 PLÀNOLS INTERPRETATIUS DE L'EDIFICI ORIGINAL

4 UNA ARQUITECTURA AMB ESTRUCTURA DE FORMIGÓ ARMAT I ACABATS CLÀSSICS DE GUIX

4.1 RESUM CRONOLÒGIC DE LA CONSTRUCCIÓ DEL PALAU

4.2 RESUM FOTOGRÀFIC DEL DESENVOLUPAMENT DE L'OBRA

4.3 DIBUIXOS INTERPRETATIUS DE LA CONSTRUCCIÓ DEL PALAU

4.4 DIBUIX INTERPRETATIU DEL MÒDUL BÀSIC: FORMIGÓ ARMAT I GUIX

4.5 REPORTATGE FOTOGRÀFIC AMB L'EDIFICI ACABAT

4.6 COMPARACIÓ ENTRE LES FOTOGRAFIES ACTUALS I LES ANTIGUES

4.7 CONCLUSIONS

5 REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

CONTINGUT DEL CD

1.1 FONTS DOCUMENTALS

Per començar el projecte, s'ha realitzat un treball de recerca en els diferents organismes disponibles, per tal de recopilar tota la documentació original possible, i així poder entendre la construcció de l'edifici.

La major part de la documentació consultada es troba en un estat de degradació important, i a més gairebé la totalitat dels plànols originals utilitzats per desenvolupar aquest projecte tenen un format molt gran, la qual cosa ha dificultat la seva manipulació per poder consultar i l'extracció dels mateixos per poder obtenir còpies.

Les fonts documentals consultades han estat les següents:

- Trobada de llibres disponibles a les diferents Biblioteques de la UPC, a on vaig trobar, conjuntament amb en Marc Pujagut, la tesi doctoral de Jordi Romeu: *Josep Puig i Cadafalch: obres i projectes des de 1911*, a on trobem una explicació molt detallada de l'evolució de la muntanya de Montjuïc per poder acollir l'Exposició, entorn polític, urbanització de la muntanya, avantprojectes i propostes, a més d'una exhaustiva cronologia dels fets desde 1904 fins la mort de J. Puig i Cadafalch. També disposa de diversos plànols, tant d'emplaçament general com de planta en detall, així com seccions o detalls constructius.

- L'Arxiu de la Fira de Barcelona disposa de plànols generals d'emplaçament i plànols de planta del Palau. També fotografies de l'època

- L'Arxiu Històric del Col·legi Oficial d'Arquitectes de Catalunya (COAC) podem trobar plànols, utilitzats a la tesi de Jordi Romeu, seccions i detalls constructius varis.

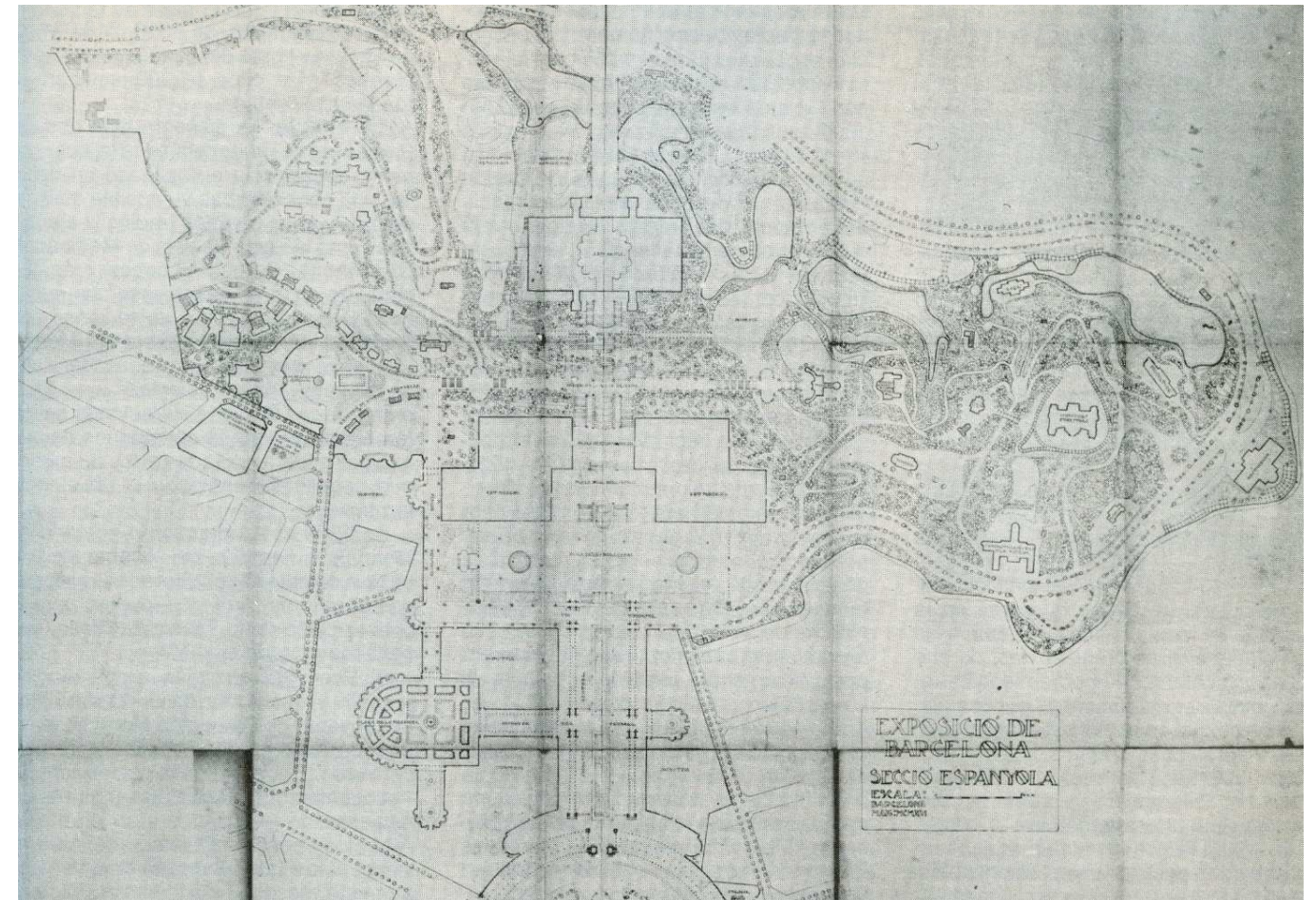
- L'Institut Amatller d'Art Hispànic, disposa de diverses fotografies de l'interior del Palau un cop finalitzat.

- L'Arxiu Municipal Contemporani de Barcelona disposa de documentació molt diversa, amb algun plànol de l'emplaçament general de l'Exposició, la majoria per això són cartes de J. Puig i Cadafalch dirigides a persones de l'àmbit polític o documentació del Palau bessó Alfons XIII.

- L'Arxiu Fotogràfic de Barcelona, a on s'aconsegueixen diverses fotografies de l'època, i podem visualitzar el procés constructiu del Palau amb la seva evolució, així com esbrinar els materials emprats a la construcció del Palau.

- A l'Arxiu Nacional de Catalunya (ANC), podem trobar un immens fons de J. Puig i Cadafalch. Un cop catalogat per part de l'Arxiu, s'ha pogut consultar un centenar de plànols exclusius del Palau Victòria Eugènia. El tamany dels plànols i la seu delicat estat han fet complicat obtenir còpies.

També trobem el fons del fotògraf Josep Brangulí, un recull de fotografies de l'interior del Palau un cop finalitzat.

Font: C.A.U.: Construcción, arquitectura y urbanismo - 1979
Núm. 57-58. Pàg 41.

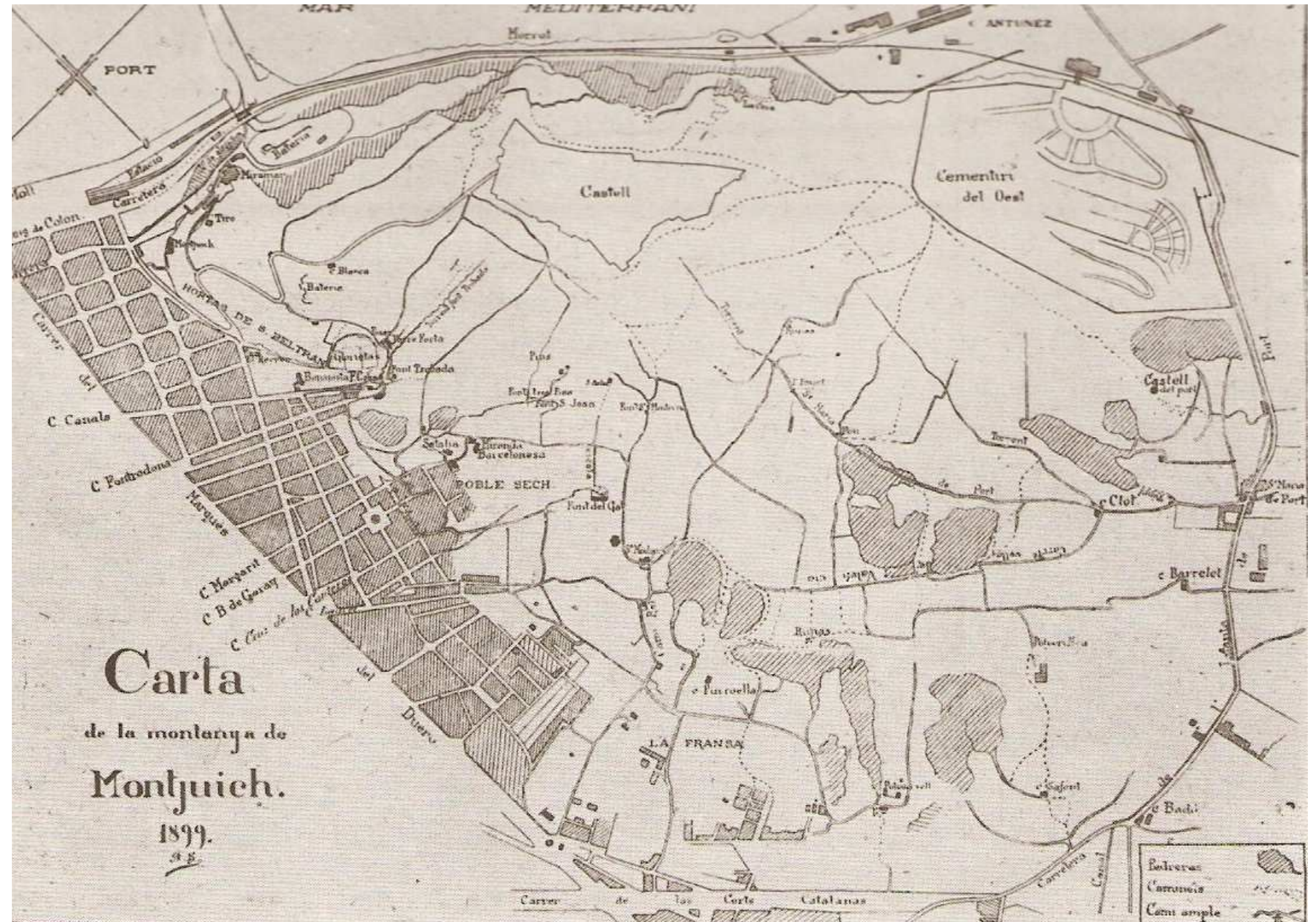
1.2 ANTECEDENTS

Amb la idea de modificar la funcionalitat de la muntanya de Montjuïc respecte la ciutat, al 1894 Josep Amargós redacta un avantprojecte d'urbanització rural de la muntanya i al 1905 Jaussely, en el concurs del Pla d'Enllaços continua amb la idea de 1894 proposant una urbanització de la muntanya amb la funció de ciutat jardí i parcs.

Al plànol de 1899, podem observar la topografia de la muntanya, el barri de Poble Sec a l'esquerra, la zona del port al nord, i un grafiat ratllat indicant les pedreres on s'extreia la pedra de la muntanya de Montjuïc.

Al 1913 es va decidir l'organització d'una nova Exposició Internacional, anomenada d'Indústries Elèctriques, la qual s'havia de celebrar al 1917 i es va haver de posposar per la I Guerra Mundial. L'any 1915, amb la decisió de situar l'exposició a la muntanya de Montjuïc, J. Puig i Cadafalch presenta una proposta d'organització de la muntanya a on inclou un gran número de plànols dels palaus que anomenà "de l'Art Modern" i que amb el cop d'estat de Primo de Rivera es convertiran en el Palau de Victòria Eugènia i d'Alfons XIII, únics palaus projectats i construïts per J. Puig i Cadafalch.

Enmig de diferents interessos polítics les obres de l'exposició s'inicien el juliol de 1915, i després de diverses aturades de les obres els Palaus Victòria Eugènia i d'Alfons XIII s'aconsegueixen finalitzar el setembre de 1923, data de la seva inauguració acollint l'Exposició Internacional del Moble i Decoració d'Interiors.

Font: L'exposició Internacional de Barcelona 1914-1929. Arquitectura i ciutat. Ignasi de Solà-Morales.

2 EL PALAU DE VICTÒRIA EUGÈNIA EN EL CONTEXT DE L'EXPOSICIÓ INTERNACIONAL (1917-1923)

2.1 EMPLAÇAMENT

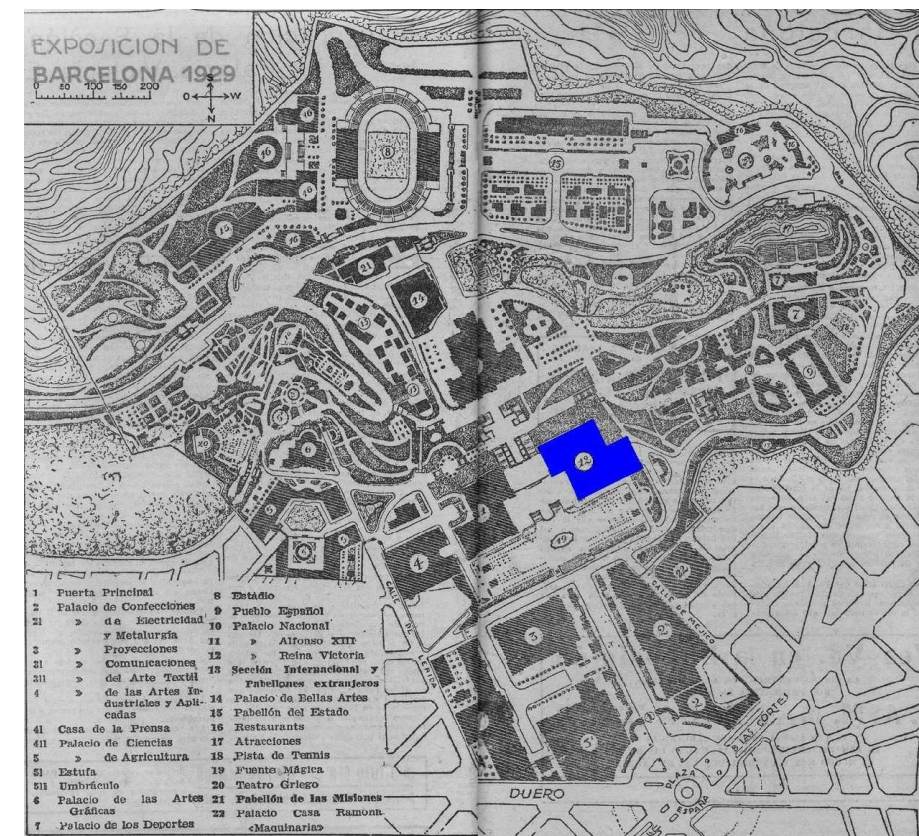
El Palau Victòria Eugènia es situa en un emplaçament privilegiat per a l'exposició. Situat simètricament amb el Palau d'Alfons XIII sobre l'avinguda principal de l'Exposició, que s'enlaira fins al cap de la muntanya i a peus de l'escalinata que porta al Palau Nacional. Els seus desnivells adaptats al terreny de la muntanya creen dues places, la Plaça de Josep Puig i Cadafalch, anteriorment del Marquès de Foronda (antiga plaça dels Bells Oficis) i la Plaça de les Cascades (antiga plaça de l'Art Popular) que ordena i dona accés a l'ascensió fins el Palau Nacional.

Actualment el Palau, de 14.000 m² de superfície, limita al nord-oest amb la Plaça de Carles Buïgas, al nord-est limita amb la Plaça de Josep Puig i Cadafalch i la Plaça de les Cascades, al sud-est amb el Passeig de Jean Forestier i al sud-oest amb l'Avinguda de Francesc Ferrer i Guàrdia, a més d'un espai ajardinat que limita amb el final del Poble Espanyol.

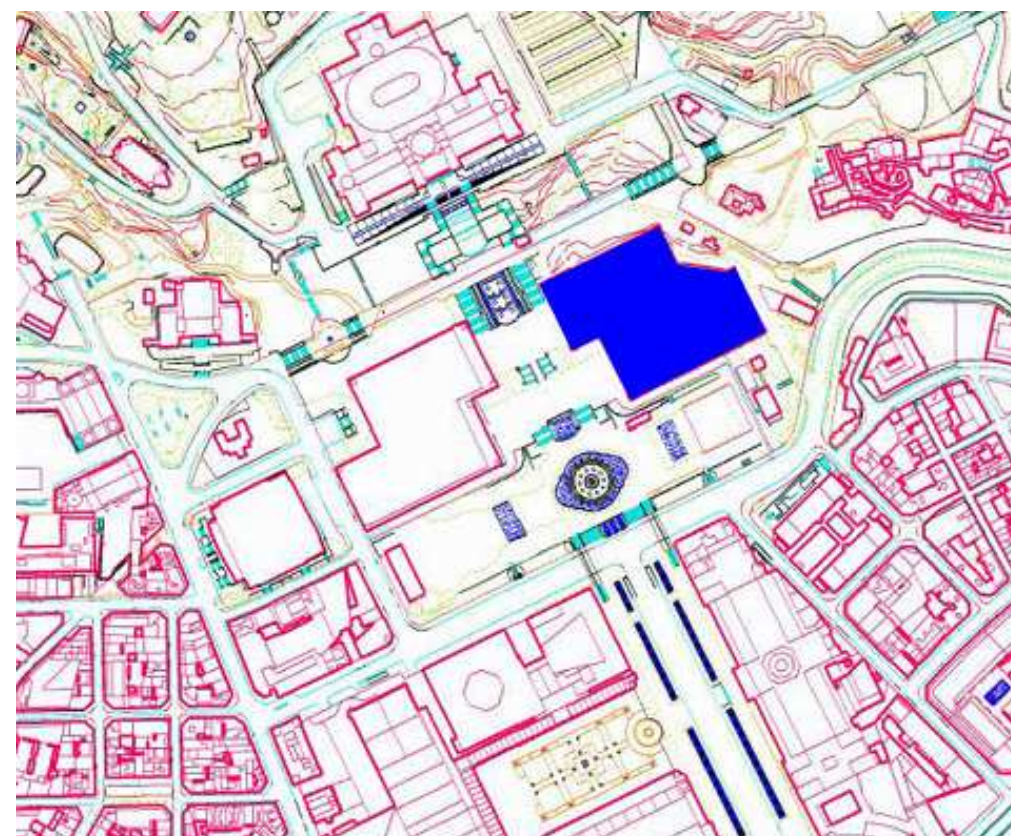
Coordenades U.T.M. (ED50) de l'Institut Cartogràfic de Catalunya:
x = 429.111,00 m
y = 4.580.371,00 m

Pla d'Urbanització de la muntanya de Montjuïc per a l'Exposició de 1917.
Font: L'exposició Internacional de Barcelona 1914-1929. Arquitectura i ciutat. - Ignasi de Solà-Morales

Plànol d'ubicació de pavellons a l'Exposició de 1929.
Font: Arxiu Municipal Contemporani de Barcelona.

Plànol topogràfic actual.
Font: Ajuntament de Barcelona.

2.2 MODIFICACIONS EN EL TEMPS DE LA NOMENCLATURA

Tal i com he pogut comprovar amb la bibliografia consultada, el Palau Victòria Eugènia, ha tingut diferents noms al llarg del temps. Cal dir que inicialment la diversitat de noms ha dificultat l'enteniment de la documentació trobada, ja que els llibres consultats disposen de diferents noms del Palau a la mateixa època. Així mateix, desde l'inici de l'avantprojecte presentat al 1915, tota la nomenclatura per urbanitzar la muntanya de Montjuïc ha sofert canvis, com per exemple en places, jardins, carrers, etc...

El Palau Victòria Eugènia batejat per J. Puig i Cadafalch a l'avantprojecte inicial com a Palau d'Art Modern, es defineix al projecte executiu com a Palau d'Art modern costat Oest. Trobem un altre canvi de nom després de la seva inauguració a on es defineix com a Palau Industrial i posteriorment per l'Exposició Internacional de 1929 s'anomenà Palau de Victòria Eugènia, cosa que es modifica amb la proclamació de la República per ser anomenat Palau 2. Actualment la Fira de Barcelona identifica el palau com a Pavelló 7.

NOMENCLÀTOR DE CARRERS (Base de dades de l'Ajuntament de Barcelona)

	Projecte inicial	Fins l'Exposició 1929	1929	En l'actualitat
Avinguda de la Reina Maria Cristina	Avda. Central	Pi i Maragall	Avda Amèrica	Avda. De la Reina Maria Cristina
Avda. del Marquès de Comillas	Via K	Avda. del Marquès de Comillas	Avda. del Marquès de Comillas	Avda. Francesc Ferrer i Guardia
Avda. de Rius i Taulet		Avda. de Rius i Taulet	Avda. de Rius i Taulet	Avda. de Rius i Taulet
Plaça de Carles Buigas	Plaça de les Belles Arts	Plaça de Carles Buigas	Plaça de Carles Buigas	Plaça de Carles Buigas
Plaça del Marquès de Foronda	Plaça Bells Oficis	Plaça Bells Oficis	Plaça dels reis	Plaça de Josep Puig i Cadafalch
Plaça de les Cascades	Plaça d'Art Popular	Plaça de les Cascades	Plaça de les Cascades	Plaça de les Cascades
Passeig de les cascades	Avda. de la Gran Cascada	Avda. de la Gran Cascada	Passeig de les cascades	Passeig Jean Forestier
C/ Mirador Palau Nacional		Plaça de l'Art Antic		C/ Mirador Palau Nacional
Avda Montanyans	Passeig dels Muntanyans	Avda Montanyans	Avda Montanyans	Avda Montanyans
C/ Guardia Urbana	Avinguda dels oficis	Avinguda dels oficis	Avda. de la Tècnica	C/ Guardia Urbana
Plaça Epanya	Plaça Epanya	Plaça Epanya	Plaça Epanya	Plaça Epanya

DIFERENTS NOMS DELS PALAUS VICTÒRIA EUGÈNIA I D'ALFONS XIII (Segons bibliografia consultada)

	Font documental 1	Font documental 2	Font documental 3	Font documental 4
Palau Victòria Eugenia	Palau d'Art Modern	Palau d'Art Modern Oest	Palau d'Arquitectura	Palau d'Art Industrial
Palau d'Alfons XIII	Palau d'Art Modern	Palau d'Art Modern Est	Palau d'Art Modern	Palau d'Art Modern

Font documental
1- L'exposició Internacional de Barcelona 1914-1929. Arquitectura i ciutat. - Ignasi de Solà-Morales
2- Josep Puig i Cadafalch. Obres i projectes des del 1911. Volum II. Tesi doctoral de Jordi Romeu.
3- L'exposició Internacional de Barcelona de 1929 - M. Carmen Grandas
4- L'Exposició Internacional de Barcelona del 1929. Grans Temes l'Avenç.

2.3 RESUM CRONOLÒGIC GENERAL DE L'EXPOSICIÓ

Anv	Data	Esdeveniment
1894		Amargós va redactar un avantprojecte d'urbanització rural de la muntanya de Montjuïc.
1901		La Lliga Regionalista de Catalunya es presenta com a candidata a les eleccions de l'Ajuntament de Barcelona.
1905	1 de novembre	Proclamació de J. Puig i Cadafalch: "A Votar per l'Exposició Universal!" (La Veu de Catalunya).
1907		Jaussely lliura a l'Ajuntament el projecte guanyat feia dos anys per urbanitzar la muntanya.
1907		Es defineix el quadre tècnic que s'ocuparà de la urbanització de la muntanya: Josep Amargós urbanitzador, Marià Rubió i Bellver enginyer i J. Puig i Cadafalch arquitecte.
1913	26 de juny	La "Sociedad de Industriales Electricistas y Anexos de Cataluña" comunica a la premsa que vol organitzar una Exposició Internacional d'Indústries Elèctriques, projecte que acorda entregar a J. Puig i Cadafalch.
1914		Es constitueix la Mancomunitat de Catalunya.
1914		Existeixen dos postures diferenciades: Una l'Ajuntament i Parcs i Jardins (Cambó/Amargós) i un altre la Mancomunitat i Exposició (Prat de la Riba/Puig i Cadafalch).
1914	maig	Constitució de la Junta Directiva de l'Exposició d'Indústries Elèctriques.
1914	29 de gener	La Junta Directiva de l'Exposició, presidida per l'alcalde Pich i Pon, pren la decisió d'ubicar l'Exposició a la muntanya de Montjuïc.
1914	octubre	Pla definitiu del projecte del parc.
1915	4 de maig	J. Puig i Cadafalch presenta una primera proposta d'ordenació del coniunt.
1915	18 de juliol	Pich i Pon dona la primera palada per iniciar les obres del passeig central.
1915		En el projecte inicial del Palau de Victòria Eugènia, les façanes eren completament porticades, amb unes suggestives i inacabades columnates allinades.
1916	23 de febrer	Junta Directiva de l'Exposició. De l'acte se'n desprenen futures modificacions a la proposta de J. Puig i Cadafalch.
1917		J. Puig i Cadafalch ocuparà el càrrec de President de la Mancomunitat de Catalunya, al morir Enric Prat de la Riba.
1917		Tres equips d'arquitectes present tres projecte diferents, per a tres parts també diferents, en que l'Exposició havia estat dividida.
1917		Respecte el Palau de Victòria Eugènia es va solucionar la seguretat a base de columnates més controlades. La solució final fou crea un mur massís, de 10-12 m d'alçada, tractat amb caràcter llis i només alleugerit per la suavitat del esgrafiat de columnes
1917		L'enginyer militar Marià Rubió i Bellver és nomenat director de les obres de l'exposició.

Anv	Data	Esdeveniment
1917	20 de gener	J. Puig i Cadafalch presenta minuta d'honoraris de projectes, de 45.829,75 ptes.
1917	18 de febrer	Es treballa en l'obertura del passeig de Santa Madrona sobre el camí de la Font del Gat, i amb construcció d'un mur de contenció.
1917	3 de març	Es treballa en pilastres i terraplenats i amb l'obertura d'un vial perpendicular al passeig central.
1917	17 de març	Obres al costat de la Font del Gat.
1917	12 d'abril	Accessos al parc Laribal, rampes i escales.
1917	juny	Moviment de terres a l'avinguda Central.
1917	7 de juny	Rebaixos de terreny en la part superior.
1917	27 de juliol	Construcció d'un mur de contenció entre la Font del Gat i l'avinguda enfront de la Colla de l'Arròs.
1917	1 d'agost	Anivellació de terrenys destinats a la plaça de Belles Arts.
1917	15 d'octubre	J. Puig i Cadafalch presenta trenta-tres plànols que complementen i donen forma de projecte executiu.
1917	17 de desembre	Forestier i Junvent dirigeixen la col·locació de l'estatua de Ceres.
1917	31 de desembre	J. Puig i Cadafalch presenta una altra minuta a compte de treballs presentats per un total de 24.316,60 ptes.
1918	5 de febrer	J. Puig i Cadafalch presenta nous plànols referents a l'escalinata des de la plaça de Belles Arts.
1918	30 de setembre	Acte de la junta directiva on s'acorda autoritzar als comissaris de l'Exposició perquè gestionin de l'arquitecte Ferran Romeu que s'encarregui de l'estudi del projecte d'urbanització definitiva dels terrenys que ocupen per l'Exposició.
1918	15 de maig	Aturada de les obres.
1918	desembre	Finalitzen les escales d'accés a la plaça dels Bells oficis i s'inicia la nivellació del solar destinat al Palau de Victòria Eugènia.
1919		Aquest any es caracteritzarà per una sèrie esgraonada de lliuraments de plànols per part de J. Puig i Cadafalch, que es presenten paral·lelament al ritme de l'obra.
1919	7 d'abril	Presenta dos plànols de la xarxa de clavegueram i desguassos dels palaus d'Art Modern (de Victòria Eugènia i d'Alfons XIII)
1919	30 d'abril	Presenta la solució de la cantonada dels palaus i la coronació de la columnata que definia la plaça de Belles Arts.
1919	15 d'octubre	Presenta plànols de planta, encara no seran les definitives, però s'aproparan. També plànol de planta coberta amb identiques solucions per els dos palaus. Encavellades longitudinals continues, de ferro,sense indicar un altre reticular o direccionalitat.
1920		Presenta documents amb precisió de calculista de l'estructura del Palau Victòria Eugènia.
1920		Col·locació de les quatre columnes a la plaça de l'Art Antic.

1921		Les obres estan quasi paralizades, per la crisi econòmica i la pèssima organització de l'exposició.
1921		Aturada interna, conflictes socials als quals s'enfronta la Mancomunitat. Problemes interns del comitè organitzador, molt dividit, i els deutes de l'obra realitzada.
1921		Documents: alçats interiors del palau oest, aclaridors de la solució estructural de la coberta, encara amb encavallada longitudinal com el costat est, i que canviarà per una de formigó a quatre aigües.
1922		Anv important per la marxa de les obres. Plànols detalladíssims de l'estructura.
1922		Ja hi havia feta l'esplanació i el paviment de l'avinguda principal, la plataforma.
1922		J. Puig i Cadafalch presenta planta definitiva del costat oest. Canvi a les cobertes que es planteja de formigó. Presenta seccions (algunes no realitzades). Solucions adoptades per salvar diferents alçades, jàcera amb cartel·la i doble arcada de mig punt amb pilastre central.
1922	4 d'abril	Eduard Ferrès nomenat director de les obres de l'Exposició.
1922	maig	Inauguració Palau Art Modern costat est (d'Alfons XIII) amb motiu de l'Exposició Internacional de l'Automòbil.
1923	13 setembre	Inauguració del Palau de l'Art Modern costat oest (Victòria Eugènia), amb motiu de l'Exposició Internacional del moble i de la decoració d'interiors.
1923	13 setembre	El dia de la inauguració de l'Exposició del Moble coincideix amb el pronunciament de Primo de Rivera.
1923	24 desembre	J. Puig i Cadafalch delega les funcions com a president de la Mancomunitat.
1923	26 desembre	J. Puig i Cadafalch creua la frontera cap a França, exiliant-se.
1924		La Dictadura ha convertit l'Exposició en un aparador de cara a l'exterior, pels seus interessos. La influència de Puig, Pich i Pon, Cambó, etc..., ha desaparegut.
1928		Endarrocament de les quatre columnes.
1929	maig	Inauguració de l'Exposició Internacional de Barcelona.

2.4 ARQUITECTES I PROJECTES

El novembre de 1905 es publica la intenció de la Lliga Regionalista de Catalunya, amb J. Puig i Cadafalch al capdavant, de realitzar una exposició internacional a Barcelona. És quan s'inicia, llavors, un període de decisions per poder dur a terme aquesta idea, com per exemple, la desició d'urbanitzar la muntanya de Montjuïc, a on es situaria l'exposició.

Al 1913 la Societat d'Industrials Electricistes encarrega a J. Puig i Cadafalch el primer estudi de l'Exposició per celebrar-la al 1917, fet que no succeeix a causa de la I Guerra Mundial. Posteriorment es decideix dividir el conjunt de l'Exposició en tres recintes separats a on J. Puig i Cadafalch s'encarrega de la secció espanyola, aportant al 1915 una proposta d'organització de la muntanya, conjuntament amb Guillem Busquets.

En aquesta primera proposta els dos palaus, Victòria Eugènia i d'Alfons XIII, eren diferents entre si, tant en dimensions, com en la manera d'adequar-se al terreny.

Al maig de 1916 lliura planta de l'organització de la muntanya realitzant esmenes de l'avantprojecte inicial, i a on els dos palaus canvien per ser simètrics amb dos cossos rectangulars. Encara que no és fins a l'octubre de 1917, a on es presenten diversos plànols que complementen i donen forma el projecte executiu. En aquests plànols es defineixen amb detall les façanes dels dos palaus, ressolent els desnivells d'accés als palaus.

Els plànols de 1917 disposen els dos palaus amb planta simètrica, i acabats exteriors idèntics, projectats amb dos naus adossades connectades entre si per un conjunt d'escales, adaptant-se al desnivell que marca la muntanya i amb murs cecs com a façanes suportades per un sòcol de peces de formigó a causa de la topografia.

Si bé tots dos palaus són projectats interiorment mitjançant una xarxa de mòduls quadrats que es repeteixen suportats amb pilars, que inicialment es van solventar de manera idèntica a base d'encavallades longitudinals contínues de ferro,

El Palau Victòria Eugènia canvia posteriorment, per ser solventat mitjançant un sistema de formigó, utilitzant una estructura cassetonada de formigó formant una piràmide truncada amb un lluernari al centre. Amb dos solucions diferents respecte l'alçada que marca les plataformes.

Aquest canvi succeeix gràcies en gran part a l'augment de participació d'Eduard Ferrès i Puig, en les decisions i transformacions dels projectes, sota les directrius de J. Puig i Cadafalch, amb una destacada intervenció al Palau Victòria Eugènia, el qual ell mateix va finalitzar les obres.

Existeix desde 1918 un degoteix de plànols que va presentant J. Puig i Cadafalch per anar definint els Palaus fins a la seva construcció. Així es disposa a l'abril de 1919 de plànol de clavegueram, plànol de nivells, solució de les cantonades i la coronació de la columnata. A l'octubre plànols de planta (s'aproparan a les definitives), plànol d'anivellació, que serà definitiu i plànol de cobertes (amb idèntica solució per els dos palaus). Al 1921 lliura plànols d'alçats interiors (segueix la mateixa solució estructural per tots dos palaus) i plànols de detalls. Al gener de 1922 lliura planta definitiva del Palau Victòria Eugènia, i diversos plànols a on es contempla i justifica el canvi d'estructura de les cobertes, donant dos solucions, arc o llinda, segons l'alçada del mòdul, facilitant d'aquesta manera la ordenació de la retícula, lligant els elements estructurals entre si i en dues direccions.

Paral·lelament a la construcció dels palaus, les tasques d'urbanització dels terrenys per a l'Exposició agafen una altre perspectiva al 1918, amb el nomenament per la Junta Directiva de l'Exposició de Ferran Romeu per dur a terme dites tasques.

Encara que la inauguració del Palau Victòria Eugènia es produeix el 13 de setembre de 1923, consten diversos plànols lliurats al desembre del mateix any, referents al vestíbul d'entrada.

Són els últims documents lliurats abans de l'exiliació de J. Puig i Cadafalch a França a causa del pronunciament militar de Primo de Rivera.

J. Puig i Cadafalch

Font: J. Puig i Cadafalch: l'arquitectura entre la casa i la ciutat.

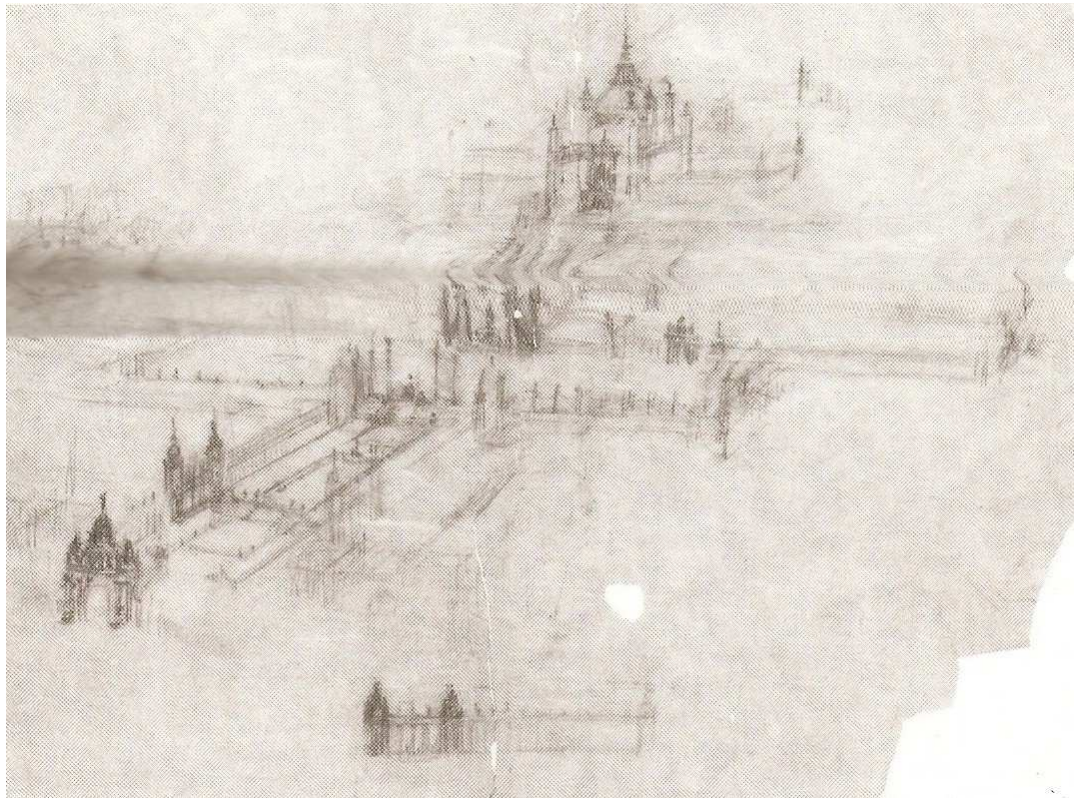

Eduard Ferrès i Puig

Font: Eduard Ferrès i Puig. Arquitecte. X. Ferrès

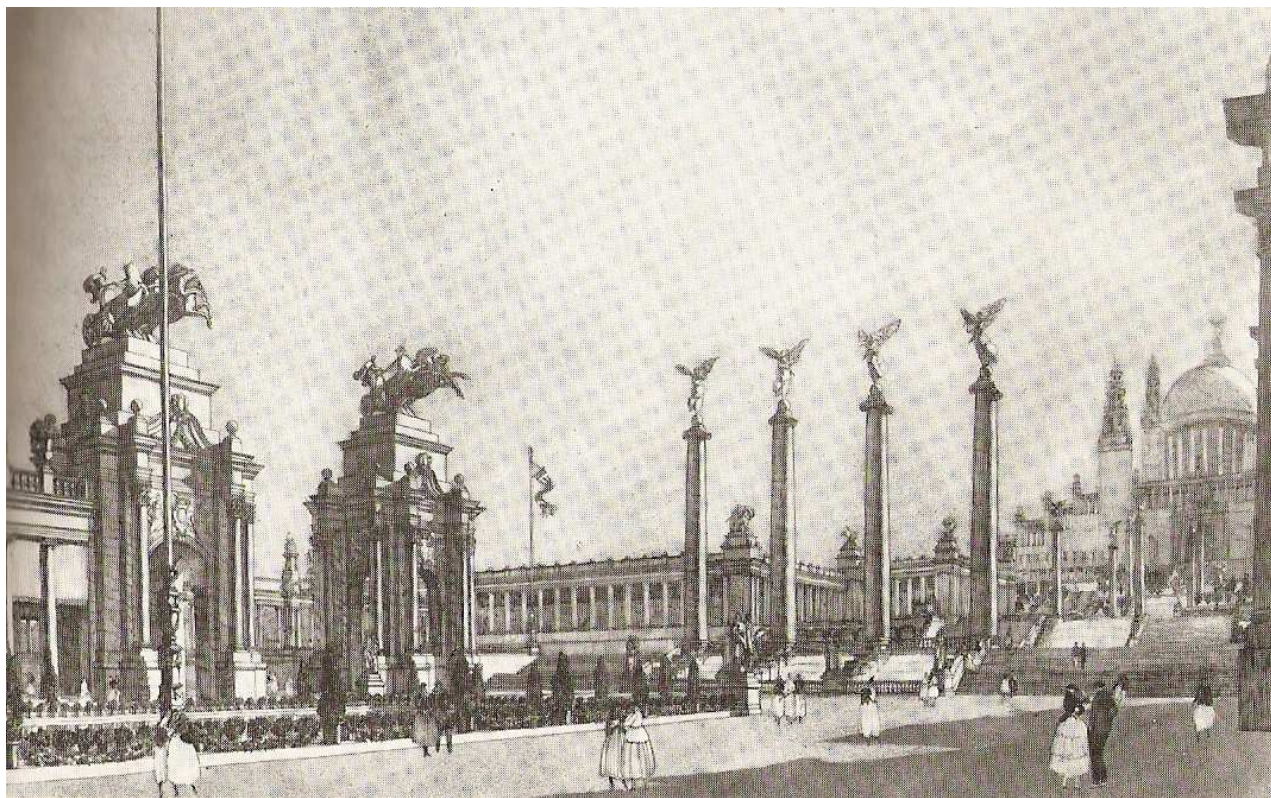
Avantprojectes de l'Exposició

Esbòs d'una perspectiva de l'eix principal de l'Exposició d'Indústries Elèctriques.
Font: Josep Puig i Cadafalch: l'arquitectura entre la casa i la ciutat.

Vista panoràmica de l'avantprojecte de Puig i Cadafalch, en estudi per la Junta Directiva
Font: Arxiu Fira Barcelona. Mundo Eléctrico y producción Nacional, año II nº11 junio 1915.

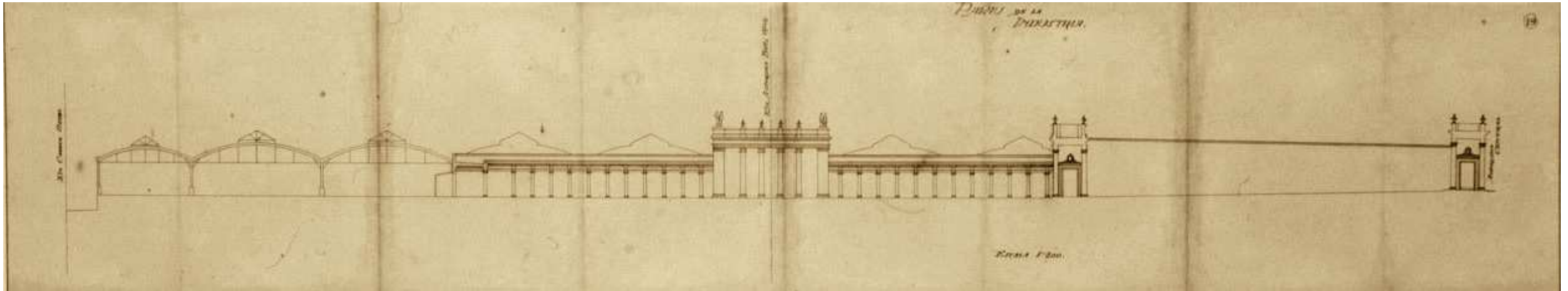
Perspectiva de l'avinguda principal de l'Exposició amb les quatre columnes al·legòriques.
Projecte de Puig i Cadafalch per l'Exposició Internacional d'Indústries Elèctriques de 1917.
Font: L'exposició Internacional de Barcelona 1914-1929. Arquitectura i ciutat. - Ignasi de Solà-Morales.

Perspectiva de l'avinguda principal de l'Exposició amb les quatre columnes al·legòriques.
Font: Arxiu Fira Barcelona. Mundo Eléctrico y producción Nacional, año II nº11 junio 1915.

Avantprojectes del Palau Victòria Eugènia

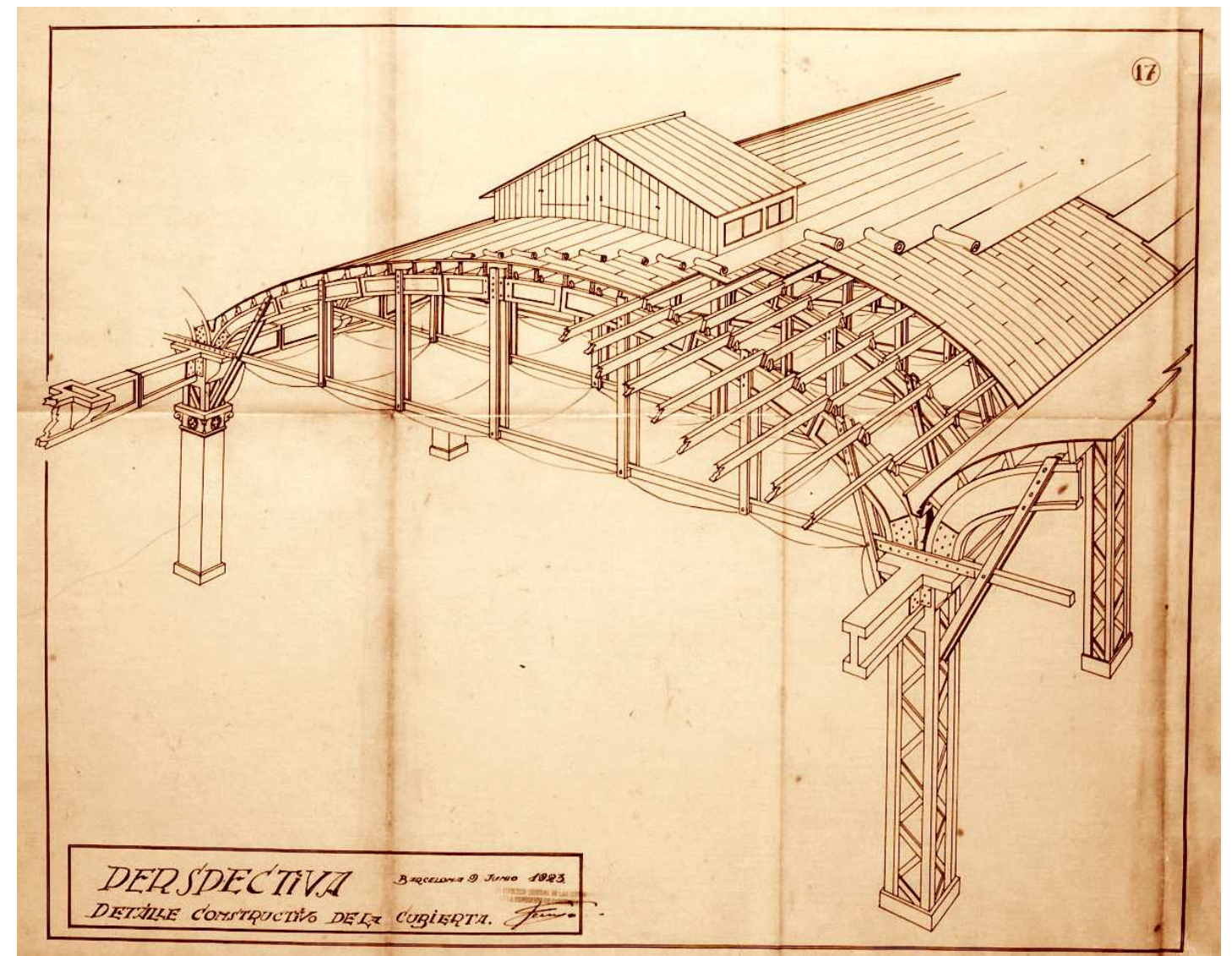
Secció de la façana principal del Palau de la Indústria (Palau Victòria Eugènia).
Font: Arxiu Municipal Contemporani de Barcelona.

La ubicació dels Palaus de Victòria Eugènia i d'Alfons XIII dins l'exposició, planteja una problemàtica alhora d'adaptar-los a la topografia de la muntanya. Queda constància a la documentació presentada per J. Puig i Cadafalch justificant les diferents modificacions que pateixen els palaus.

Inicialment el palau Victòria Eugènia es planteja com a dos rectangles no retranquejats amb façana lineal i solventant la diferència d'alçada mitjançant una columnata-lluernari.

Posteriorment el palau es proposa en dos cossos rectangulars retranquejats, superior i inferior, ambdòs amb tres nivells per planta, els quals disposen de mateixa cota de coberta, és a dir, es disposa de dos plataformes de cobertes.

Finalment es modifica la proposta anterior, plantejant la part superior a dos nivells mentre la part inferior segueix amb tres nivells, tots units per trams esglaonats.

Perspectiva, detall constructiu de la coberta.
Font: Arxiu Municipal Contemporani de Barcelona.

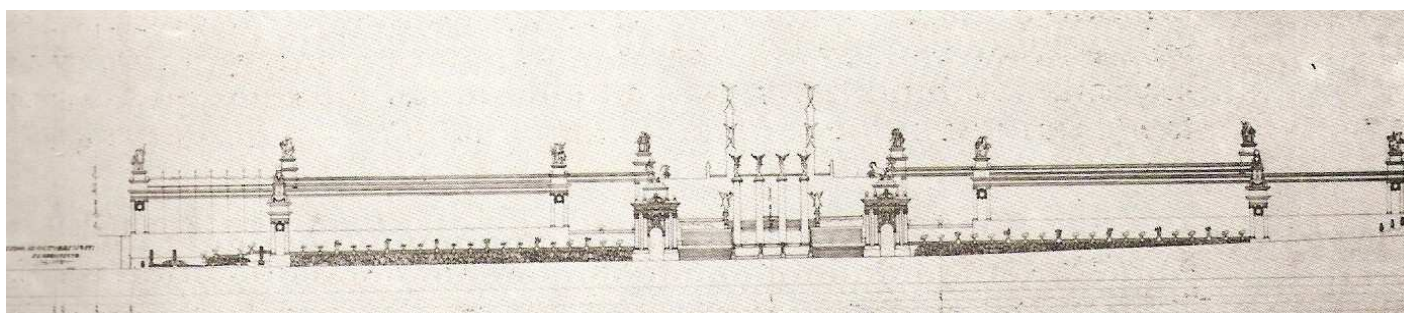
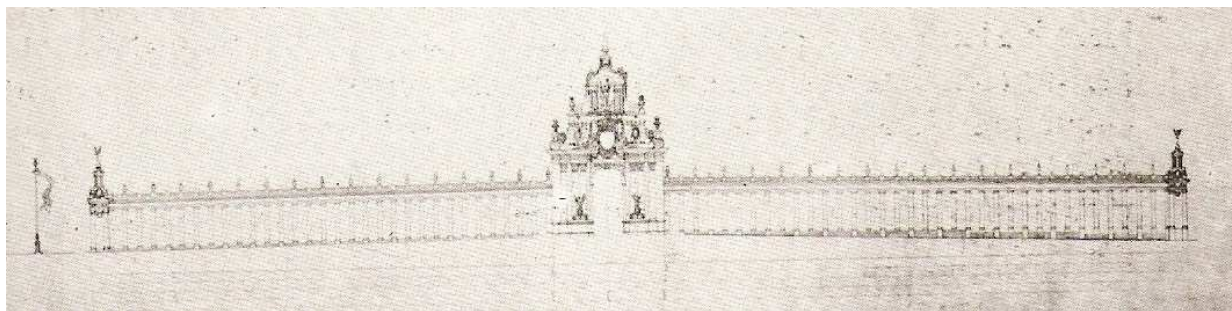
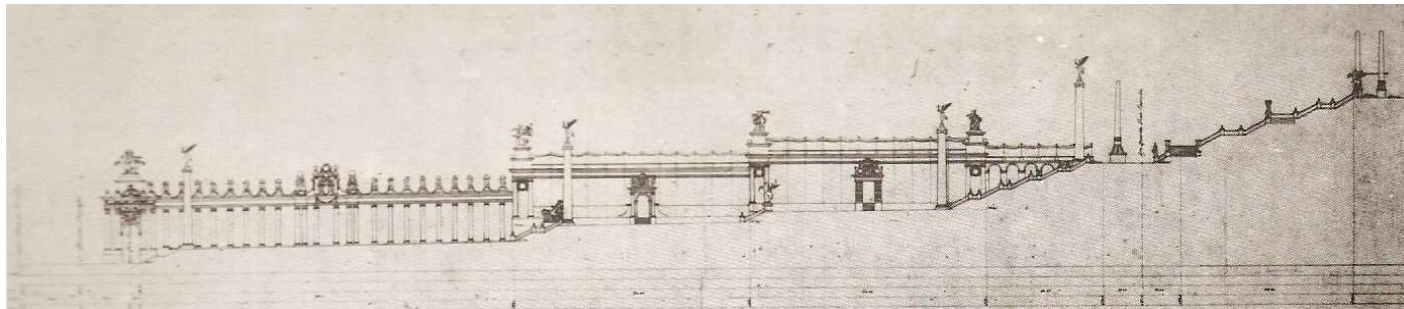
Actual palau de la reina Victòria Eugènia: projecte de la façana.

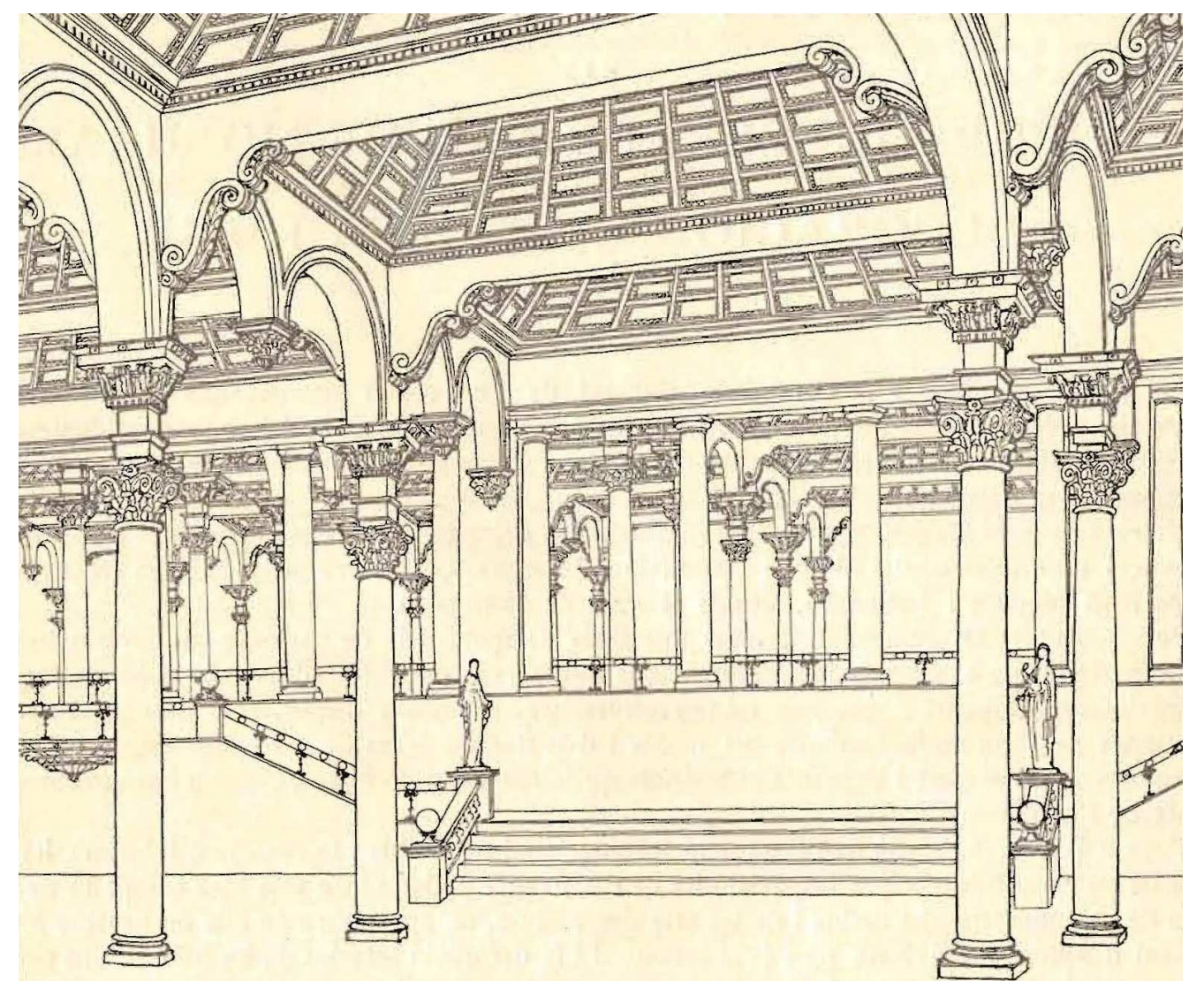
Façana del Palau d'Exposicions Transitories (Palau Victòria Eugènia). Vista a la Plaça de Belles Arts.
Font: L'Exposició Internacional de Barcelona del 1929. Grans Temes l'Avenç.

Façana del Palau d'Exposicions Transitories (Palau Victòria Eugènia). Vista a la Plaça de la Guatlla.
Font: Arxiu Municipal Contemporani de Barcelona

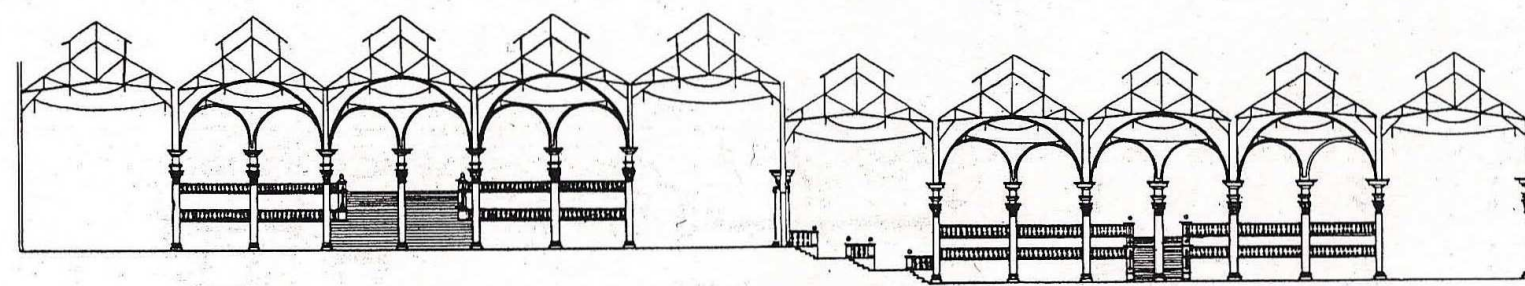
3 alçats del projecte de J. Puig i Cadafalch per a l'Exposició Internacional d'Indústries Elèctriques de 1917.
Font: L'exposició Internacional de Barcelona 1914-1929. Arquitectura i ciutat. - Ignasi de Solà-Morales.

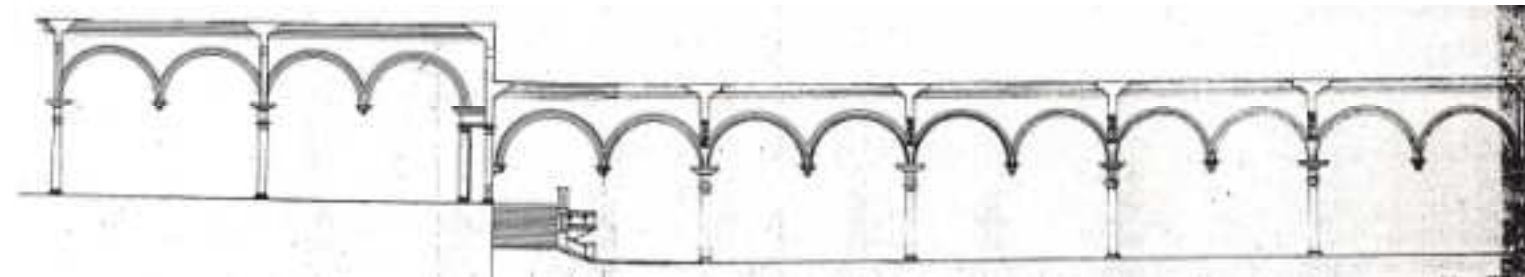
Interior del Palau Industrial a on estaran instal·lades algunes seccions de l'Exposició del Moble i Decoració d'Interiors.
Font: Triptic informatiu de l'Exposició del Moble. Biblioteca Universitat Pompeu Fabra

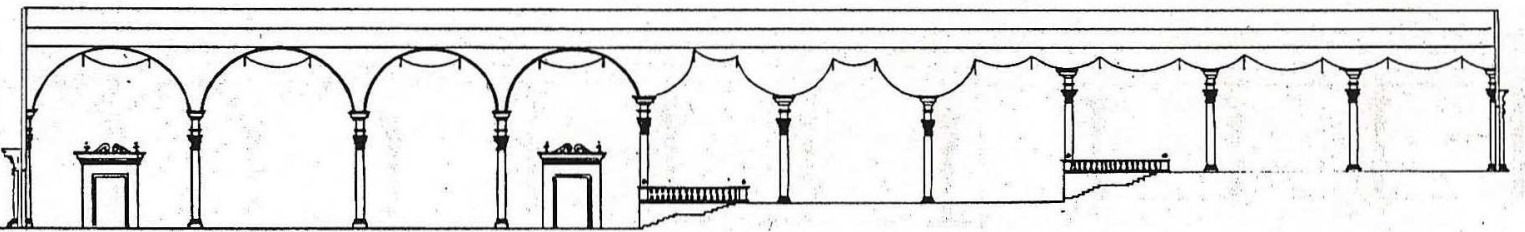
Seccions constructives prèvies a l'execució del Palau

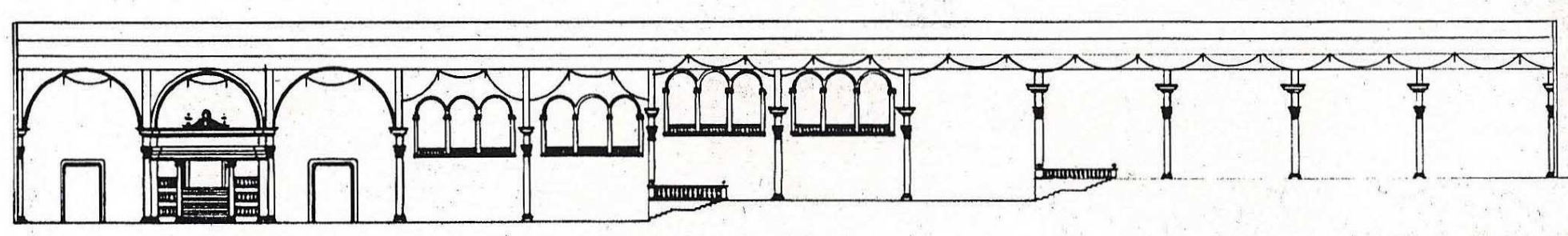
Palau d'Art Modern costat Oest. Secció transversal de la solució amb estructura lineal continua – T1-T1'. [1]
Data: 15 de juliol de 1921

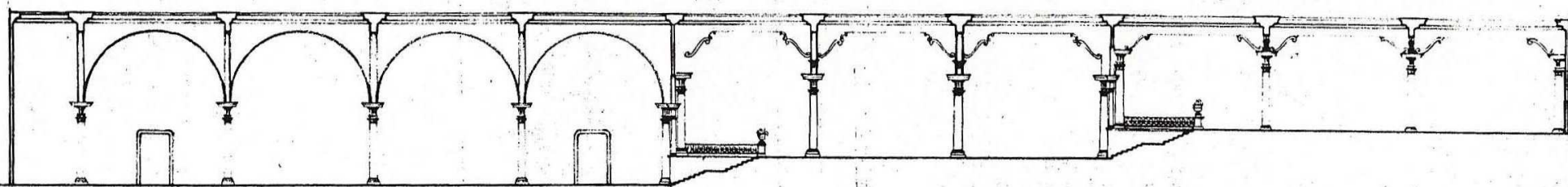
Palau d'Art Modern costat Oest. Secció transversal – T2-T2'. [2]
Data: 5 de juny de 1922

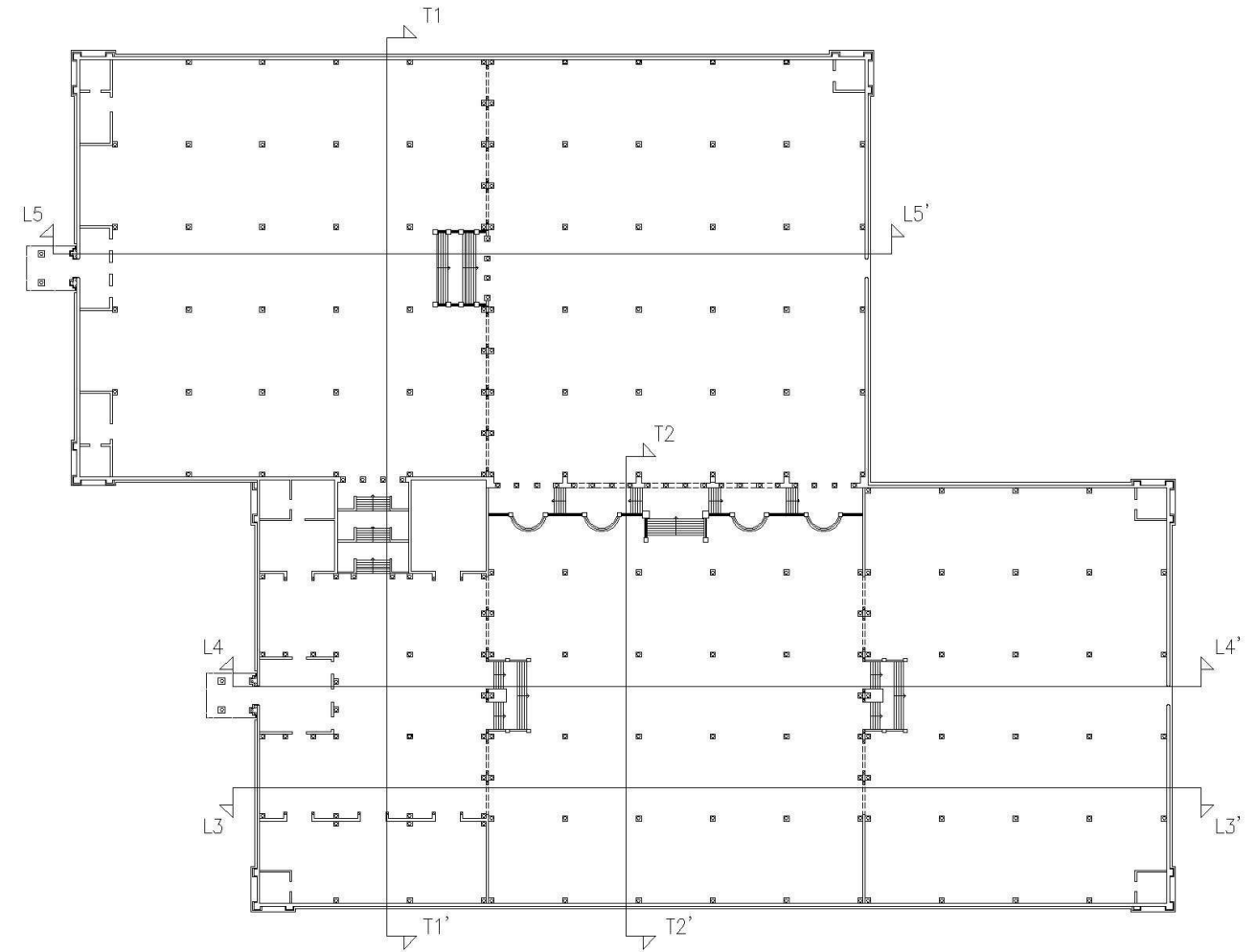
Palau d'Art Modern costat Oest. Secció longitudinal – L3-L3'. [3]
Data: 15 de juliol de 1921

Palau d'Art Modern costat Oest. Secció longitudinal amb la solució de coberta lineal continua – L4-L4'. [4]
Data: 15 de juliol de 1921

Palau d'Art Modern costat Oest. Secció longitudinal – L5-L5'. [5]
Data: 21 de gener de 1922

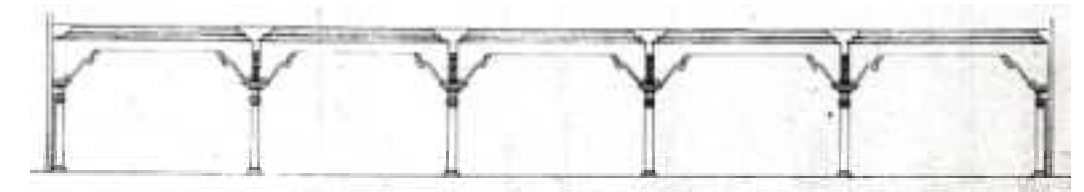
Seccions constructives lliurades per J. Puig i Cadafalch entre 1921-1922 per tal de definir l'execució del Palau Victòria Eugènia. Cal dir que són representacions orientatives ja que es van modificar posteriorment, tant en estructura com en número de mòduls a les plataformes.

Amb els alçats presentats, vol aclarir la solució estructural de la coberta, projectada mitjançant encavellades longitudinals [1]. Es pot comprovar la previsió d'integrar arcades intermitges entre els mòduls [2] o d'instal·lar un envelat de lona penjant del sostre [3]. També podem comprovar els canvis de nivells de les dues naus respecte el paviment i respecte la coberta [4] i finalment el canvi d'estructura adoptada integrant un arc o una llinda segons l'alçada del mòdul [5].

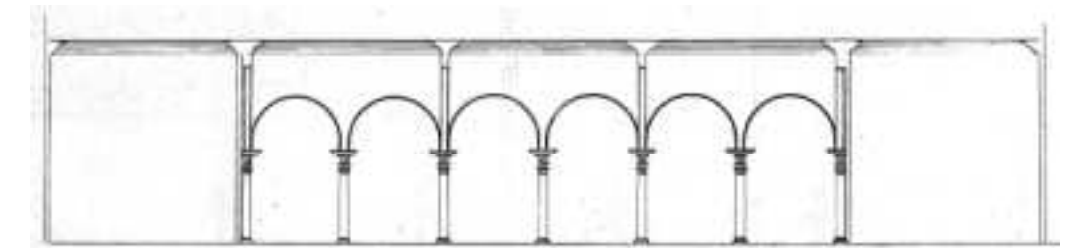
Font: Arxiu Històric del COAC.

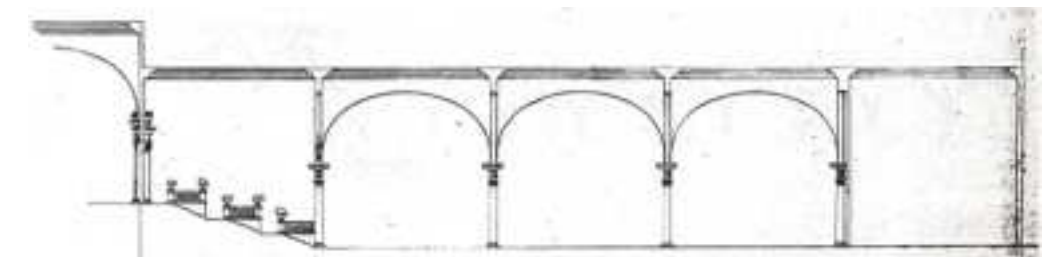
Seccions constructives representatives de l'execució del Palau

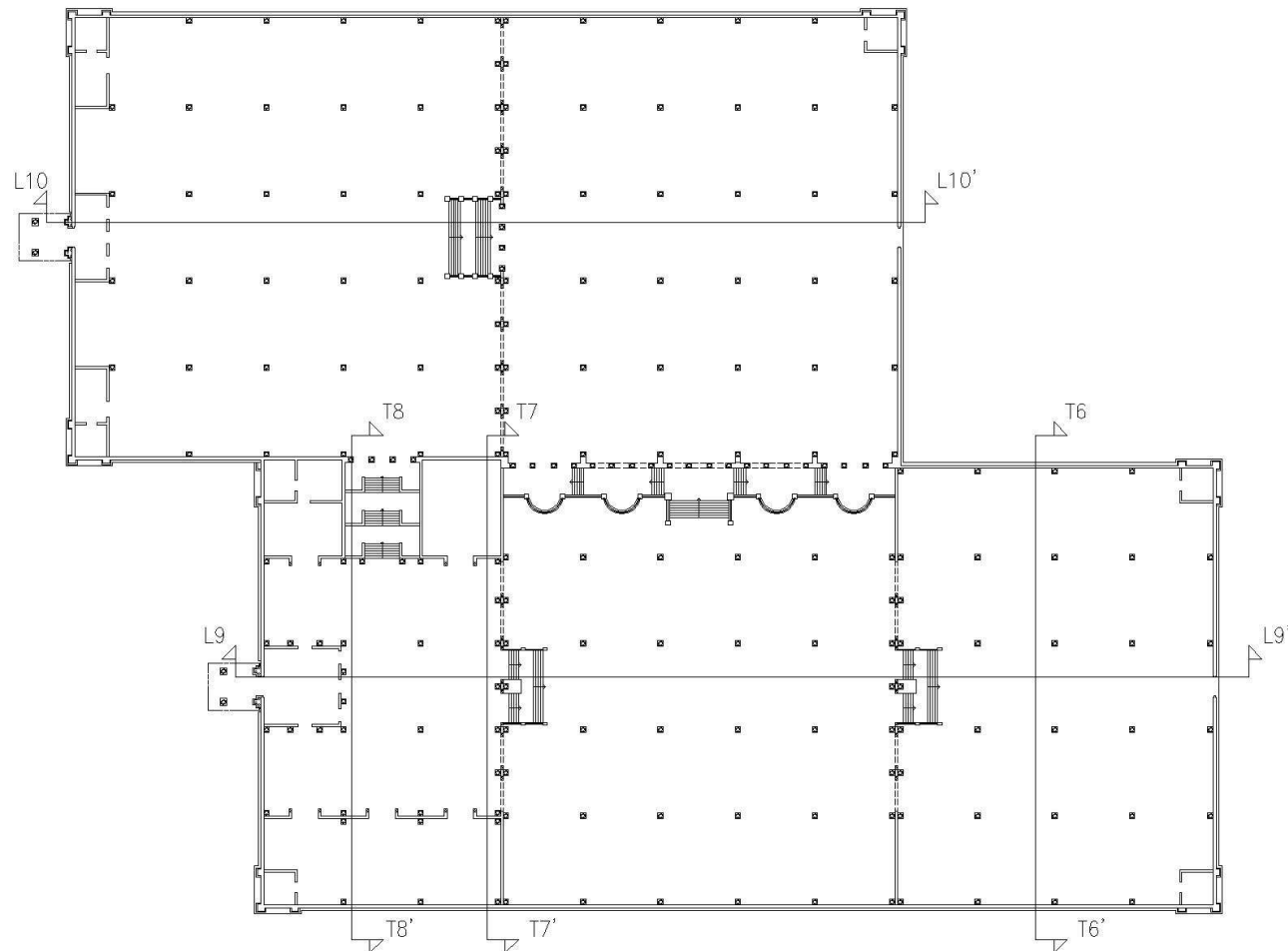
Palau d'Art Modern costat Oest. Secció transversal – T6-T6'. [6]
Data: 21 de gener de 1922

Palau d'Art Modern costat Oest. Secció transversal – T7-T7'. [7]
Data: 21 de gener de 1922

Palau d'Art Modern costat Oest. Secció transversal del canvi d'alçada entre naus – T8-T8'. [8]
Data: 5 de juny de 1922

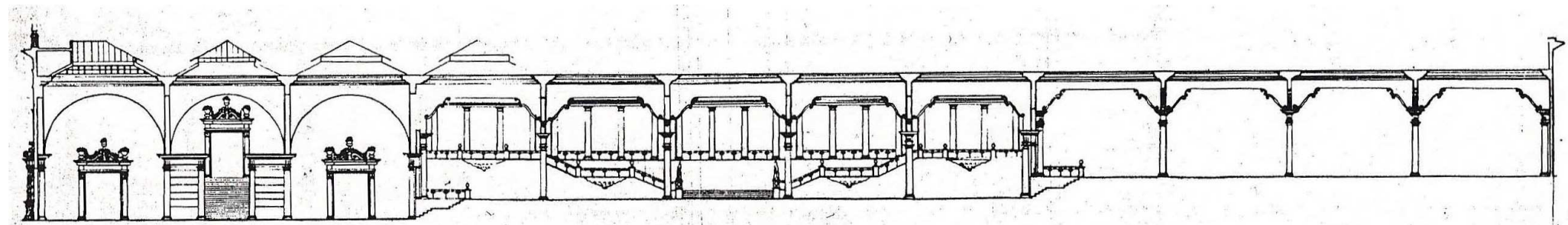
Seccions constructives lliurades per J. Puig i Cadafalch al 1922 per tal de definir l'execució del Palau Victòria Eugènia. Seràn les seccions definitives, i encara que pugui haver-hi alguna modificació puntual són els gràfics més representatius a la seva execució dels quals disposem.

La solució estructural de la coberta s'ha modificat, sent aquesta de formigó amb mòduls quadrangulars [6], [7], [8] i es finalitza amb una cúpula encasstonada de formigó i un lluernari [9], [10].

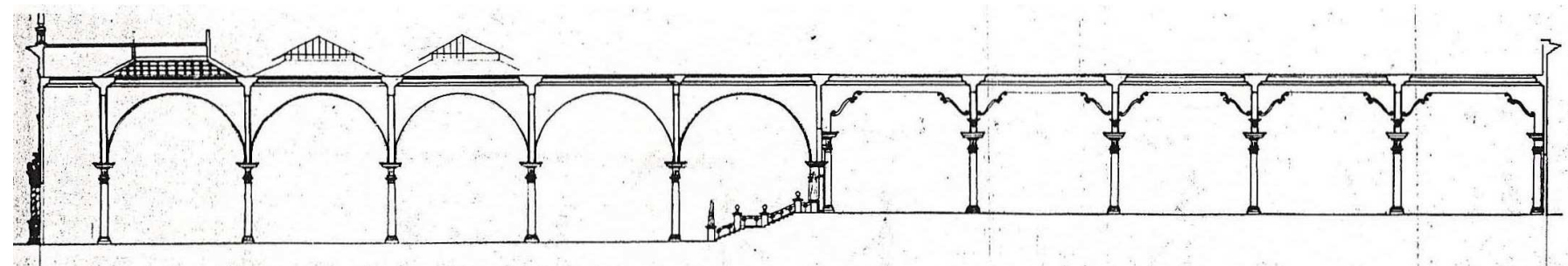
El canvi d'estructura adoptada comporta la integració d'un arc o d'una llinda segons l'alçada del mòdul [9], [10].

Tant els canvis de nivells entre naus com el número de mòduls són definitius.

Font: Arxiu Històric del COAC.

Palau d'Art Modern costat Oest . Secció longitudinal definitiva nau inferior – L9-L9'. [9]
Data: 6 de juny de 1922

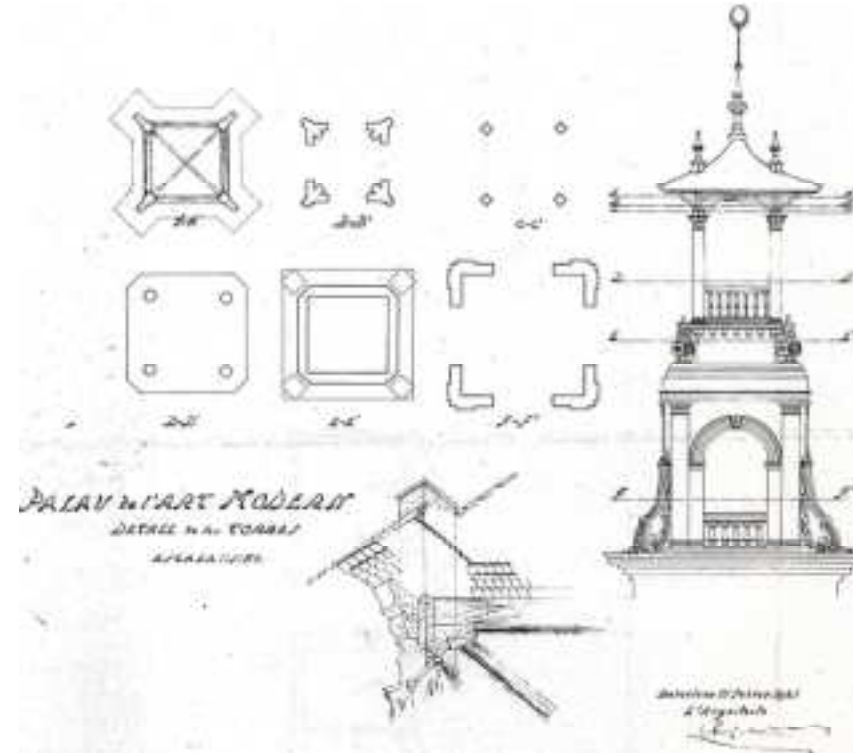

Palau d'Art Modern costat Oest. Secció longitudinal definitiva nau superior – L10-L10'. [10]
Data: 7 de juny de 1922

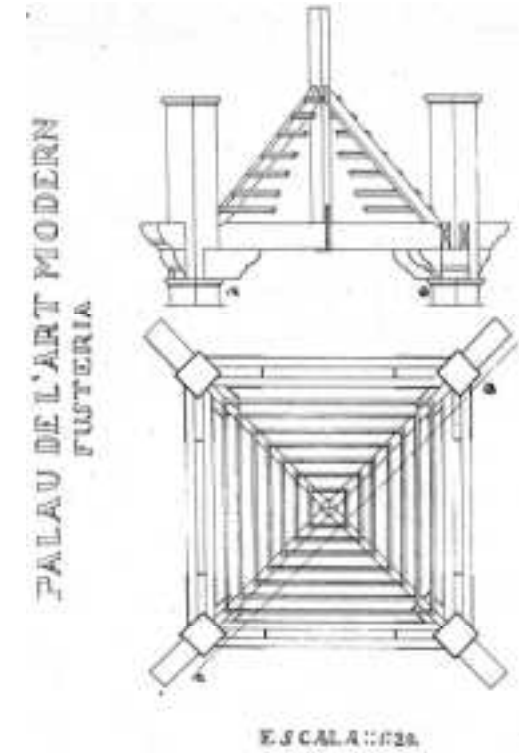
Detalls constructius - Exteriors

Detall de cantonada.
Data: 1921
Font: Arxiu Històric del COAC.

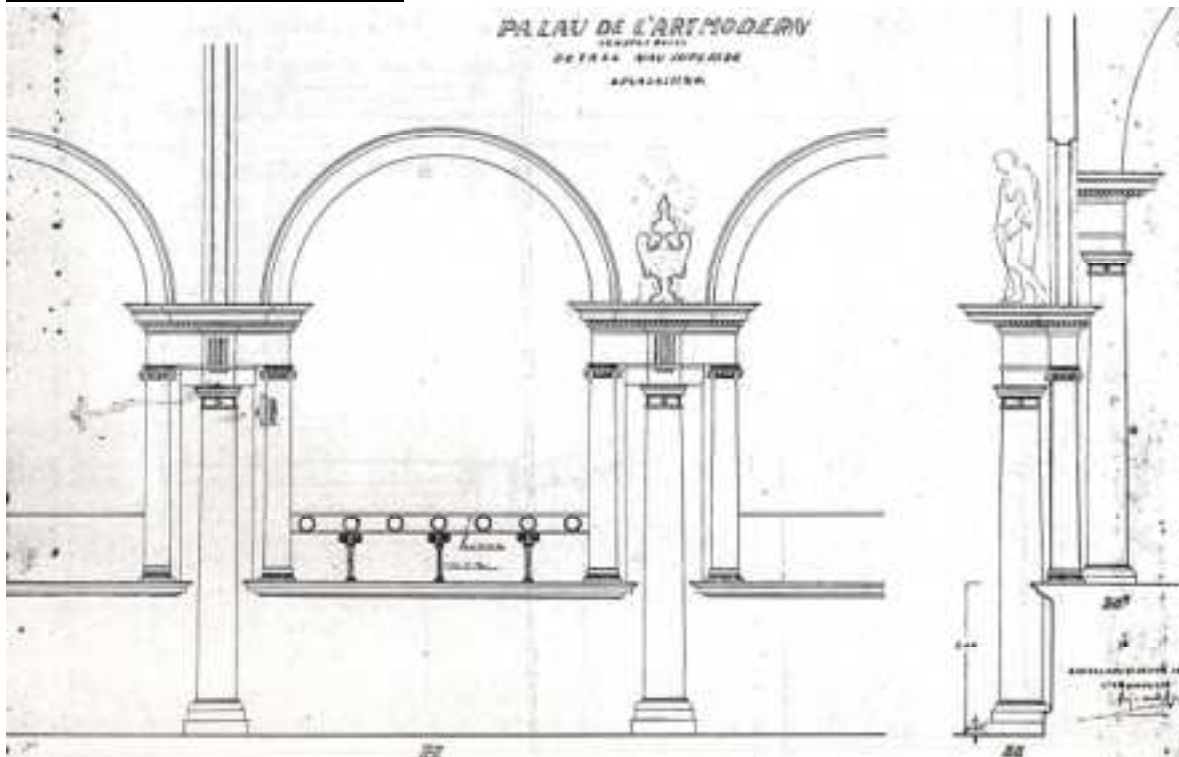

Detall de les torres de coronació de les cantonades.
Data: 15 de febrer de 1921
Font: Arxiu Històric del COAC.

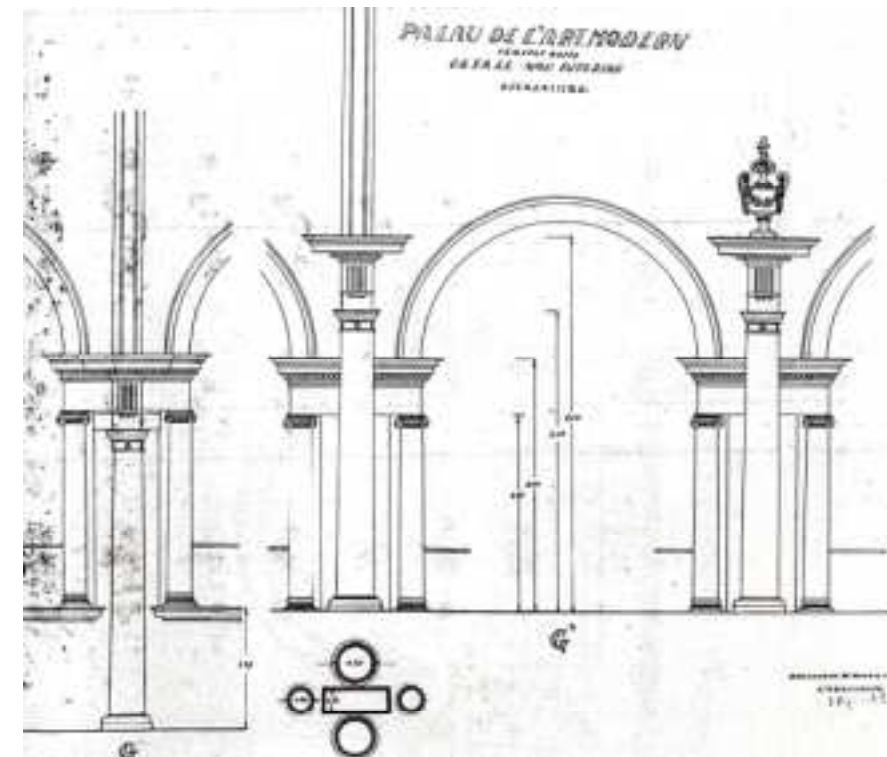

Detall de la fusteria.
Data:
Font: Arxiu Històric del COAC.

Detalls constructius – Interiors

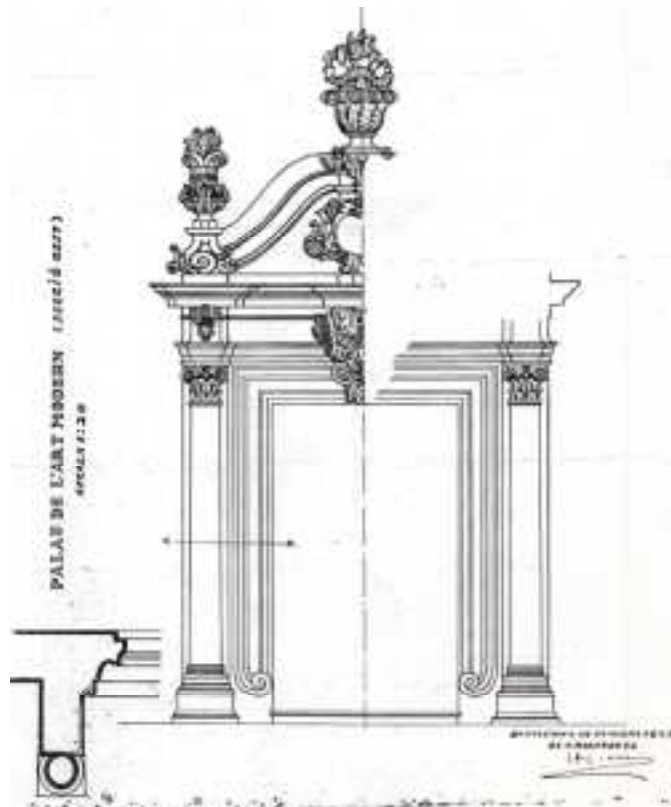

Detall de la nau superior.
Data: 21 de gener de 1922
Font: Arxiu Històric del COAC.

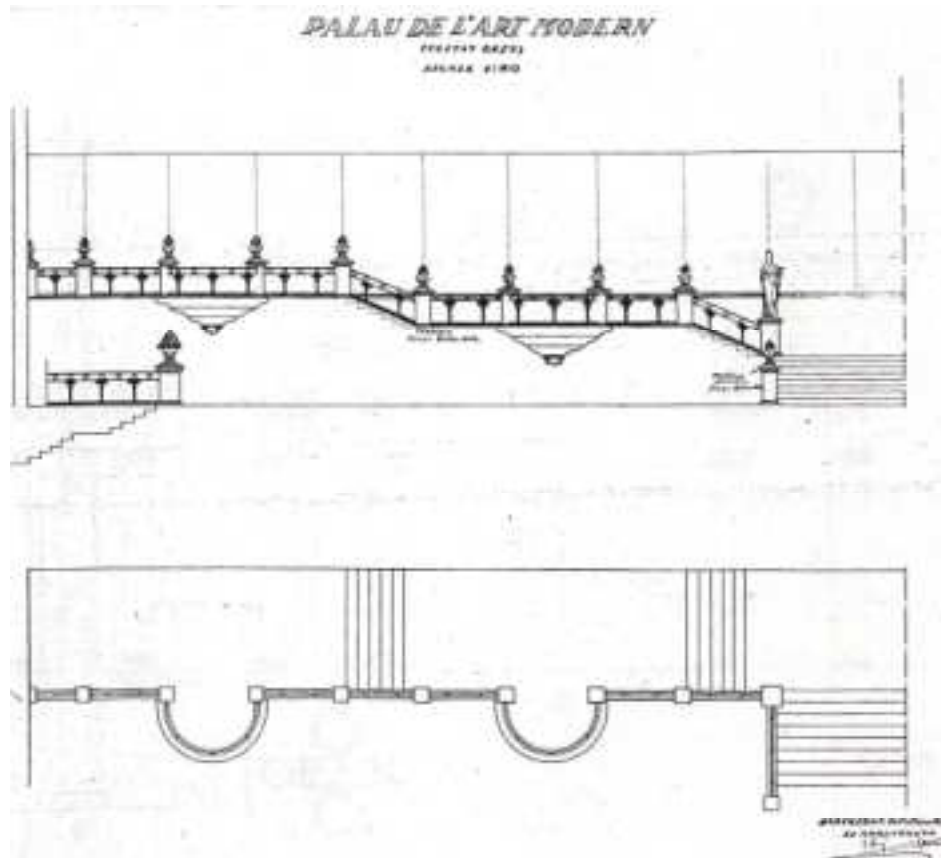

Detall de la nau inferior.
Data: 21 de gener de 1922
Font: Arxiu Històric del COAC.

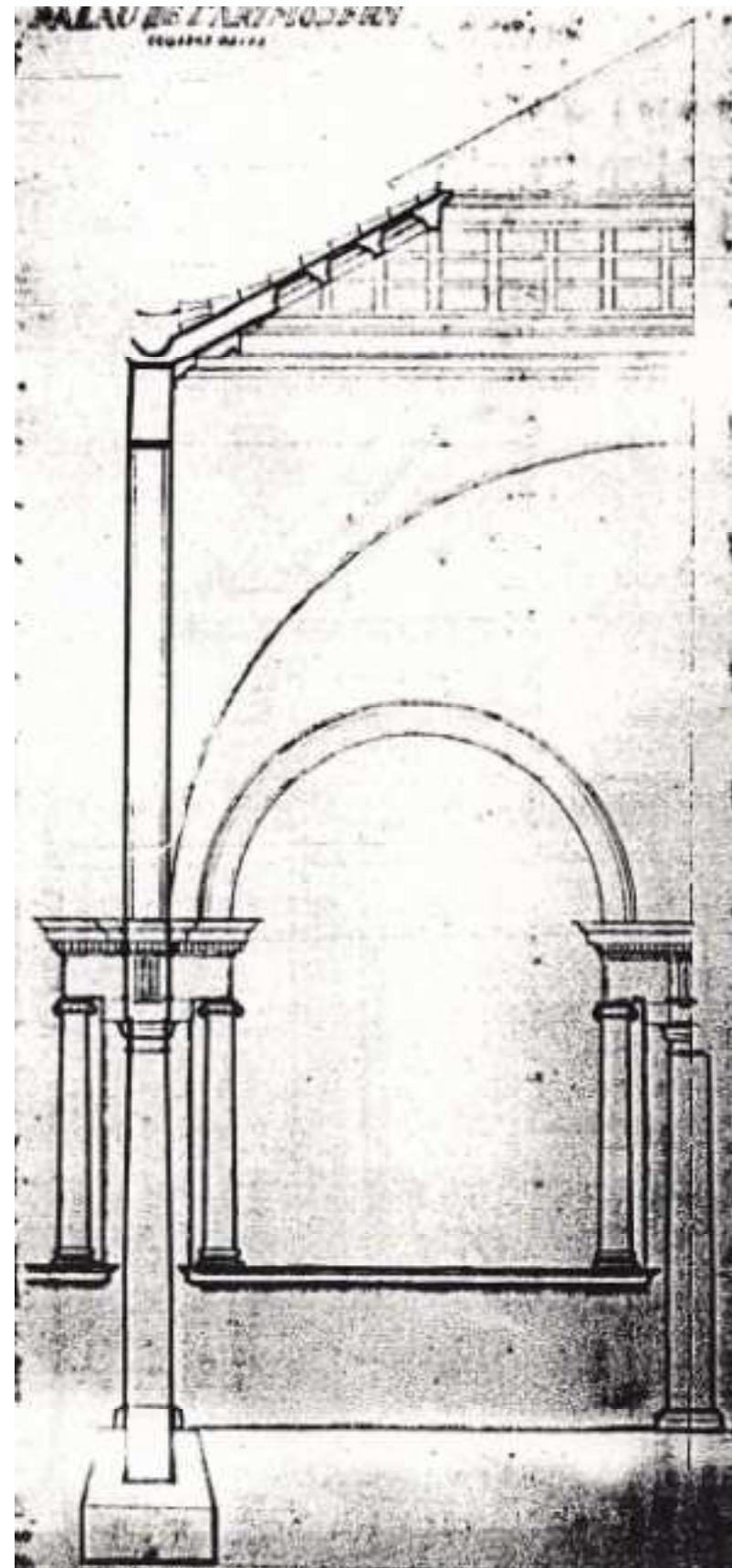

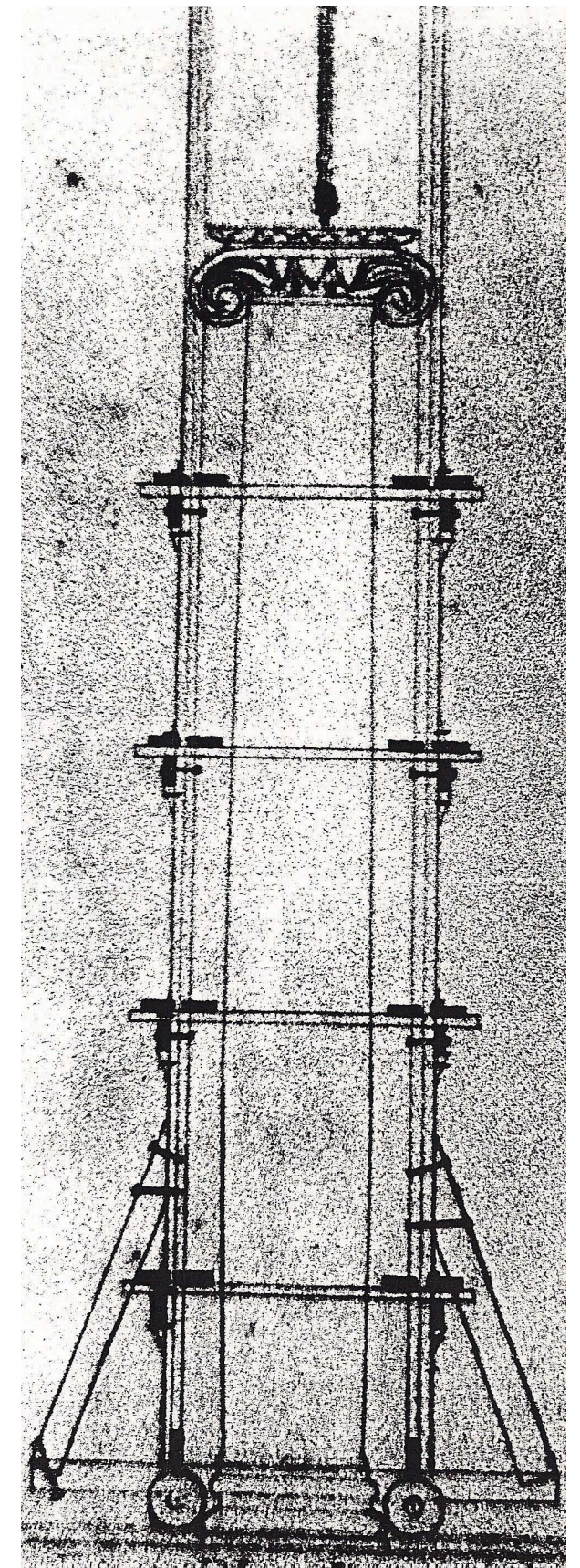
Detall de la porta interior.
Data: 10 d'octubre de 1922
Font: Arxiu Històric del COAC

Escala de comunicació interior entre les naus superior i inferior.
Data: 30 d'octubre de 1922
Font: Arxiu Històric del COAC.

Detall en secció de la solució estructural definitiva.
Data:
Font: Arxiu Nacional de Catalunya (ANC).

Alçat de bastida per a la construcció de columnes.
Data:
Font: Arxiu Nacional de Catalunya (ANC).

2.5 EL PALAU SIMÈTRIC D'ALFONS XIII (1918-1923)

Inicialment el meu projecte era compartit amb en Marc Pujagut, ell desenvolupava el Palau d'Alfons XIII i jo m'encarregava del Palau Victòria Eugènia. Per motius personals vaig aturar la meua part del projecte i es va haver d'individualitzar, presentant el Projecte Final de Carrera del Palau d'Alfons XIII a l'octubre de 2010.

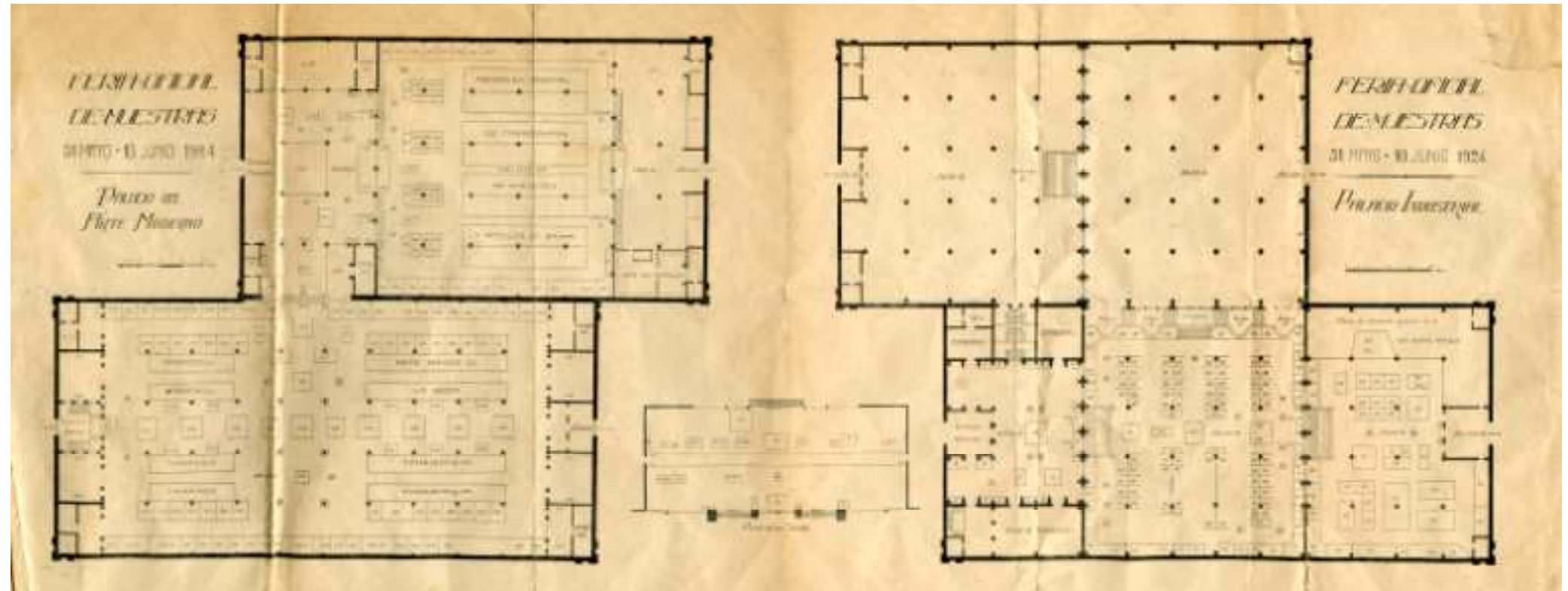
Cal dir que l'inici de la trobada de documentació va ser comú, així com les visites als diferents arxius administratius i dono les gràcies al Marc per ajudar-me en tot moment des del primer dia.

Així mateix, el fet d'estudiar el Palau Victòria Eugènia, el qual disposa d'una història conjunta amb el Palau d'Alfons XIII, m'obliga a disposar de la mateixa informació, tant documental com de fotografies o plànols, que les que podríem trobar al Projecte Final de Carrera d'en Marc Pujagut.

Com he comentat anteriorment, els dos palaus, de Victòria Eugènia i d'Alfons XIII, van ser els dos únics palaus de l'exposició projectats i construïts per J. Puig i Cadafalch. En els plànols del projecte executiu presenta dos palaus simètrics, idèntics en forma, almenys exteriorment, així els podem considerar com a palaus bessons, encara que si parlem del seu interior trobem moltes diferències.

El Palau d'Alfons XIII es va començar a construir al 1918, finalitzant el seu interior el maig de 1922, cosa que va permetre acollir l'Exposició Internacional de l'Automòbil, primera exposició del recinte de Montjuïc. I entregant el palau completament acabat un any després, al setembre de 1923, a on va acollir l'Exposició Internacional del Moble i Decoracions d'Interiors, conjuntament amb el Palau Victòria Eugènia.

Tots dos palaus aconsegueixen la funció de crear un espai diàfan, amb la possibilitat de modificar la organització i el recorregut a cada certamen.

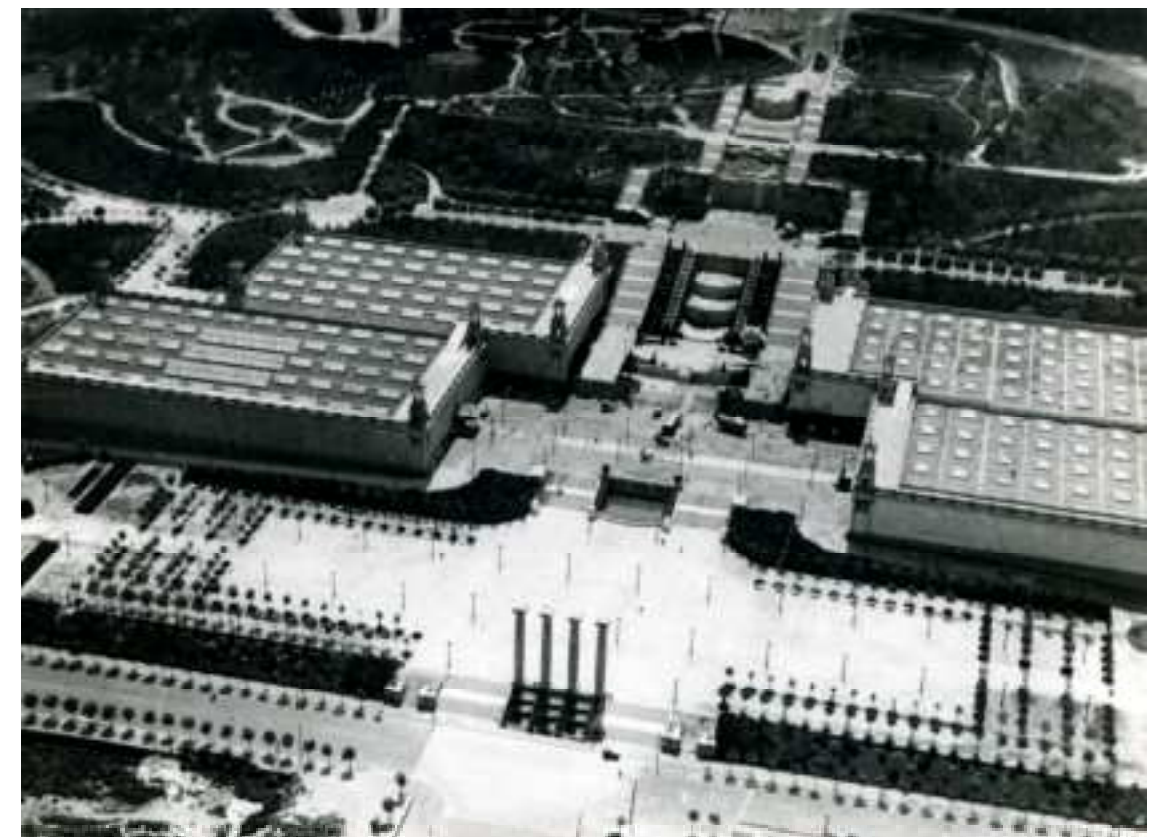
Plànol de planta
Font: Arxiu de la Fira de Barcelona.

Faré menció només de l'interior del Palau d'Alfons XIII, ja que l'exterior serà explicat a l'apartat corresponent, al ser considerat bessó amb el Palau Victòria Eugènia.

El Palau d'Alfons XIII disposa de dos cossos rectangulars, dues plataformes esglaonades entre sí, adaptant-se al terreny. La nau superior es replanteja en tres parts units amb trams d'escales, mentre que la nau inferior es troba tot a la mateixa cota, permeten l'accés independent per les places que es formen.

L'estructura es planteja mitjançant una estructura metàl·lica, a base de cavalls armats que formen una retícula repetida, només sustentats per pilars com a únics elements de càrrega. I la coberta està resolta mitjançant unes claraboies a dues aigües que permeten la il·luminació zenital.

A més la topografia permet que aquest palau disposi d'un soterrani, cosa que remarca les diferències que podem trobar amb l'interior del Palau Victòria Eugènia.

Vista aèria del Palau d'Alfons XIII i Victòria Eugènia.
Font: Arxiu de la Fira de Barcelona.

2.6 RECURS DE PLANIMETRIES DEL PALAU

Recopilació de plànols de planta general del Palau Victòria Eugènia trobats als diferents arxius consultats.

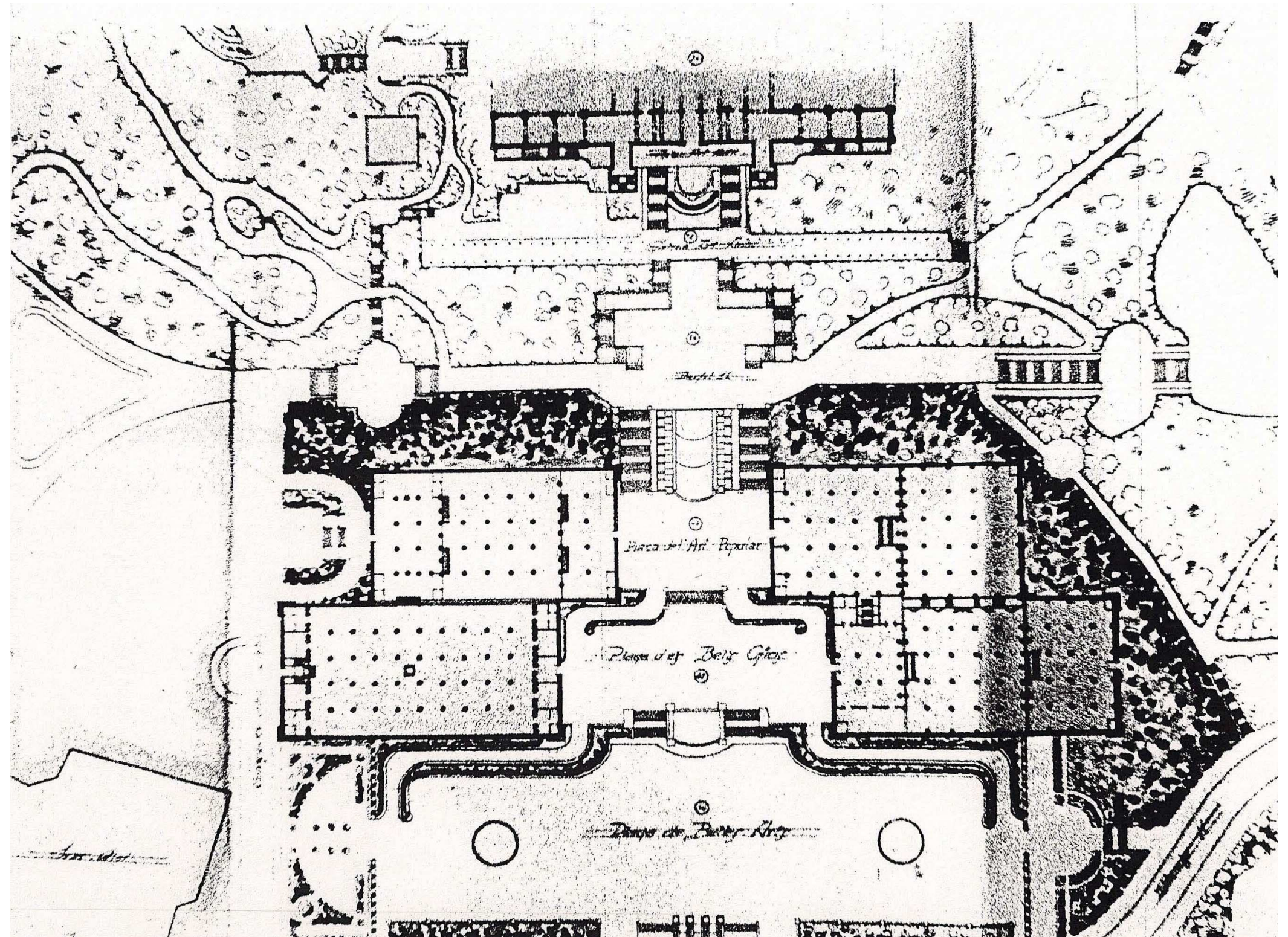
El plànol de planta es projecta amb la seva forma definitiva al juny de 1922, abans però, hi ha constància de diversos plànols de planta a on observem diferències respecte la definitiva, com per exemple, el fet que la nau superior estigui distribuïda en tres nivells i que posteriorment canvia a dos nivells, o la projecció del vestibul d'entrada a les naus, superior i inferior, amb diferents propostes respecte les mides interiors.

Per aconseguir un espai diàfan, prioritari per poder canviar l'espai a cada certamen, es crea una retícula, un mòdul repetit, que dóna llibertat al palau per ser modificat segons les necessitats de cada exposició.

La topografia obliga a realitzar dos cossos rectangulars units per trams d'escaleres entre si, i disposant d'accés directe a les naus, superior i inferior, desde les places centrals de l'Art Popular i dels Bells Oficis.

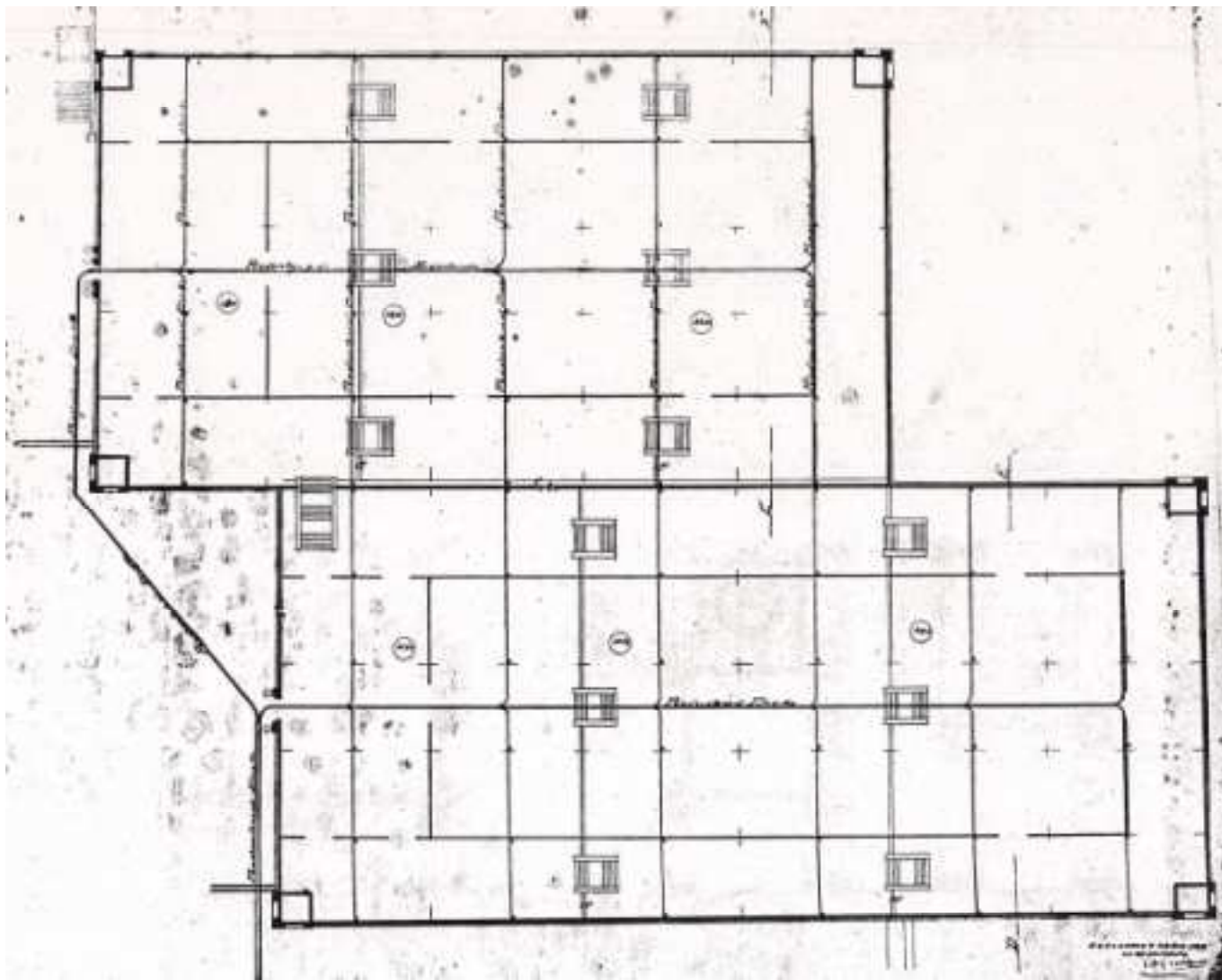
Així, podem comprovar diferents organitzacions de l'espai amb els plànols en planta de l'Exposició del Moble, de la Fira Oficial de Mostres, de l'Exposició de l'Automòbil o de l'Exposició Internacional de Barcelona de 1929.

A dia d'avui, el repte de realitzar un espai lliure, sense una direcció determinada, queda plasmat amb la funció que ha tingut el Palau dins l'actual Fira de Barcelona, sent el centre de molts events conjuntament amb el Palau d'Alfons XIII.

Planta dels pavellons de l'Art Modern costat est i oest (Palau d'Alfons XIII i de Victòria Eugènia), abans de 1923.
Font: Josep Puig i Cadafalch. Obres i projectes des del 1911. Volum II. Tesi doctoral de Jordi Romeu.

Planta de la xarxa de clavegueram del Palau d'Art Modern costat Oest.

Data: 7 d'abril de 1919

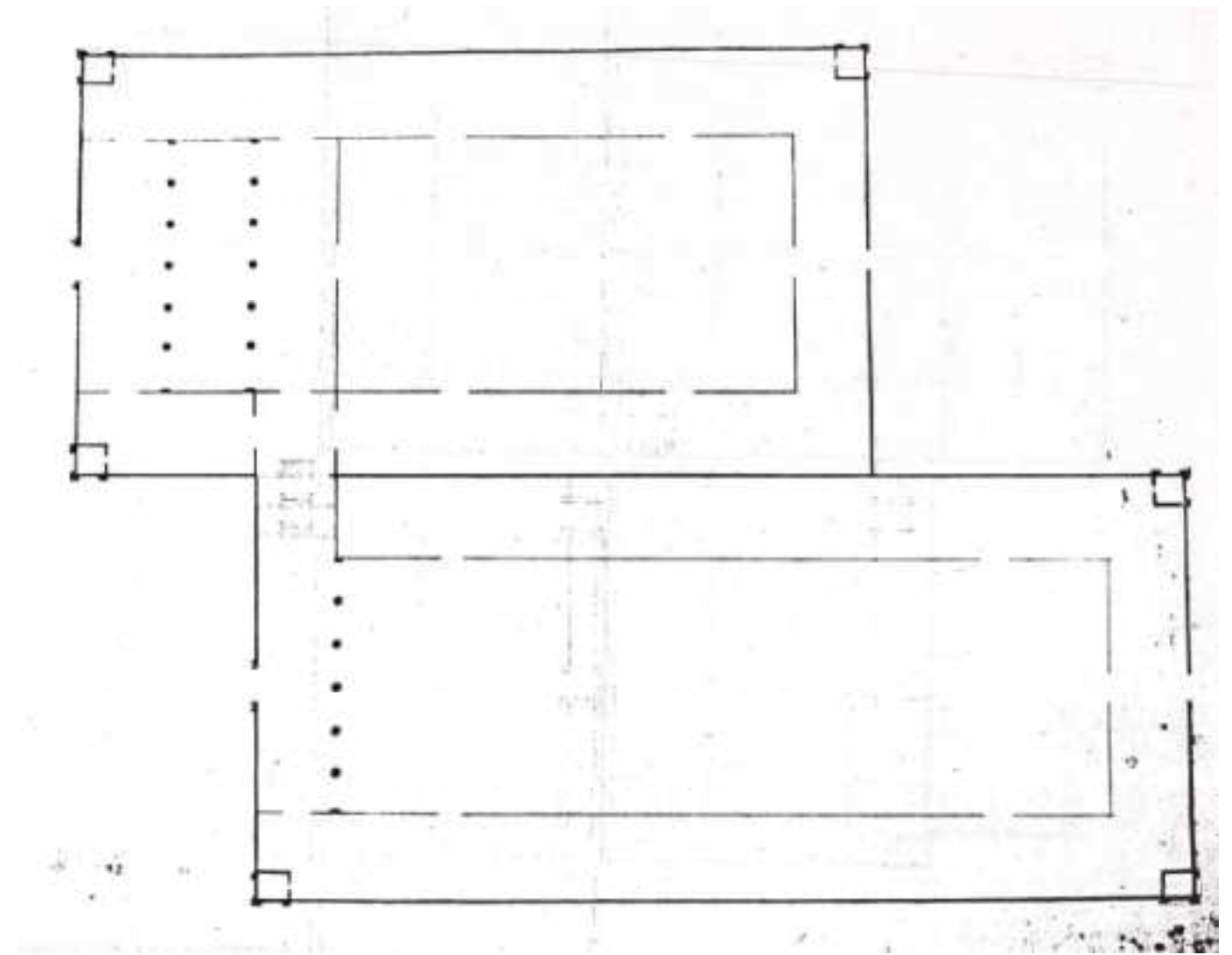
Escala: 1/200

Font: Arxiu Històric del Col·legi d'Arquitectes Oficials de Catalunya.

Reproducció: Josep Puig i Cadafalch. Obres i projectes des del 1911. Volum II. Tesi doctoral de Jordi Romeu.

Comentaris:

Observem els baixants integrats al pilar de formigó fins arribar a cota de paviment, a on els ramals s'uneixen en un únic ramal central per nau, amb direcció a l'exterior per les places de l'Art i dels Bells Oficis.

Planta general del Palau d'Art Modern costat Oest. No realitzada.

Data: 15 d'octubre de 1919

Escala: 1/200

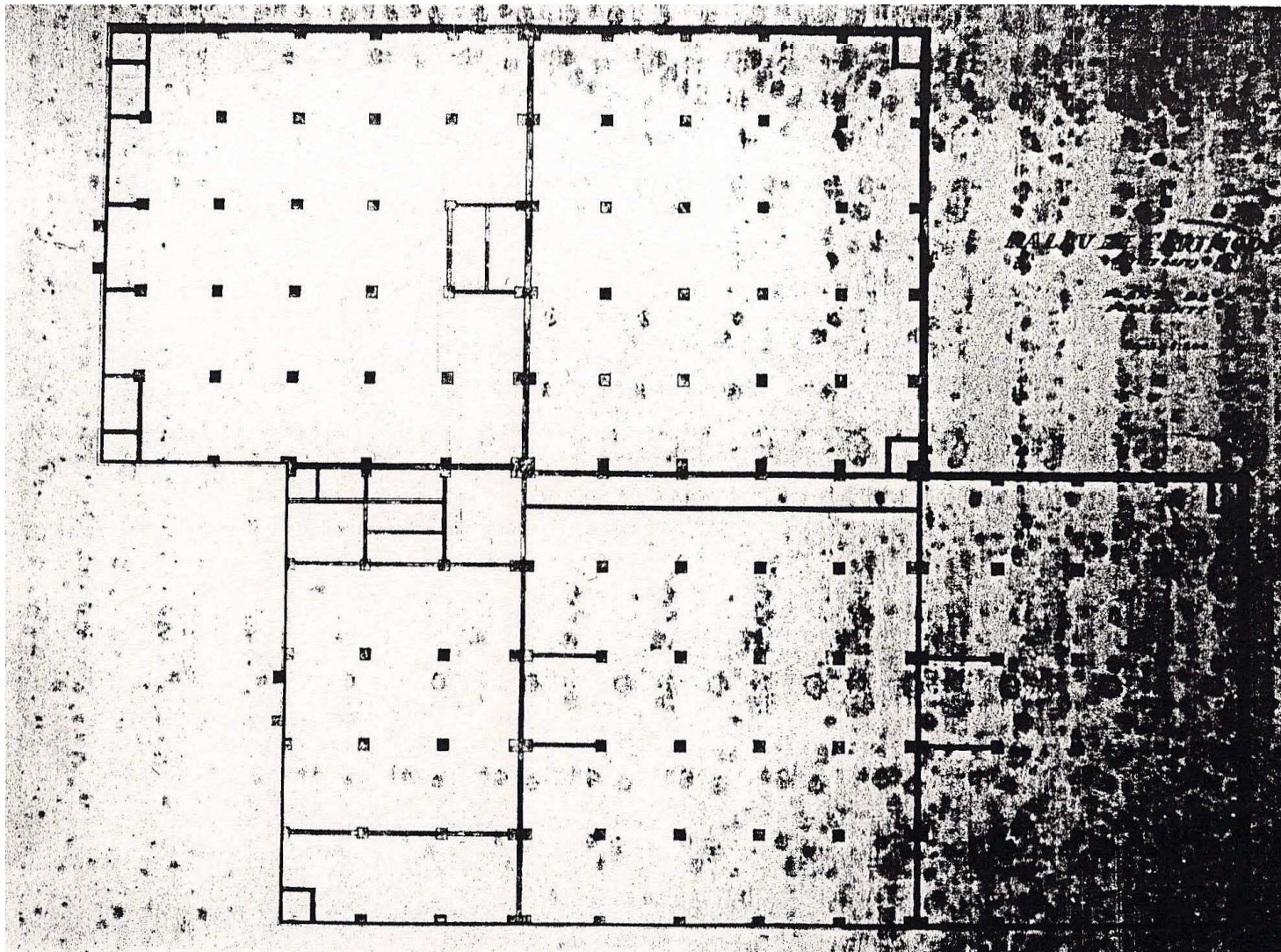
Font: Arxiu Històric del Col·legi d'Arquitectes Oficials de Catalunya.

Reproducció: Josep Puig i Cadafalch. Obres i projectes des del 1911. Volum II. Tesi doctoral de Jordi Romeu.

Comentaris:

La forma dels dos cossos rectangulars amb les entrades des de les places i les cantonades les podríem considerar definitives.

Planta fonaments del Palau d'Art Modern costat Oest.

Data: 6 de juny de 1922

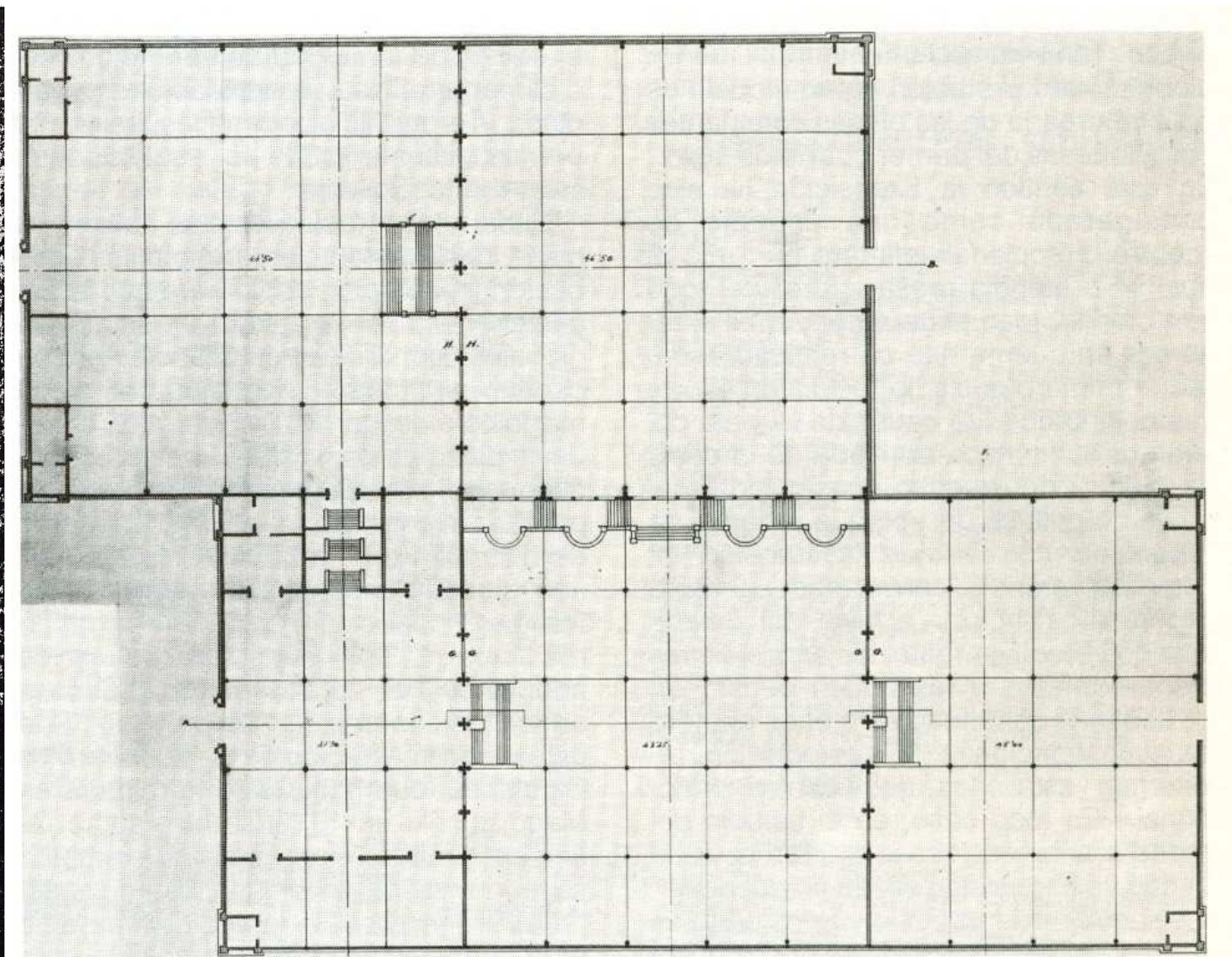
Escala: 1/200

Font: Arxiu Històric del Col·legi d'Arquitectes Oficials de Catalunya.

Reproducció: Josep Puig i Cadafalch. Obres i projectes des del 1911. Volum II. Tesi doctoral de Jordi Romeu.

Comentaris:

El pilars disposen de sabates aïllades de 1,50x1,50 mts. Les sabates perimetrals o les que suporten parets de càrrega o a zona d'escalas, es troben arriostrades entre si.

Planta general definitiva del Palau d'Art Modern costat Oest.

Data: juny de 1922

Escala: 1/200

Font: Arxiu Històric del Col·legi d'Arquitectes Oficials de Catalunya.

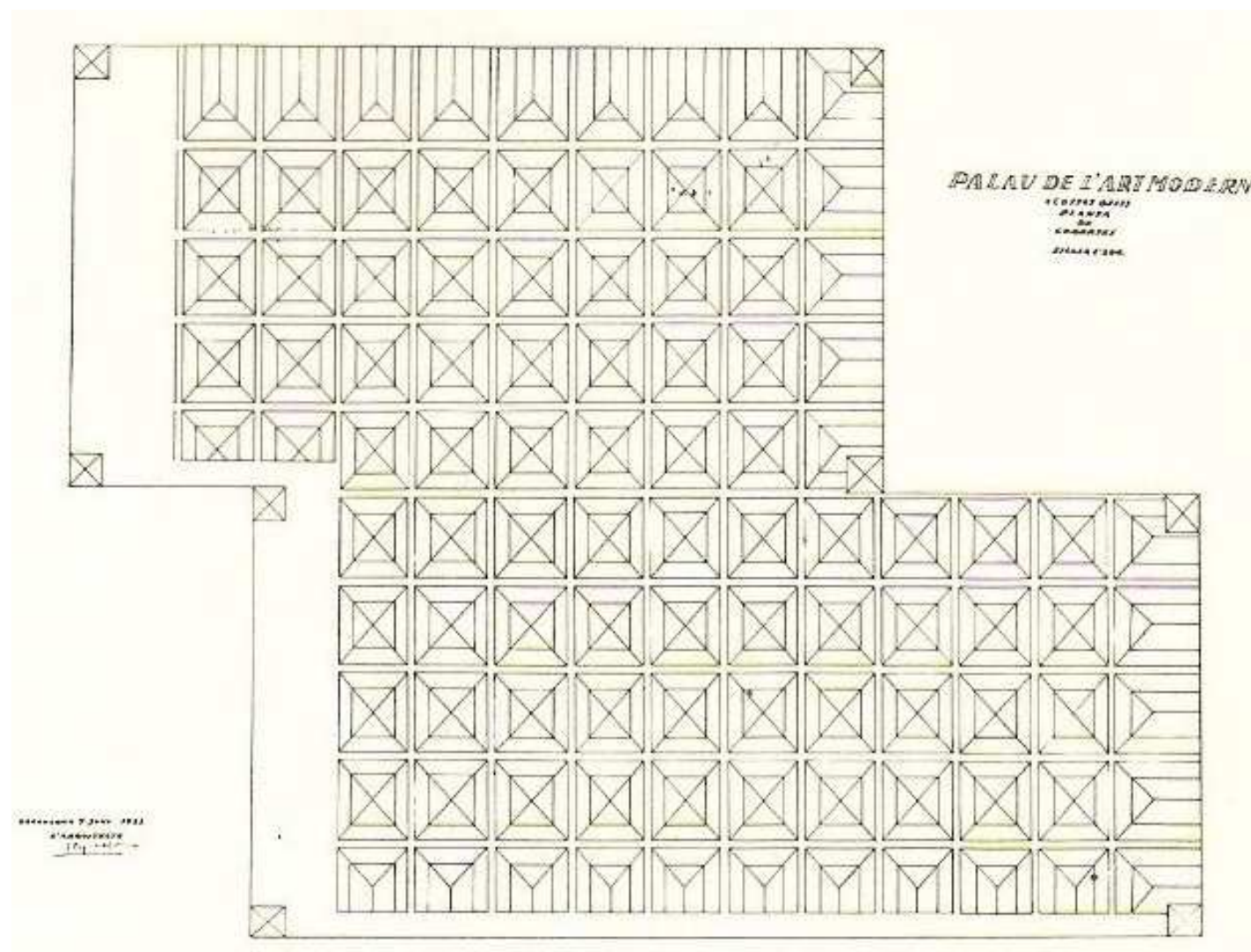
Reproducció: Josep Puig i Cadafalch. Obres i projectes des del 1911. Volum II. Tesi doctoral de Jordi Romeu.

L'Exposició Internacional de Barcelona del 1929. Grans Temes l'Avenç.

Comentaris:

Planta definitiva executada amb dos naus, la superior amb dos nivells i la inferior amb tres nivells, tots units amb trams d'escalas entre si.

Planta coberta del Palau d'Art Modern costat Oest.

Data: 7 de juny de 1922

Escala: 1/200

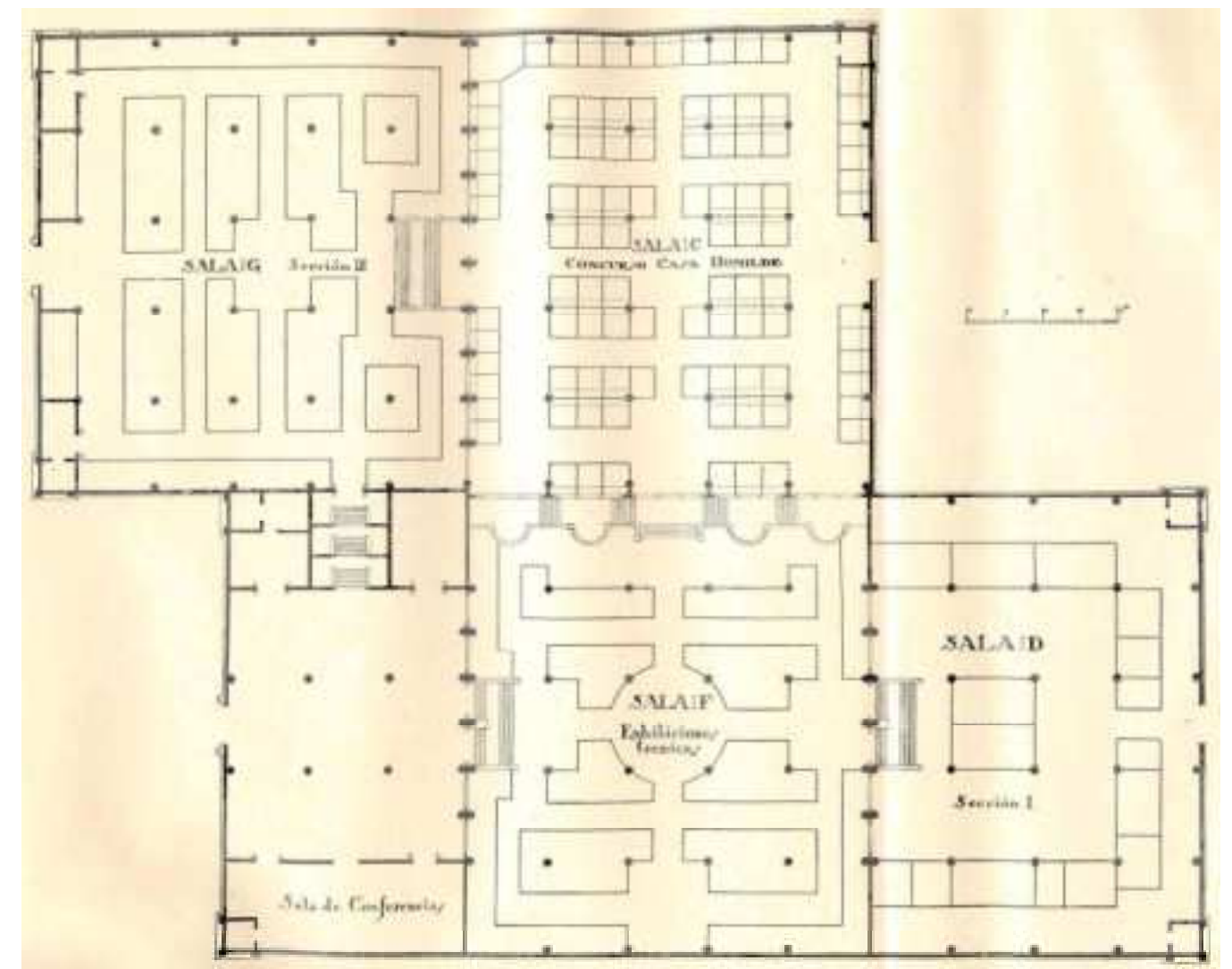
Font: Arxiu Històric del Col·legi d'Arquitectes Oficials de Catalunya.

Reproducció: Josep Puig i Cadafalch. Obres i projectes des del 1911. Volum II. Tesi doctoral de Jordi Romeu.

L'Exposició Internacional de Barcelona del 1929. Grans Temes l'Avenç.

Comentaris:

Observem els mòduls quadrangulars a la coberta amb la cúpula i el lluernari. També un tram de coberta transitable amb coberta plana. Els mòduls perimetrals no es van executar exactament amb aquesta solució.

Planta general – Exposició Internacional del Moble i Decoracions d'Interiors.

Data: maig de 1923

Escala: 1/200

Font: Triptic informatiu de l'Exposició del Moble. Biblioteca Universitat Pompeu Fabra.

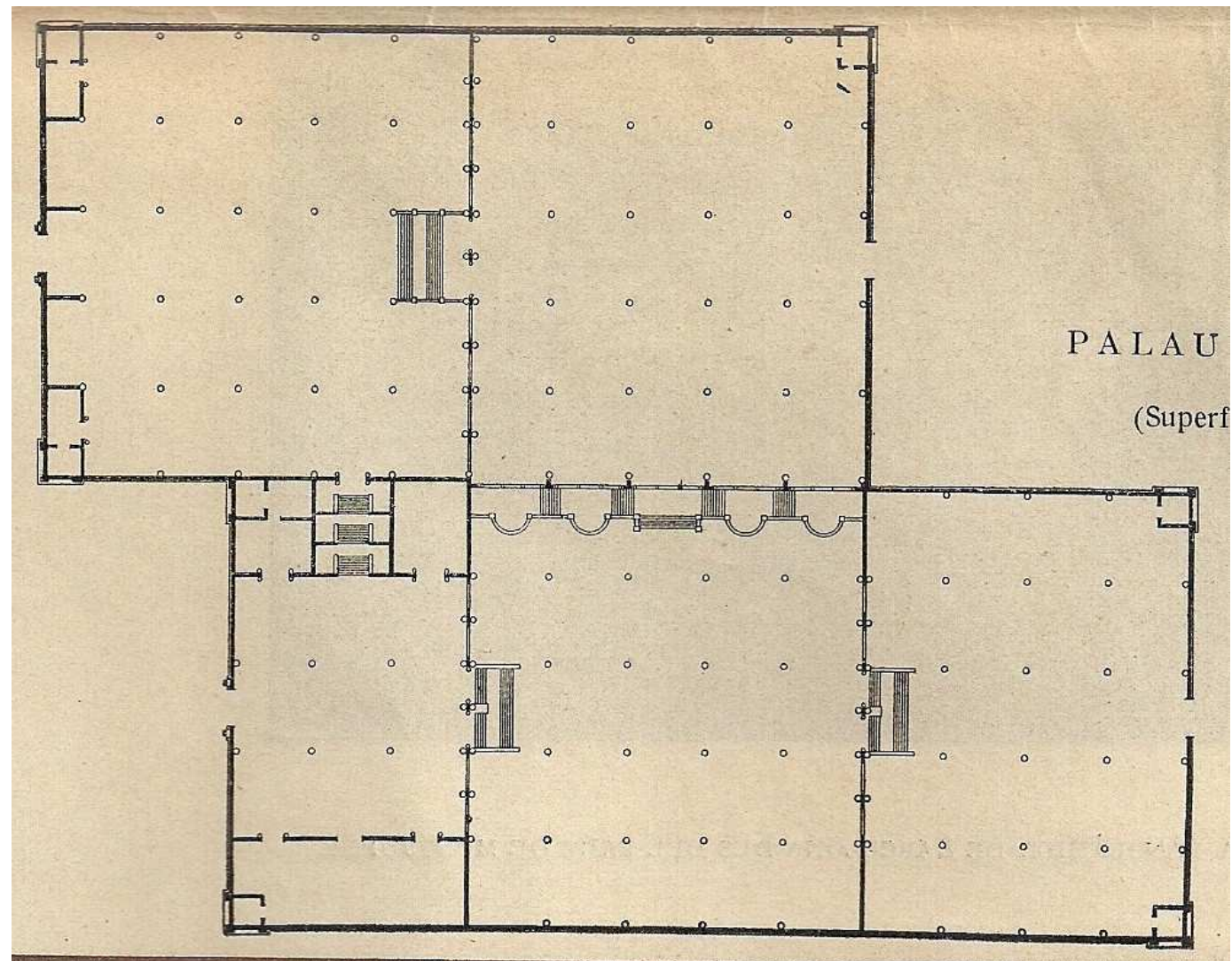
Comentaris:

Distribució d'stands organitzats en diferents sales i seccions.

Sala C: concurs Casa Humilde. Sala D: secció I. Sala F: exhibicions tècniques.

Sala G: secció III. Sala de conferències.

Planta general Palau Industrial (Palau Victòria Eugènia) per a l'Exposició de Tècnica de l'Edificació.

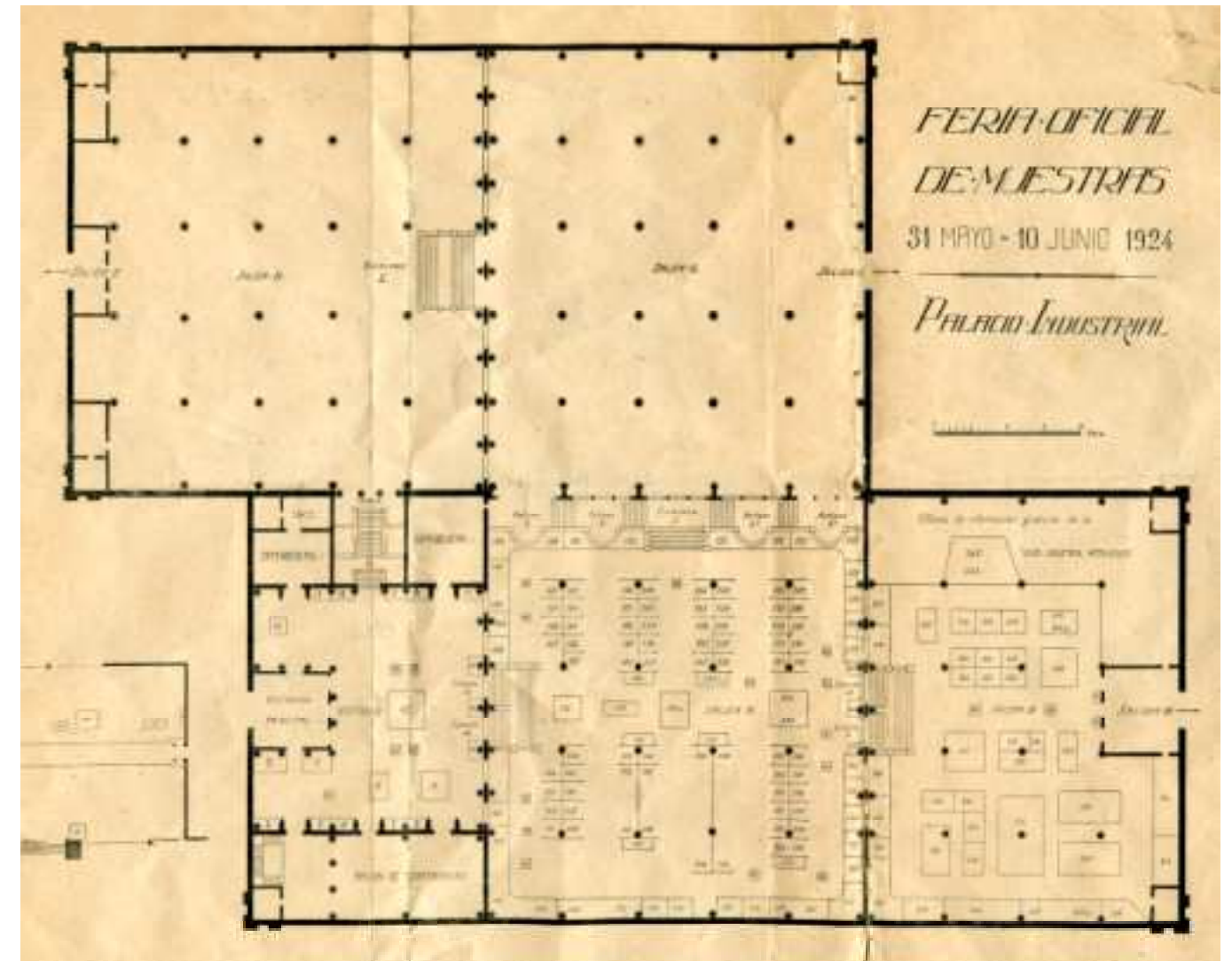
Data: 1923

Escala: 1/200

Font:

Comentaris:

Planta definitiva. Superfície 14.000 m².

Planta general Palau Industrial – Fira oficial de mostres.

Data: 31 de maig de 1924

Escala: 1/200

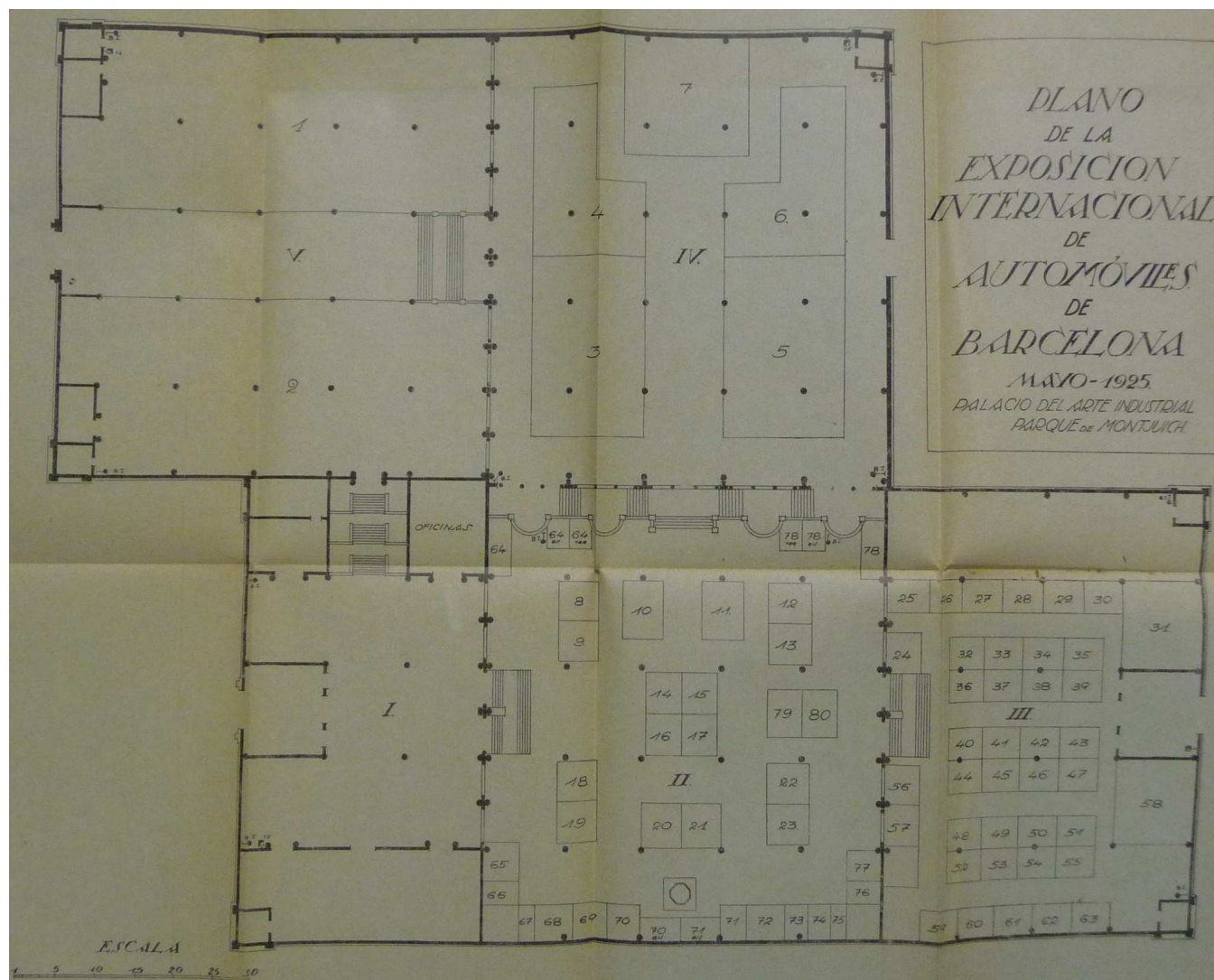
Font: Arxiu Fira de Barcelona.

Comentaris:

Organització del palau amb una entrada principal i tres sortides.

Distribució d'stands per zones: Vestíbul, sala A, B, C i D.

Planta general Palau Industrial (Palau Victòria Eugènia) per a l'Exposició Internacional de l'Automòvil.

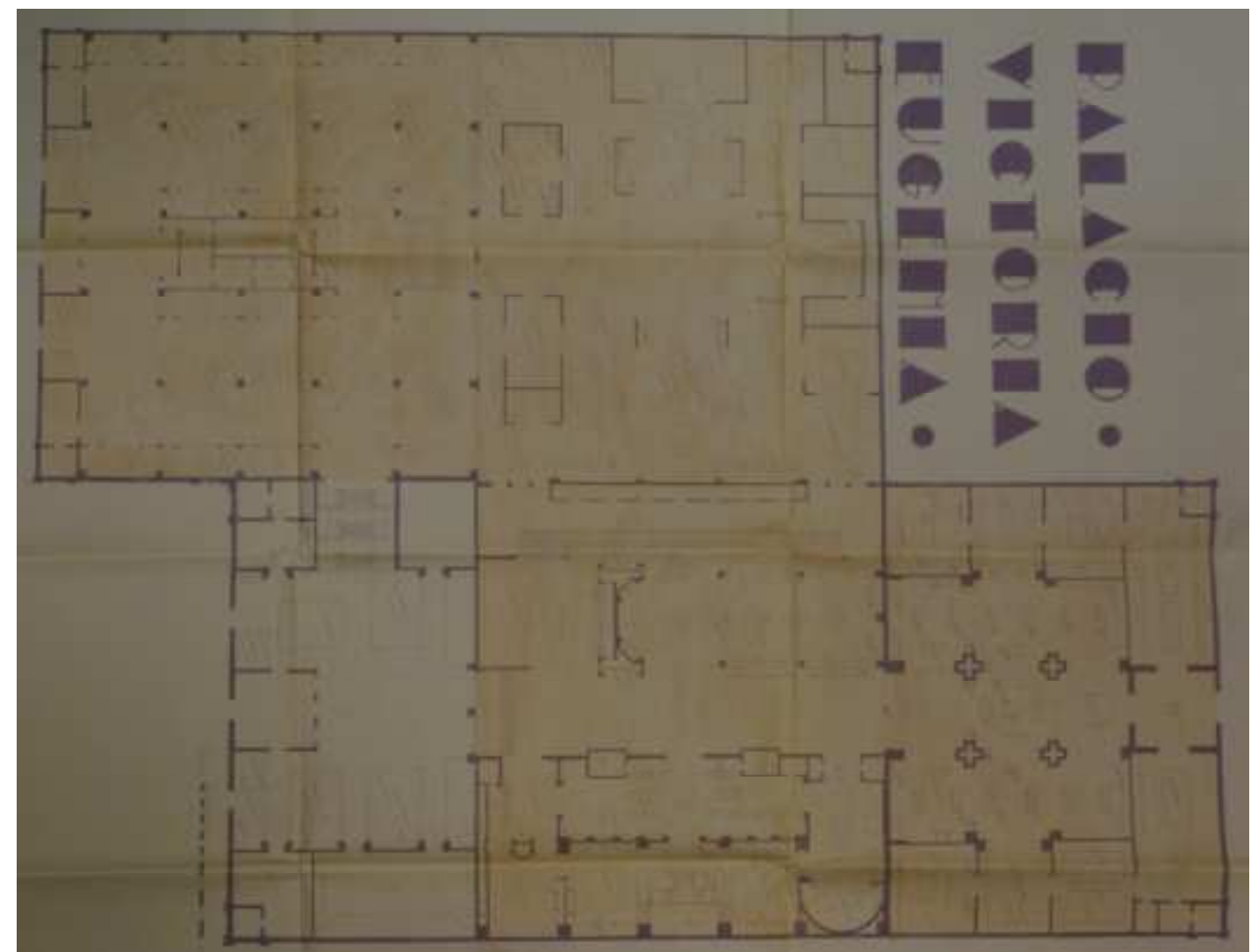
Data: Maig 1925

Escala: 1/200

Font: Biblioteca Universitat Politècnica de Catalunya (UPC).

Comentaris:

Distribució del palau en zones: I, II, III, IV i V. Es subdivideix cada espai per la col·locació dels stands.

Planta general Palau Victòria Eugènia.

Data: 1929

Escala: 1/200

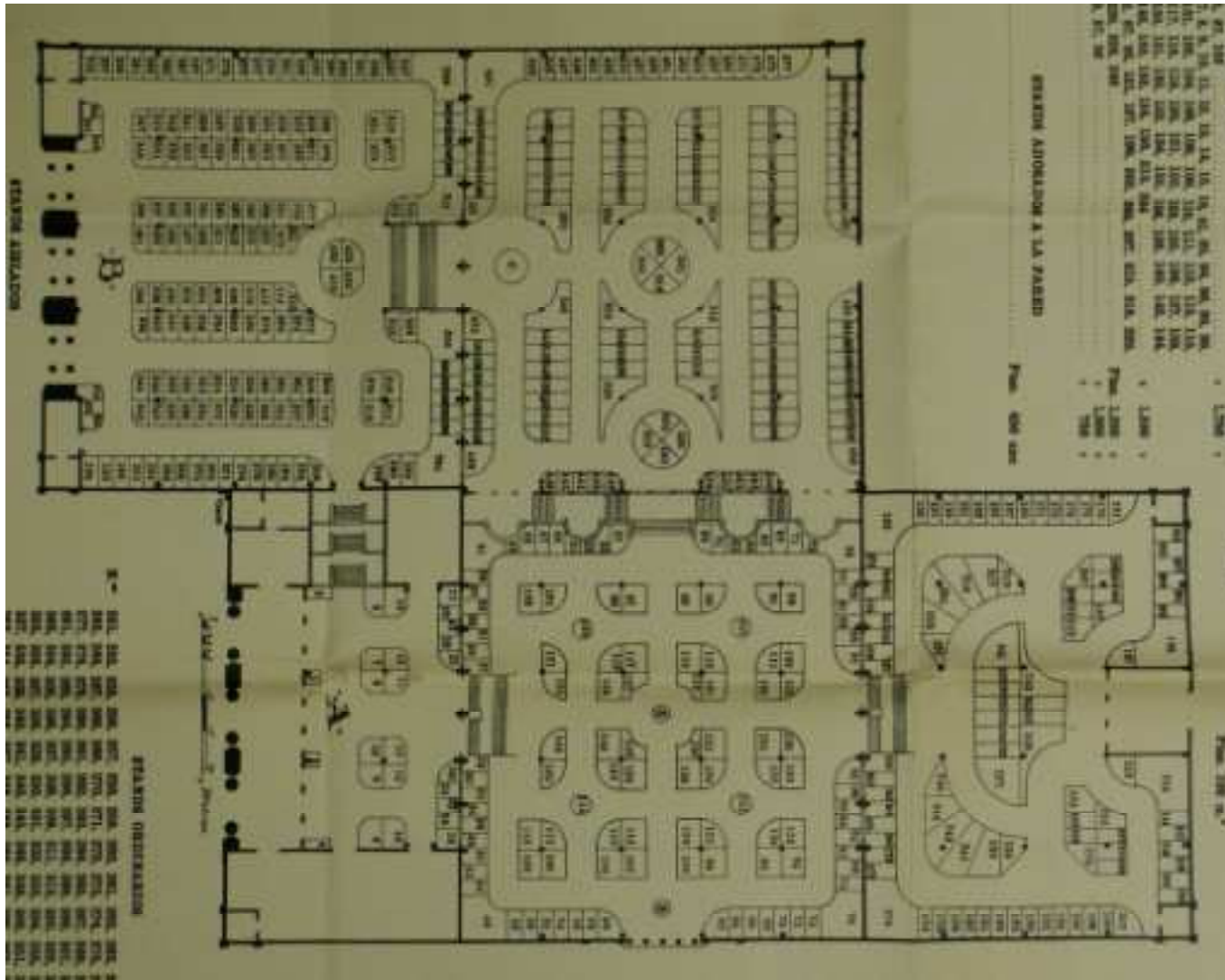
Font: Arxiu Fira de Barcelona.

Comentaris:

Distribució del palau en zones dirigides a diferents països.

Zona I: Espanya. Zona II: Suïssa i Noruega. Zona III: Dinamarca. Zona IV: Suècia.

Zona V: Austria.

Planta general Palau Victòria Eugènia per a l'Exposició Internacional de Barcelona de 1929.

Situació d'stands.

Data: 1929

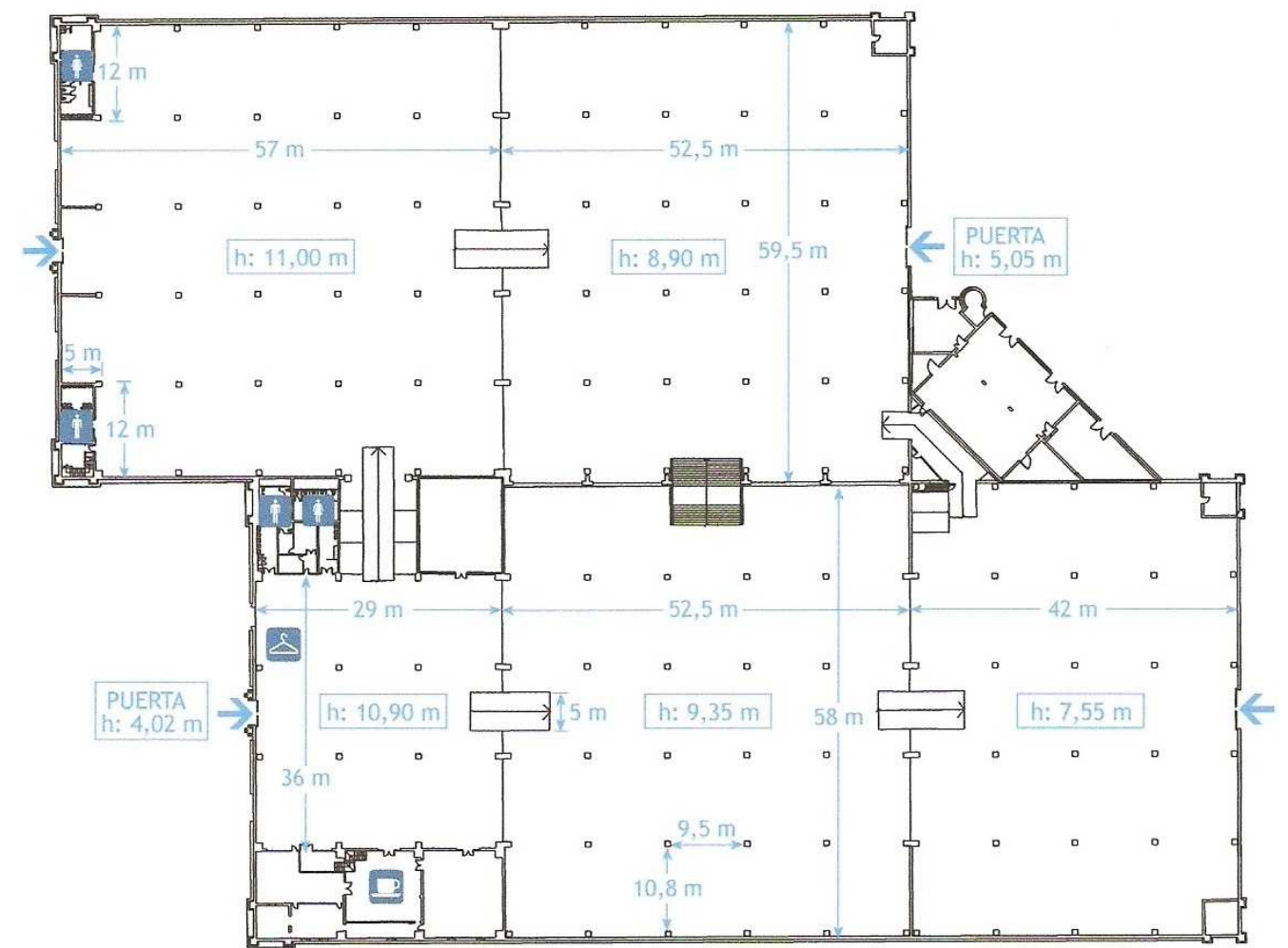
Escala: 1/200

Font: Arxiu Fira de Barcelona.

Comentaris:

Palau destinat a ampliacions estrangeres. Organització del palau per zones A (nau inferior) i B (nau superior), organitzant els stands en els diferents nivells, aplicant un preu a cada un d'ells segons la seva ubicació:

Stands aïllats, preferents, adossats a la paret o ordinaris.

Planta general Palau Victòria Eugènia.

Data: En l'actualitat

Escala: 1/200

Font: Fira de Barcelona (web oficial).

Comentaris:

Planta actual. Les escales d'unió entre els diferents nivells del palau, s'han transformat en rampes per poder realitzar l'accés a ells mitjançant camions.
Observem una ampliació exterior a la cantonada nord-oest, per tal de comunicar el nivell 3 (h=7,55 m) amb el nivell 5 (h= 8,90 m).

La ornamentació del palau ha desaparegut per complet, deixant una estructura nua de formigó.

2.7 EL PALAU A LES FOTOGRAFIES DE L'ÈPOCA

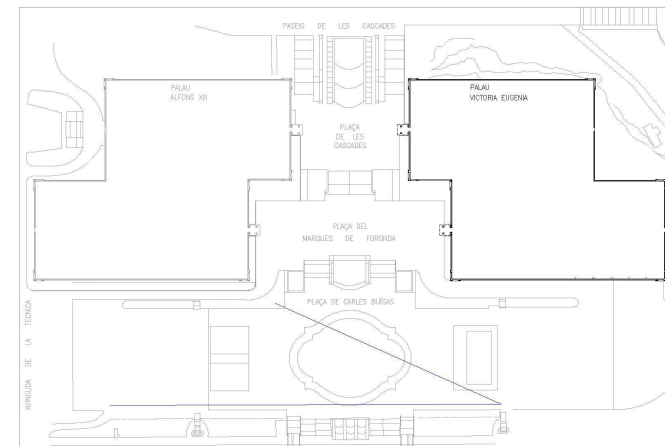
Ha estat gratificant realitzar aquest recull de fotografies de l'època del palau, en certa manera gairebé m'he pogut traslladar al moment de la seva construcció. I en gran part ha estat possible per la recopilació de fotografies que disposa l'Arxiu Fotogràfic de Barcelona, un centenar de diapositives aplegades en diversos àlbums, a on he pogut observar el canvi de la muntanya de Montjuïc des de 1915 fins el 1923.

En aquests àlbums es pot comprovar la transformació de la muntanya, la manera de construir del primer quart de segle XX, la maquinaria que utilitzaven, així com la magnitud de les feines realitzades.

Les fotografies escollides mostren la seqüència constructiva del Palau de Victòria Eugènia.

Inicialment mostrant la transformació de la muntanya i posteriorment amb perspectives del palau, tant exteriors, com interiors.

El plànol sota cada dibuix indica la vista de la fotografia.

Primeres obres d'explanació a la Plaça de les Belles Arts.

Data: febrer de 1917.

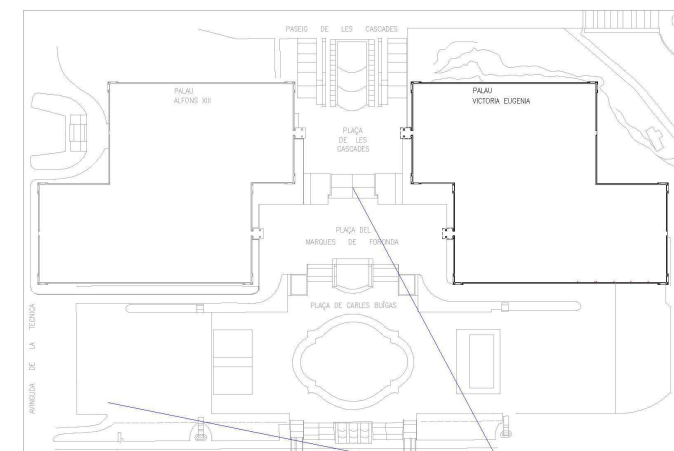
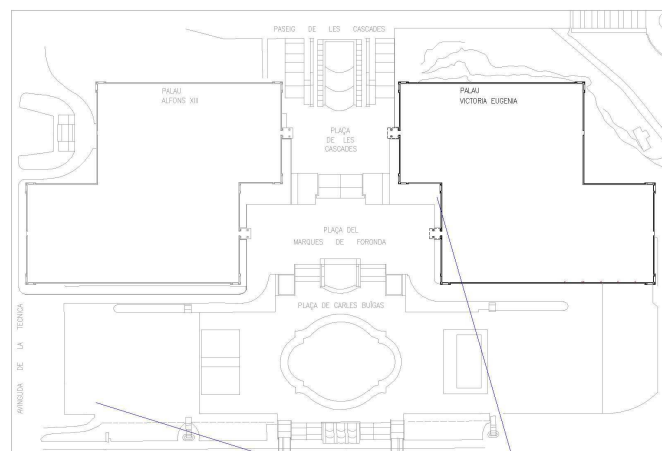
Font: Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona. Arxiu Fotogràfic.

Fotògraf: Lucien Roisin Besnard.

Comentaris:

Extreta de l'exposició virtual "Montjuïc 1915-1923: retrat d'una muntanya en obres"

Inici de les obres d'urbanització de la muntanya. Perspectiva des del mirador de Casarramona.

Data: gener de 1918.

Font: Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona. Arxiu Fotogràfic.

Fotògraf: Lucien Roisin Besnard

Comentaris:

Extreta del llibre "Registre fotogràfic de Montjuïc, 1915-1923. La metamorfosi d'una muntanya. Quaderns del seminari d'Història.

Començament de les obres de l'entrada de la Plaça de les Belles Arts.

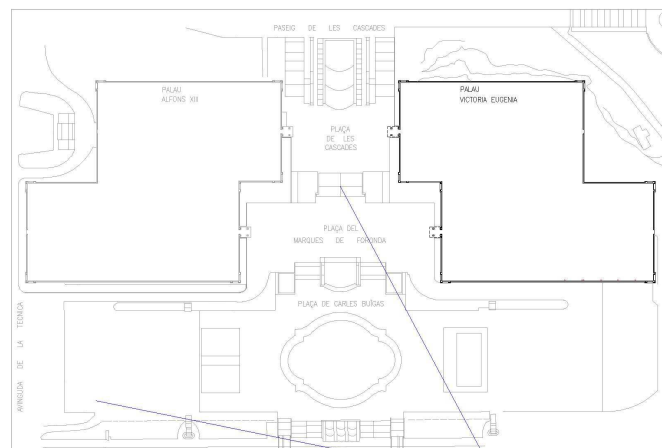
Data: setembre 1918

Font: Arxiu de la Fira de Barcelona.

Fotògraf: Lucien Roisin Besnard.

Comentaris:

Fotografia procedent de l'Institut Municipal d'Història de Barcelona l'any 1988.

Obres d'accés a les plataformes de formació de les places.

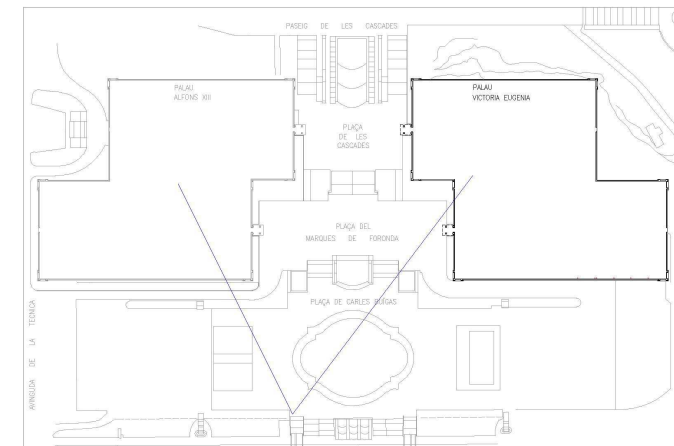
Data: març de 1919

Font: Arxiu de la Fira de Barcelona.

Fotògraf: desconegut.

Comentaris:

Fotografia procedent de l'Institut Municipal d'Història de Barcelona. Clixé E/2069.

Canalitzacions a la muntanya. Obertura de claveguera a l'Avinguda Central..

Data: març de 1919

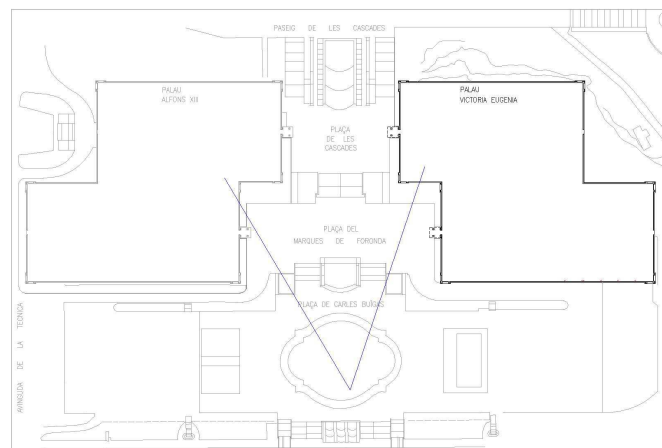
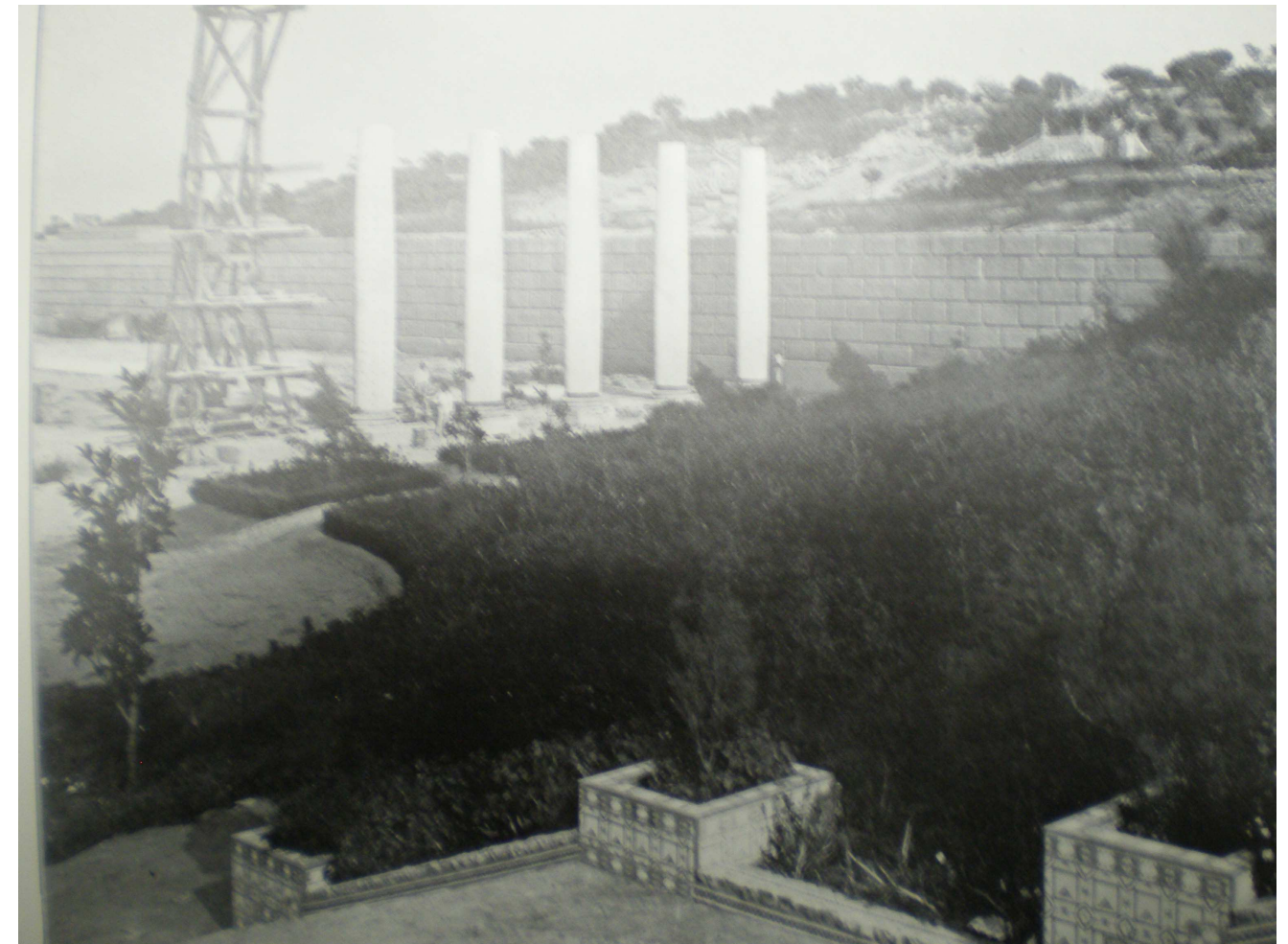
Font: Arxiu de la Fira de Barcelona.

Fotògraf: desconegut.

Comentaris:

Fotografia procedent de l'Institut Municipal d'Història de Barcelona. Clixé E/2070.

Vista a la Plaça de les Belles Arts, en primer terme, i seguidament la formació de la Plaça de Bells Oficis i d'Art Popular, en ascensió fins a la coronació de la muntanya.

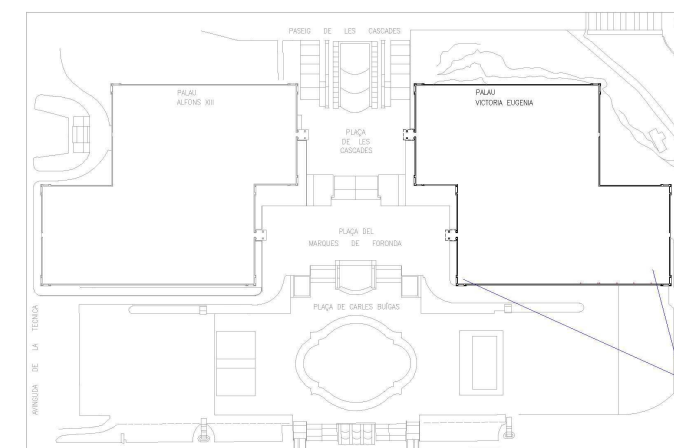
Data: maig de 1919

Font: Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona. Arxiu Fotogràfic.

Fotògraf: Lucien Roisin Besnard.

Comentaris:

Es pot observar l'inici de la construcció del sòcol perimetral del palau.

Construcció d'unes pilastres per a assaig de materials a la Plaça de Belles Arts.

Data: octubre de 1919

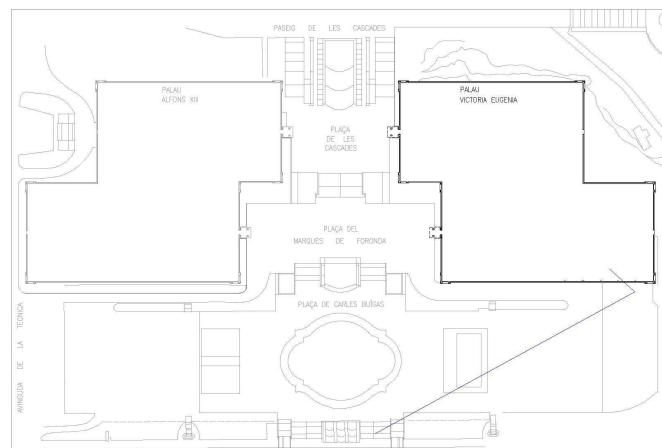
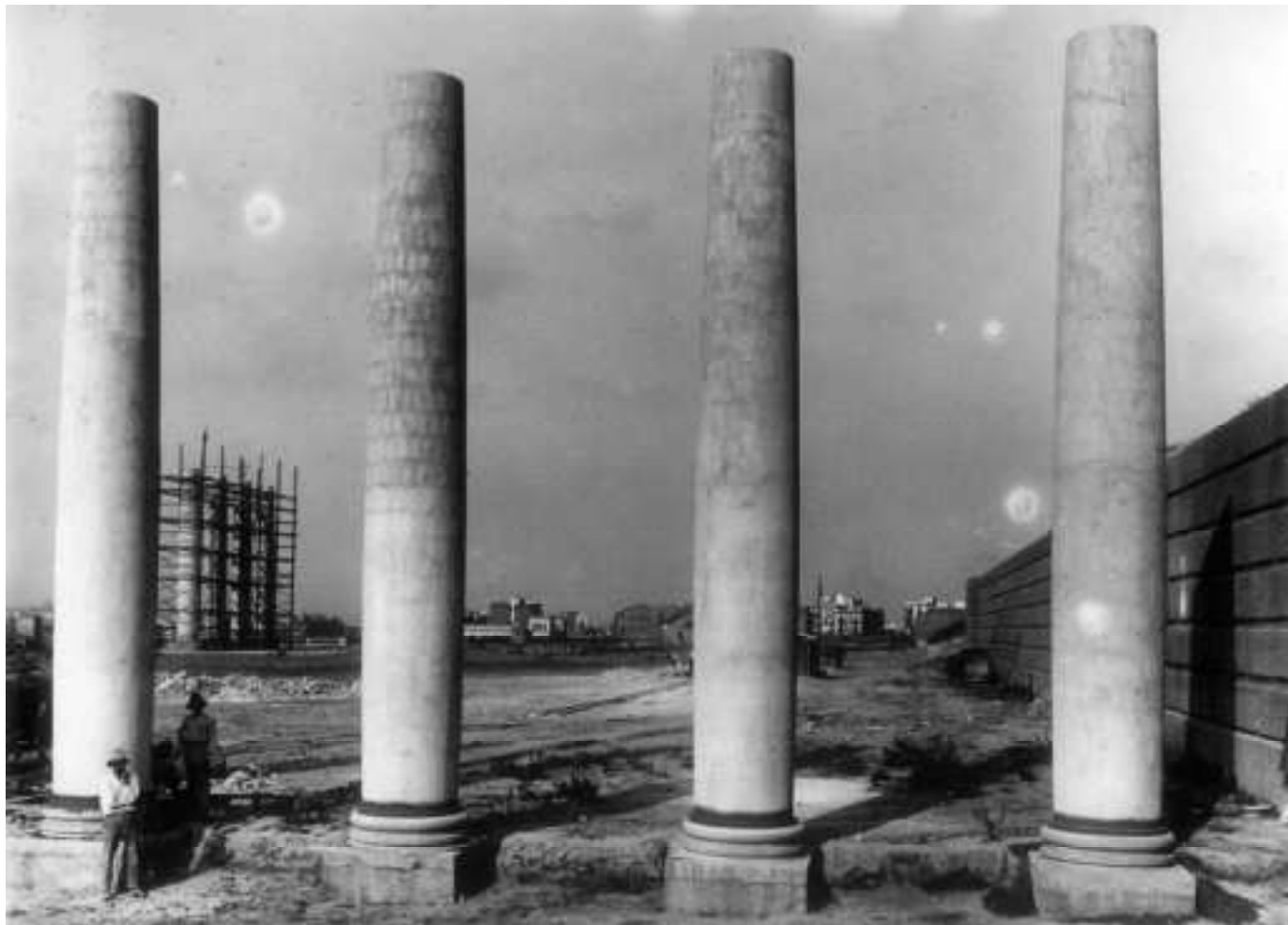
Font: Arxiu de la Fira de Barcelona.

Fotògraf: desconegut.

Comentaris:

El sòcol perimetral del palau disposa de la seva alçada definitiva.

Vista a la Plaça de les Belles Arts. Construcció de les quatre columnes.

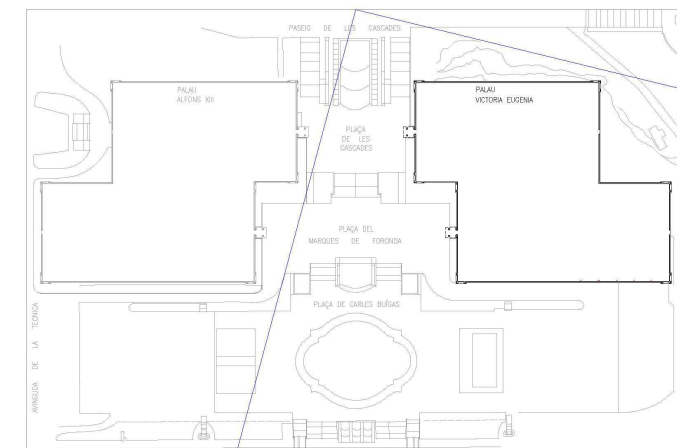
Data: octubre de 1919

Font: Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona. Arxiu Fotogràfic.

Fotògraf: desconegut.

Comentaris:

Extreta de l'exposició "Montjuïc 1915, primera mirada" de l'Arxiu Fotogràfic.

Zona alta de l'Avinguda Central. La ciutat des dels solars a on hi haurà el Palau d'Art Antic.

Data: agost 1920

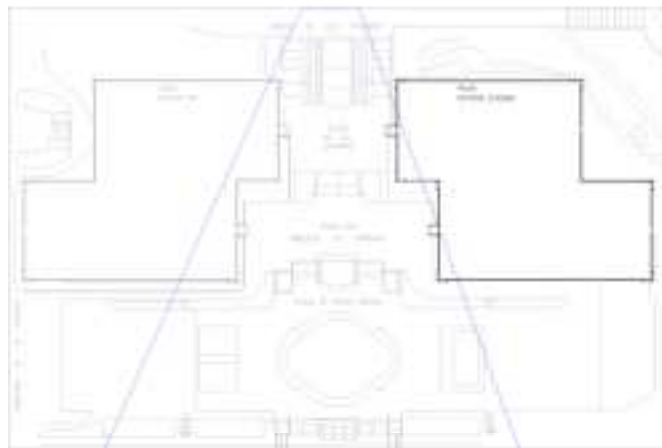
Font: Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona. Arxiu Fotogràfic.

Fotògraf: Emilio Godes Hurtado.

Comentaris:

Extreta de l'exposició virtual "Montjuïc 1915-1923: retrat d'una muntanya en obres" de l'Arxiu Fotogràfic.

Evolució de les obres al recinte de l'exposició.

Data: novembre 1921

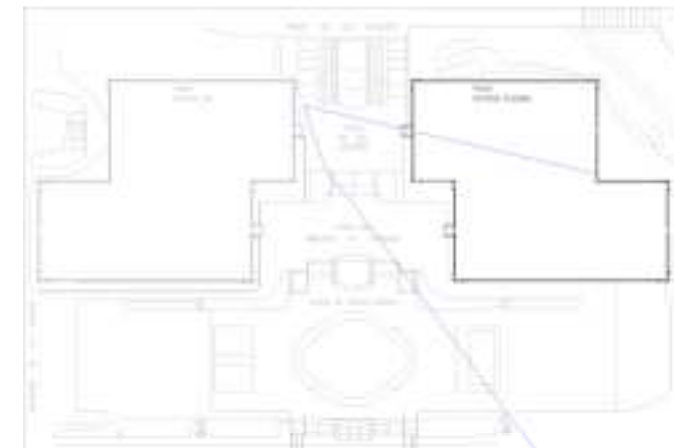
Font: Arxiu de la Fira de Barcelona.

Fotògraf: Joan Artigas Carbonell.

Comentaris:

El Palau d'Alfons XIII està pràcticament finalitzat, faltant la coronació de les cantonades.

Del Palau de Victòria Eugènia només s'observa el sòcol de formigó.

Vista del Palau Victòria Eugènia per la seva façana principal.

Data: 14 d'agost de 1922

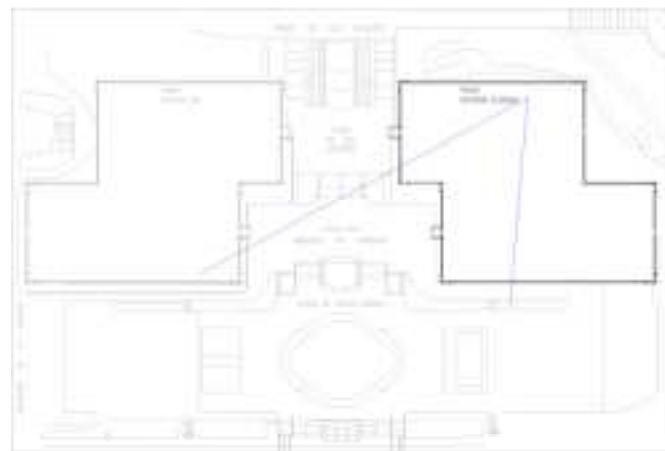
Font: Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona. Arxiu Fotogràfic.

Fotògraf: desconegut.

Comentaris:

Realitzats els desnivells de les dues plataformes, s'inicien les bastides de suport per pujar la paret perimetral de la nau inferior. S'inicia també els desnivells interiors de cada nau.

A l'exterior del palau observem diferents materials emmagatzemat.

Vista del Palau Victòria Eugènia des del seu interior a la nau superior.

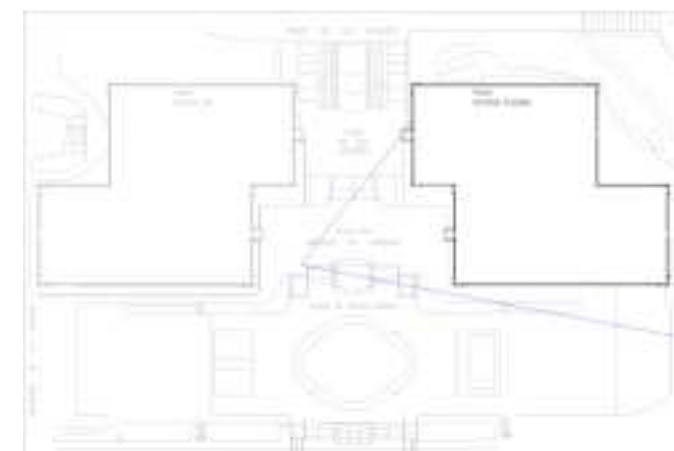
Data: 14 d'agost de 1922

Font: Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona. Arxiu Fotogràfic.

Fotògraf: desconegut.

Comentaris:

Extreta de l'exposició "Montjuïc 1915, primera mirada" de l'Arxiu Fotogràfic.

Vista del Palau Victòria Eugènia per la seva façana principal.

Data: 14 d'agost de 1922

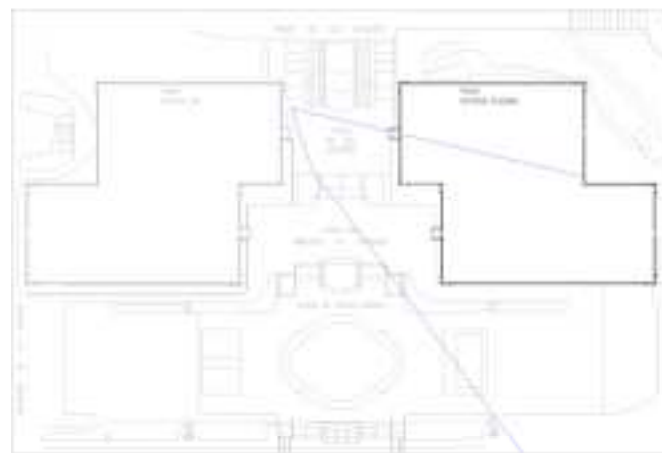
Font: Arxiu de la Fira de Barcelona.

Fotògraf: desconegut.

Comentaris:

Fotografia realitzada des de l'escalinata d'accés a la Plaça dels Bells Oficis.

Vista del Palau Victòria Eugènia per la seva façana principal.

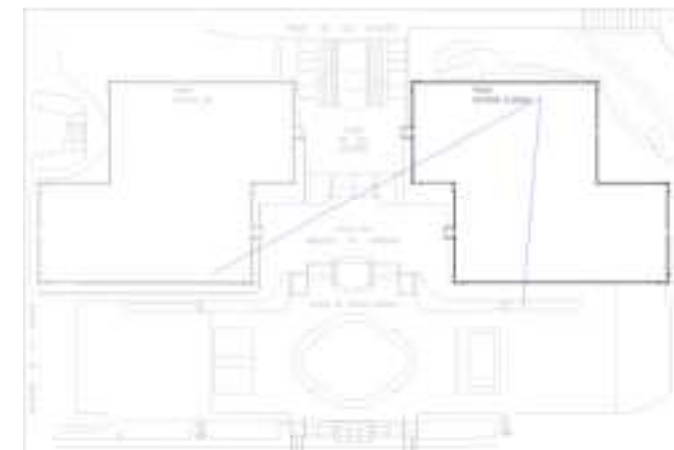
Data: 22 d'agost de 1922

Font: Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona. Arxiu Fotogràfic.

Fotògraf: desconegut.

Comentaris:

La nau inferior està avançant. La seva paret perimetral s'està aixecant i s'ha realitzat una estructura de suport de fusta per poder executar la base dels pilars. S'observa un buit al perímetre de la nau inferior per on es preveu la seva entrada.

Vista del Palau Victòria Eugènia des del seu interior per la nau superior.

Data: 22 d'agost de 1922

Font: Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona. Arxiu Fotogràfic.

Fotògraf: desconegut.

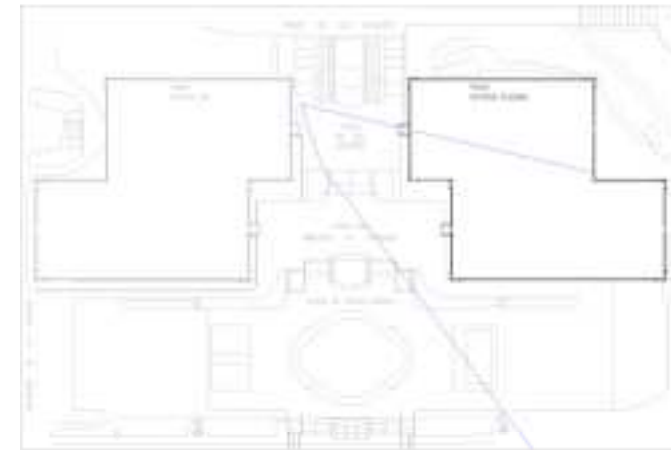
Comentaris:

Mentre la nau inferior es troba més avançada, a la nau superior estan realitzant els pous dels fonaments dels pilars.

Vista del Palau Victòria Eugènia per la seva façana principal.

Data: 4 de setembre de 1922

Font: Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona. Arxiu Fotogràfic.

Fotògraf: desconegut.

Comentaris:

La paret perimetral disposa de la seva alçada definitiva en gairebé la meitat de la nau inferior.

La totalitat dels pilars de la nau inferior disposen de l'estructura de fusta per poder ser executats. La base i l'armadura dels pilars estan col·locats.

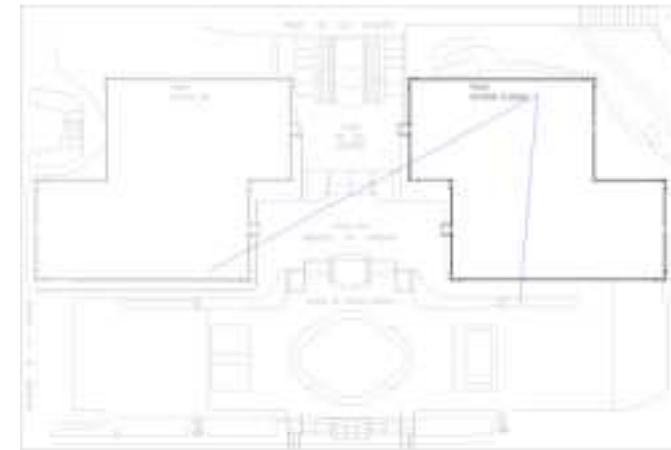
La nau superior segueix amb el procés d'executar els pous de cimentació dels pilars, però s'està iniciant l'execució de la paret perimetral.

A l'exterior del palau, observem diverses casetes d'obra, un augment de material emmagatzemat, amb graves, fustes, pedres, etc... i una zona de materials executats (en principi d'assaig de fabricació dels peus d'una barana), per la seva futura col·locació.

Vista del Palau Victòria Eugènia des del seu interior per la nau superior.

Data: 25 de setembre de 1922

Font: Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona. Arxiu Fotogràfic.

Fotògraf: desconegut.

Comentaris:

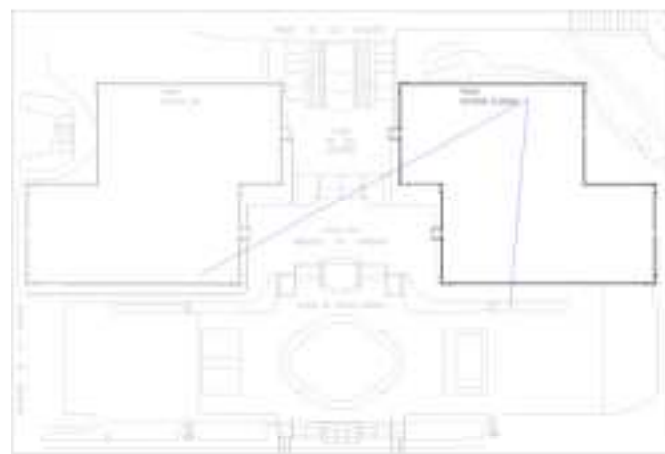
El perímetre de les naus, superior i inferior, estan delimitats, encara que a la nau superior li falta per arribar a la seva alçada definitiva.

La nau inferior disposa de tots els pilars executats, la columna sencera (base, fust i capitell), i continuació fins l'alçada de coberta, i es pot apreciar com els obrers treballen a la zona de la coberta de la nau inferior.

La nau superior es troba en procés d'execució de les columnes, executant la base i el fust. Observem en primer terme la instal·lació de l'encofrat a una columna a on podem veure la seva armadura interior. Diversos pilars han finalitzat el procés i han estat desencofrats, deixant part de l'encofrat metàl·lic a terra.

A l'exterior del palau observem, les quatre columnes finalitzades instal·lades a la plaça de les Belles Arts. Podem apreciar també, la cantonada del Palau d'Alfons XIII, a on la coronació de la cantonada encara no està finalitzada.

Vista del Palau Victòria Eugènia des del seu interior per la nau superior.

Data: 2 d'octubre de 1922

Font: Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona. Arxiu Fotogràfic.

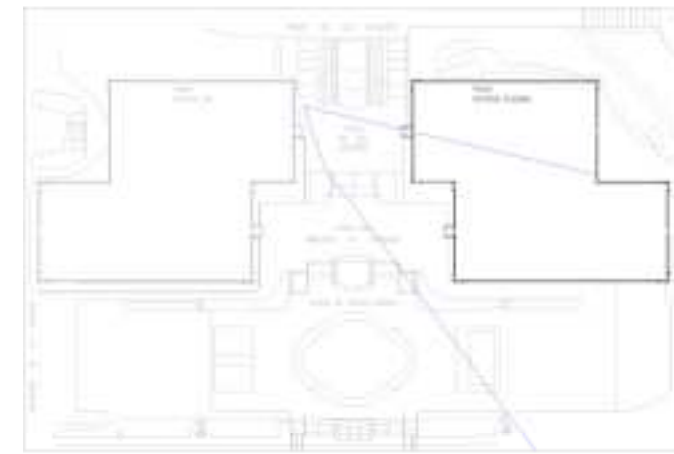
Fotògraf: desconegut.

Comentaris:

Es continua treballant amb l'execució dels pilars.

S'observa com la base de la columna es recoberta amb sorra per tal que no pateixi cap mal.

En els pilars finalitzats fins al fust, ens permeten veure com s'ha instal·lat un tub per realitzar la funció d'evacuació d'aigües de la coberta. El baixant es troba integrat dins de la columna.

Vista del Palau Victòria Eugènia per la seva façana principal.

Data: 23 d'octubre de 1922

Font: Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona. Arxiu Fotogràfic.

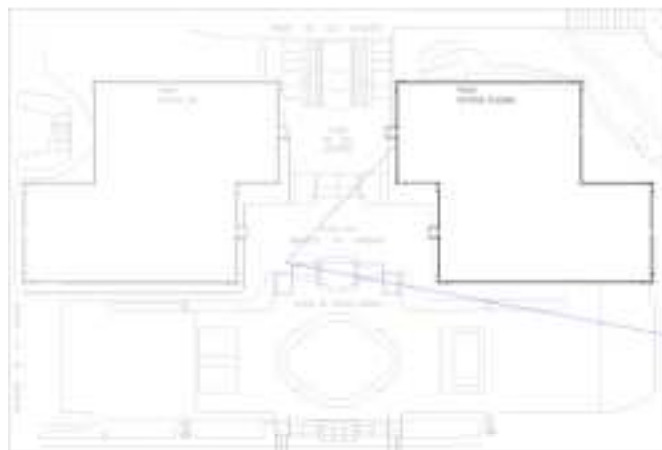
Fotògraf: desconegut.

Comentaris:

En execució les façanes amb la finalització de les cantonades, la porta d'entrada a la nau inferior, i part de la coberta de la nau inferior.

A l'exterior observem a la zona d'assaig de materials unes columnes salomòniques, per ser col·locades a la porta d'entrada del palau.

Vista del Palau Victòria Eugènia per la seva façana principal, desde l'escalinata d'accés a la Plaça dels Bells Oficis

Data: 23 d'octubre de 1922

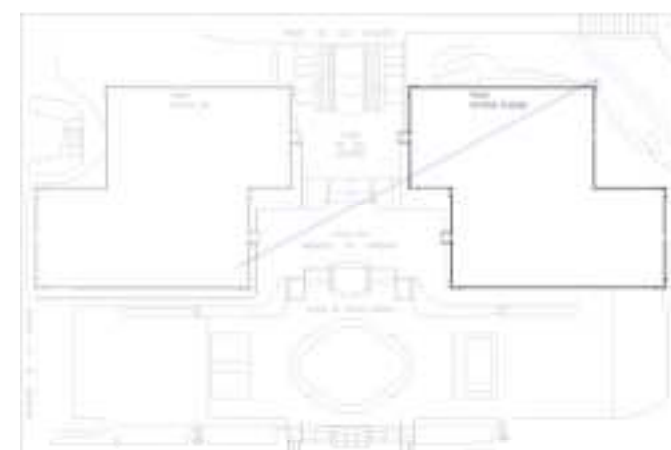
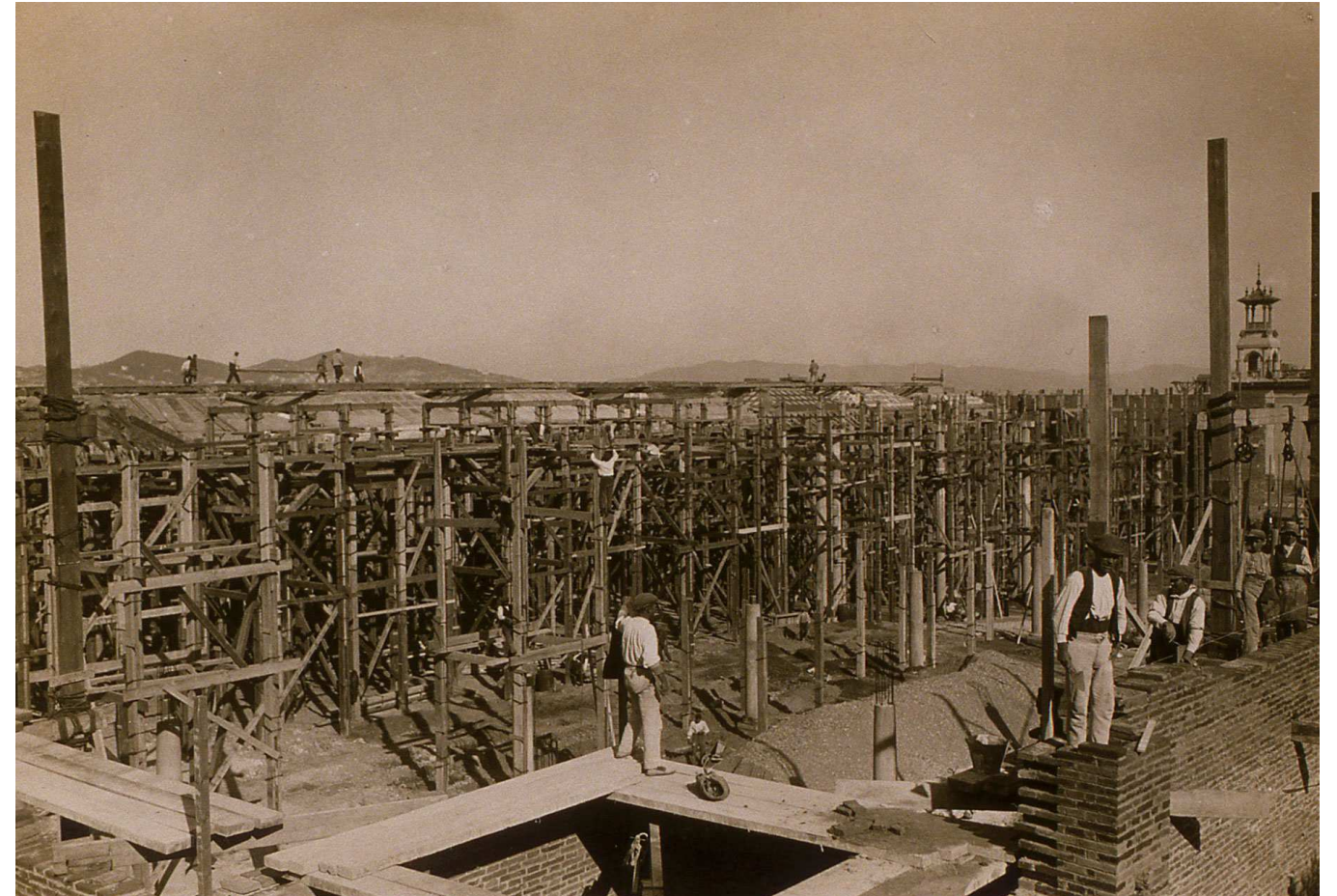
Font: Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona. Arxiu Fotogràfic.

Fotògraf: desconegut.

Comentaris:

En primer terme, a la plaça dels Bells Oficis, emmagatzematge de material divers, amb prefabricats que després veurem col.locats a la ornamentació exterior del palau.

S'inicia la fase de coberta de la nau superior.

Evolució de les obres des d'un angle posterior.

Data: 6 de novembre de 1922

Font: Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona. Arxiu Fotogràfic.

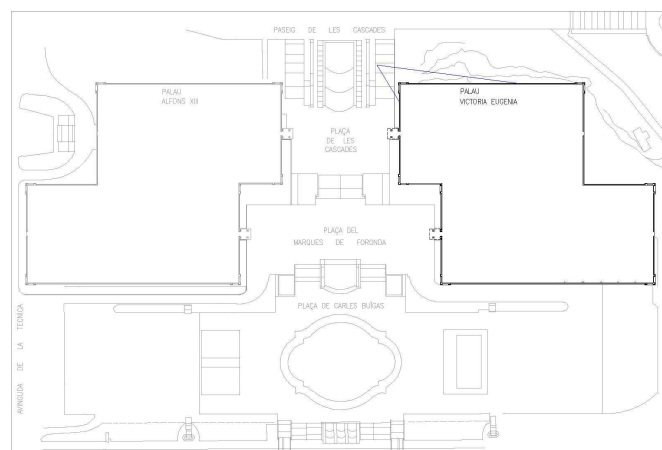
Fotògraf: Carlos Pérez de Rozas Masdeu.

Comentaris:

En primer terme, execució de la façana amb la finalització de la cantonada. A l'interior observem part de la coberta de la nau superior executada.

A l'exterior, el Palau d'Alfons XIII el contemplem finalitzat.

Coberta de la nau superior des de l'escalinata d'accès al Palau d'Art Antic.

Data: 20 de novembre de 1922

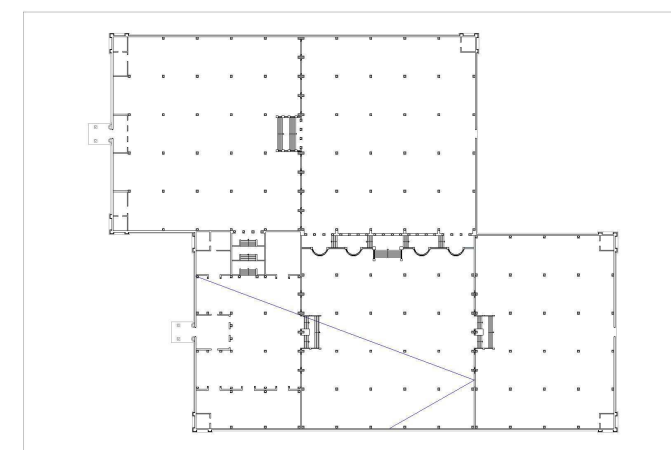
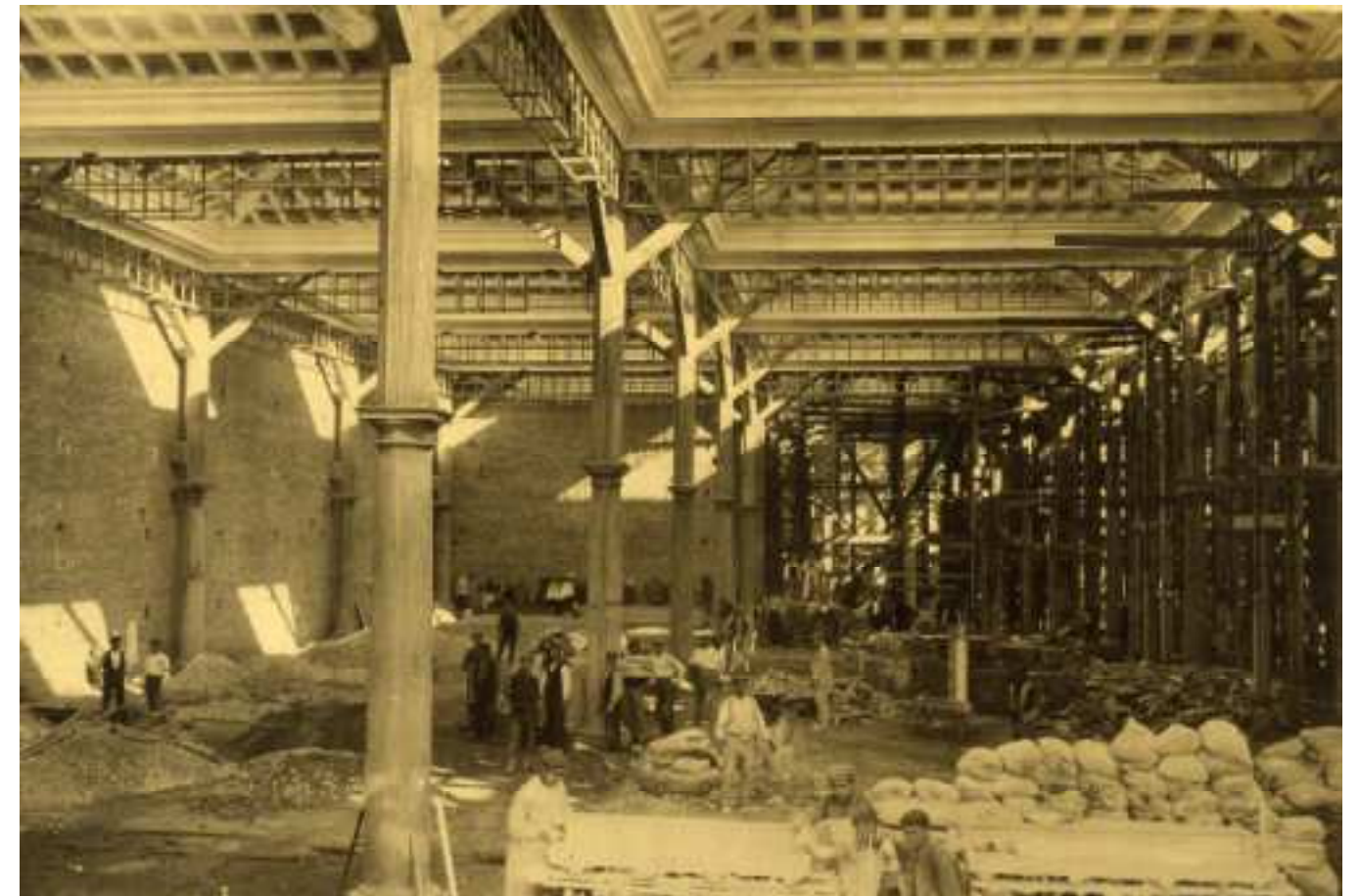
Font: Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona. Arxiu Fotogràfic.

Fotògraf: desconegut.

Comentaris:

Observem a la coberta la realització de l'encofrat de la cúpula amb la col·locació dels cassetons.

La cantonada està en execució, observem diverses peces prefabricades col·locades, anteriorment vistes a la zona d'emmagatzematge de material de la Plaça dels Bells Oficis.

Vista interior del palau des de la nau inferior (costat esquerra).

Data: 20 de novembre de 1922

Font: Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona. Arxiu Fotogràfic.

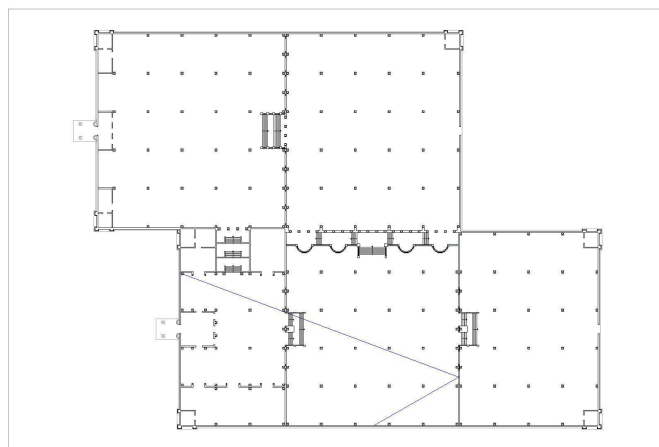
Fotògraf: desconegut.

Comentaris:

En primer terme, guixaires realitzant peces d'ornamentació in situ per la seva posterior col·locació.

L'estructura de formigó està completament finalitzada amb la cúpula encassetonada. Observem els pilars perimetrals encastats amb la paret.

Vista interior del palau des de la nau inferior (costat esquerre).

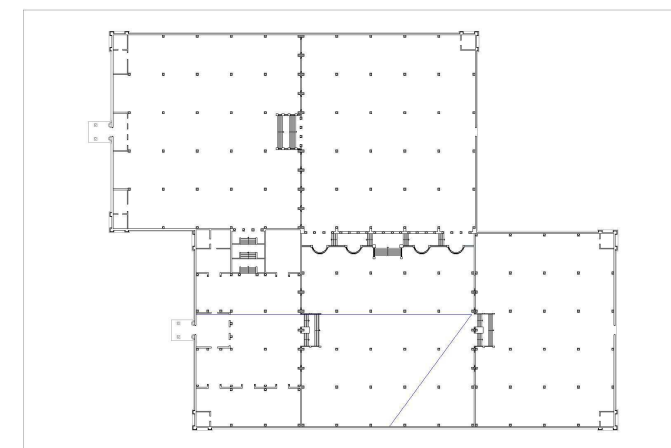
Data: 4 de desembre de 1922

Font: Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona. Arxiu Fotogràfic.

Fotògraf: desconegut.

Comentaris:

Inici d'execució del paviment a la nau inferior.

Vista interior del palau des de la nau inferior (costat dret).

Data: 18 de desembre de 1922

Font: Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona. Arxiu Fotogràfic.

Fotògraf: desconegut.

Comentaris:

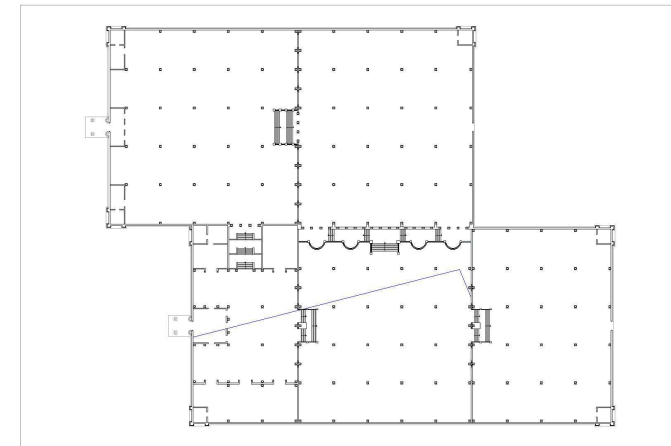
En primer terme, execució d'una rasa per el clavegueram interior.

La zona de paviment executada és més gran. A terra, diverses peces prefabricades de guix, preparades per la seva col.locació. A la part superior esquerra de la foto, observem l'inici de la col.locació de peces de guix per tapar l'estructura principal.

Vista interior del palau des de la nau inferior (costat dret).

Data: 12 de gener de 1923

Font: Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona. Arxiu Fotogràfic.

Fotògraf: desconegut.

Comentaris:

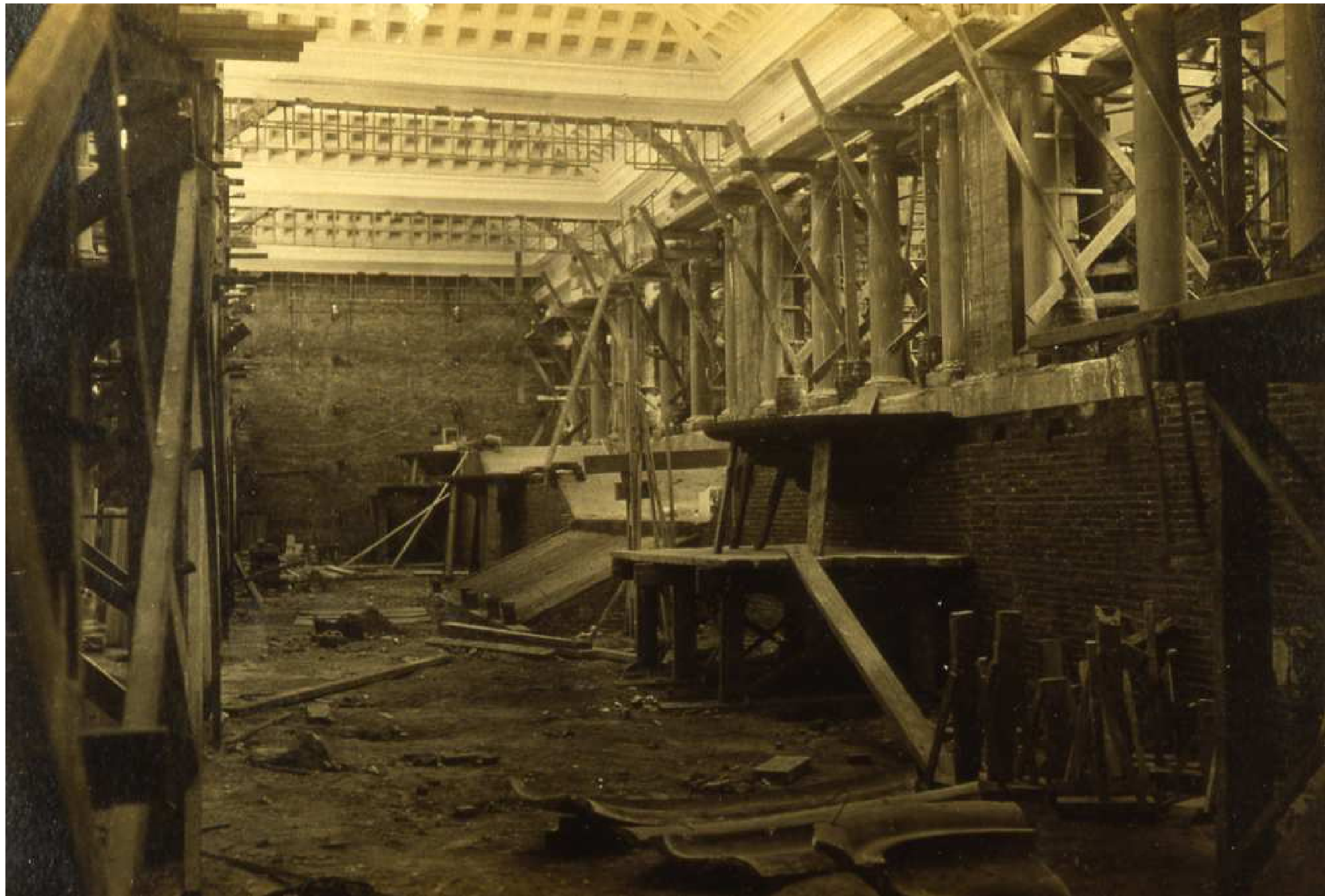
Podem veure gran part de la seqüència estructural del mòdul, composta d'una columna toscana, seguida d'un pilar octogonal que finalitza amb una creueta de suport de la quadricula, i amb l'ajuda d'uns tornapunts, aguanten l'estructura de formigó de la cúpula encasetonada.

La columna toscana anirà vista, la resta d'estructura (fins a la quadricula de suport) es tancarà amb peces de guix.

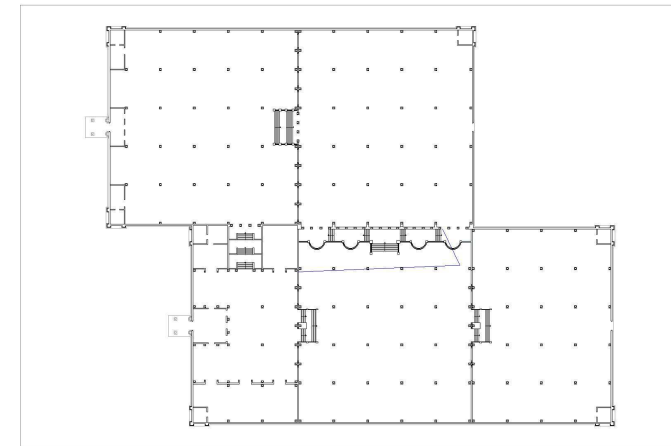
En primer terme, veiem els cassetons utilitzats per realitzar la cúpula de la coberta.

L'estructura de formigó nua, deixa veure el procés executiu d'aquesta (columna, pilar octogonal amb tornapunts, quadricula de formigó de suport de la cúpula i cúpula encasetonada). Observem un tram fet amb varilles de fusta encastades just a sota la quadricula de suport de la cúpula, que permet col·locar les peces de guix per l'ornamentació del palau. Així a l'esquerra de la foto, observem peces de guix prefabricades ja instal·lades, i al fons del palau, veiem primer, l'estructura de fusta, que també s'utilitza per donar forma a l'arc, i després, l'arc ornamentat amb les planxes de guix.

Vista interior del palau des de la nau inferior observant el canvi de nivell fins a la nau superior.

Data: 12 de febrer de 1923

Font: Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona. Arxiu Fotogràfic

Fotògraf: desconegut.

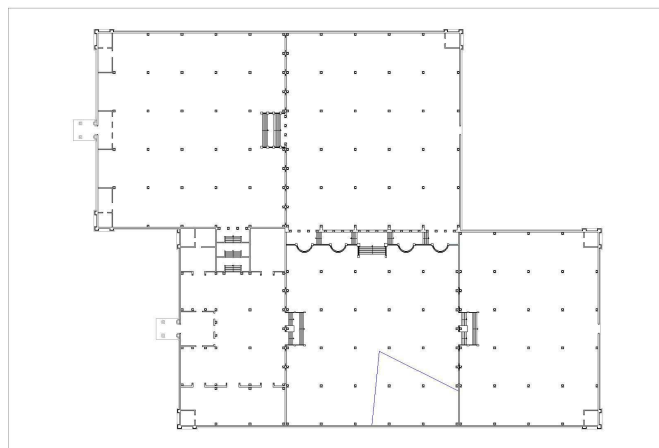
Comentaris:

La fotografia ens permet veure el canvi de nivell entre la nau inferior i la nau superior del palau, vista des del segon nivell de la nau inferior.

Aquest canvi de nivell es realitza mitjançant diversos trams d'escalas (a la fotografia, de moment, executada com a rampes)

El canvi de nivell del paviment també correspon a un canvi de nivell de les cobertes entre la nau inferior i la superior. L'estructura lineal que veim a la fotografia, realitzada amb pilars i petits paraments de formigó, donen suport a la quadricula de la coberta de la nau inferior.

Francesc Cambó, promotor de l'Exposició d'Indústries Elèctriques de Barcelona, a una visita d'obres al Palau de Victòria Eugènia. Vista interior.

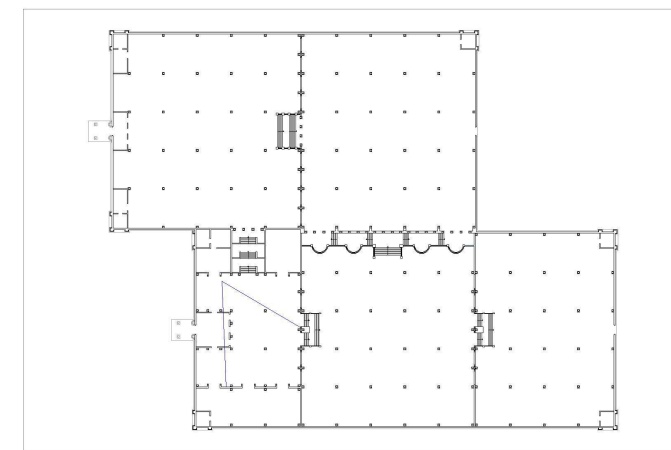
Data: febrer de 1923

Font: Arxiu Nacional de Catalunya. ANC1-42-N-11213.

Fotògraf: Josep Brangulí Soler.

Comentaris:

Observem l'estructura de formigó nua. S'inicia el procés d'ornamentació. Al fons col·locació d'un entaulament de guix a un pilar.

Vista interior del palau des de la nau inferior observant el canvi d'alçades entre el nivell 1 i el nivell 2 de la nau inferior.

Data: 23 de març de 1923

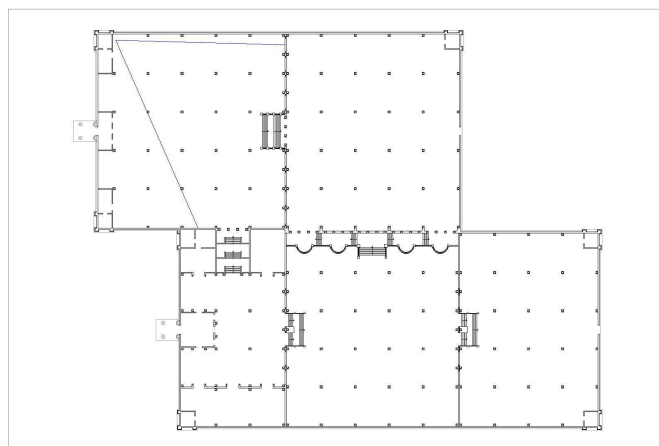
Font: Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona. Arxiu Fotogràfic.

Fotògraf: desconegut.

Comentaris:

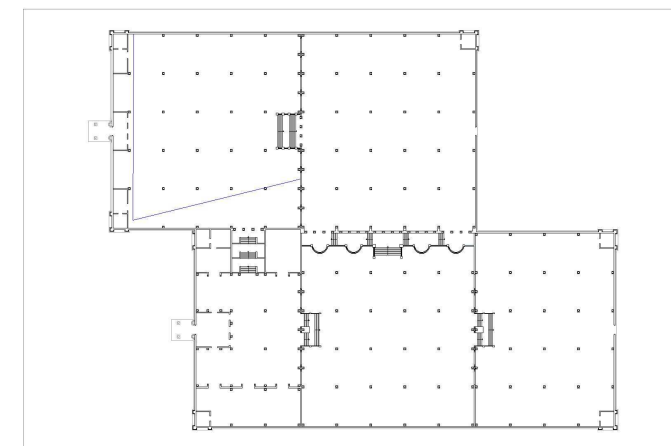
L'ornamentació està pràcticament finalitzada. Els mòduls amb arcs i pilars totalment finalitzats. Falta l'ornamentació del marc de les portes.

Vista interior del palau des de la nau superior observant el canvi d'alçades entre el nivell 1 i el nivell 2 de la nau superior.

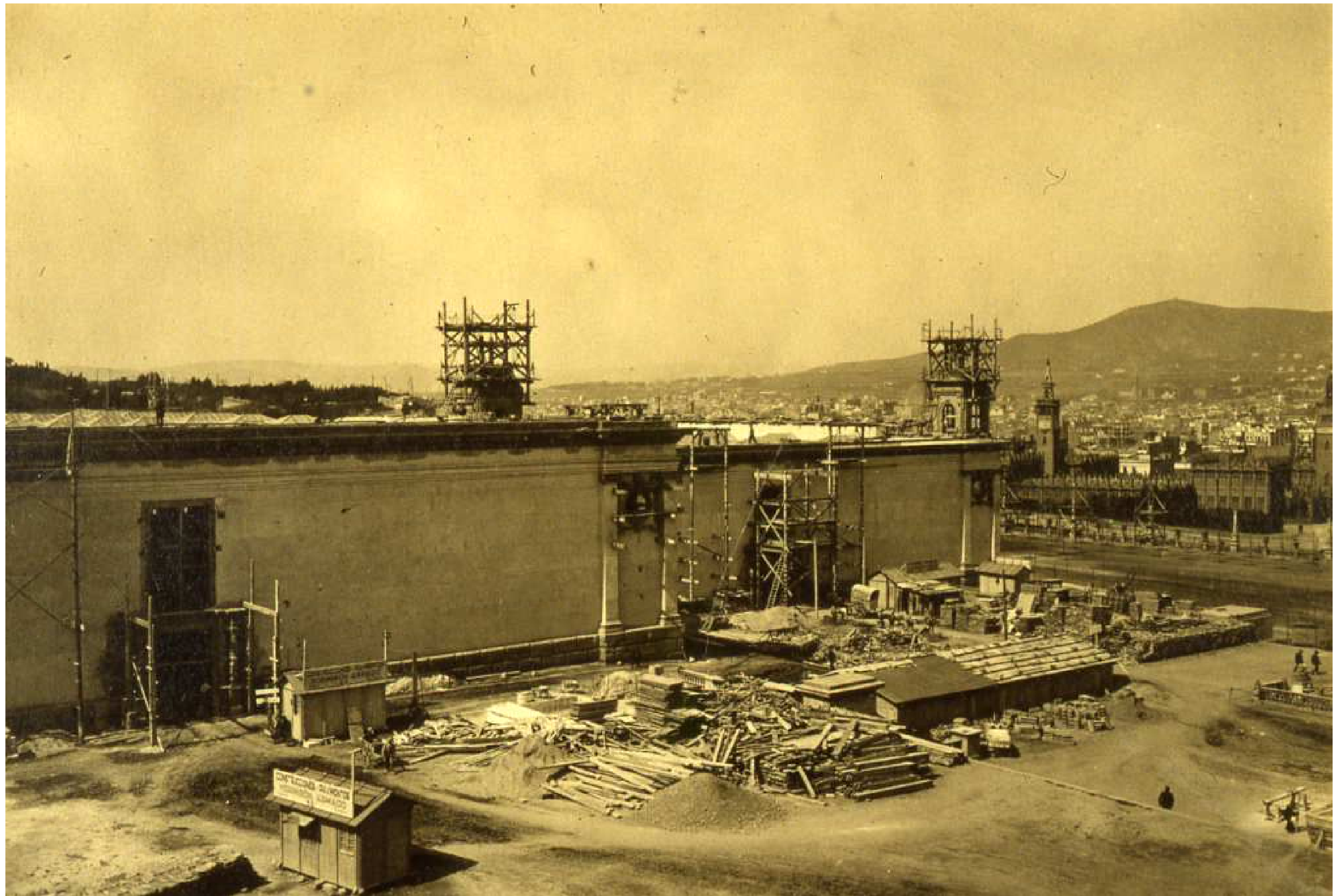
Data: març de 1923
Font: Arxiu de la Fira de Barcelona.
Fotògraf: desconegut.
Comentaris:
Palau finalitzat a falta del paviment.

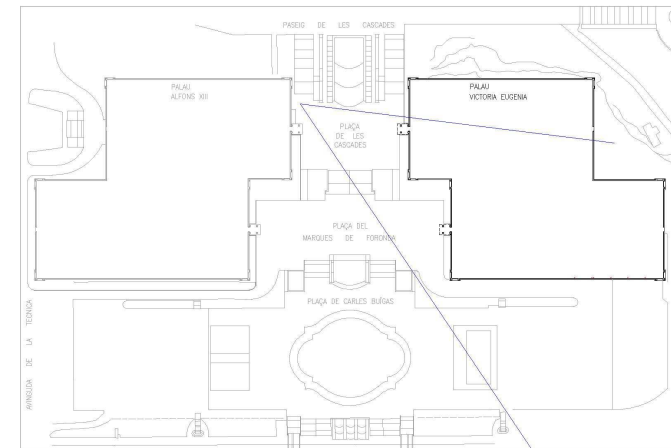
Vista interior del palau des de la nau superior.

Data: març-abril de 1923
Font: L'Exposició Internacional de Barcelona del 1929. Grans Temes l'Avenç.
Fotògraf: desconegut.
Comentaris:
Realització del paviment del palau.

Vista del Palau Victòria Eugènia per la seva façana principal. Execució de les torres de coronació.

Data: 4 de maig de 1923

Font: Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona. Arxiu Fotogràfic

Fotògraf: desconegut.

Comentaris:

Observem les últimes feines per finalitzar completament el palau.

S'estan executant les torres de coronació ifinalitzant l'ornamentació de les cantonades,.

Faltarà l'execució dels porxos d'entrada a les naus superior i inferior, i el tancament amb la balaustrada del perímetre de la coberta.

A l'exterior veiem divers material emmagatzemat, bé per finalitzar l'obra o bé material sobrant.

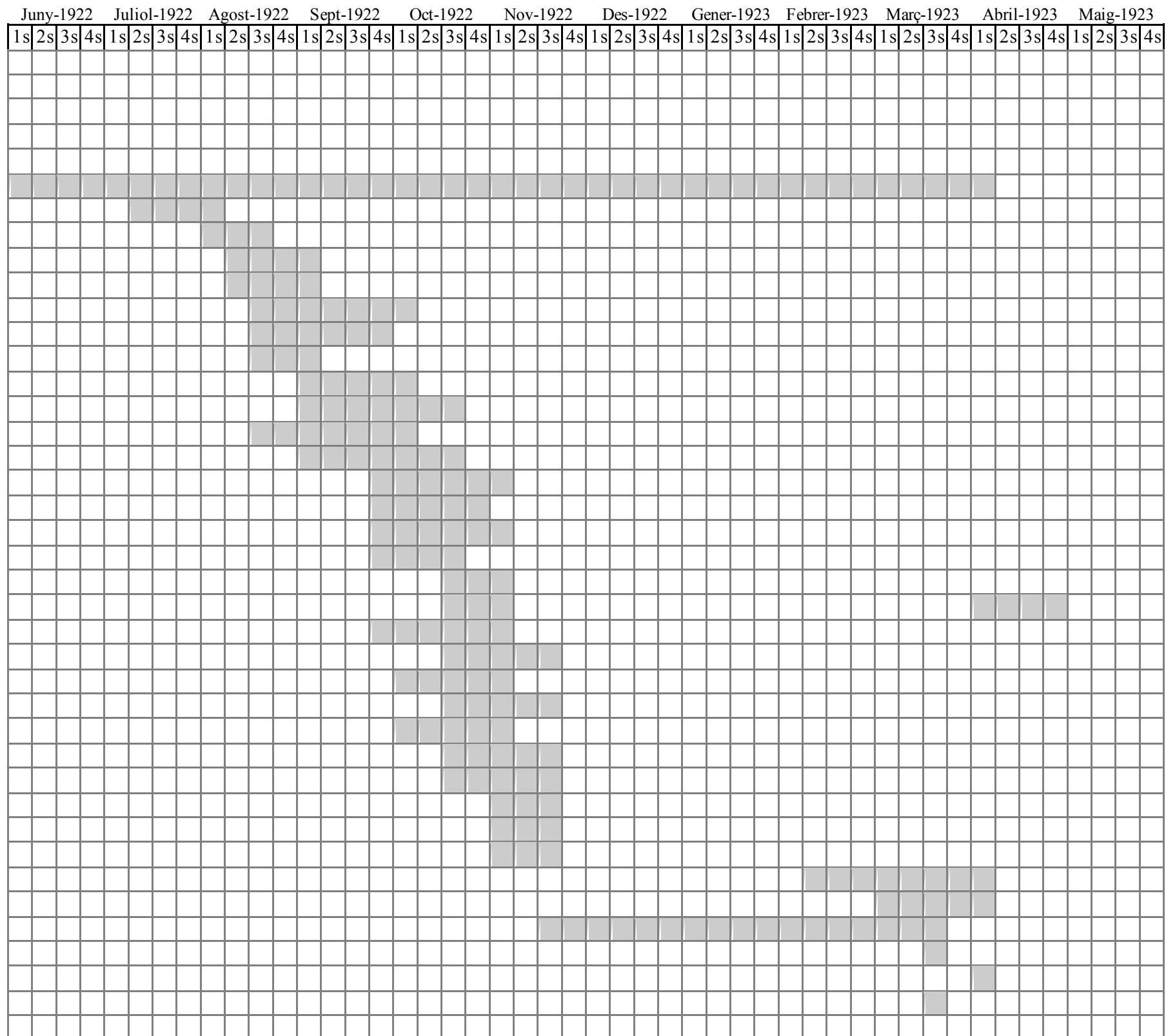

3 INTERPRETACIÓ DE L'EDIFICI ORIGINAL DE L'ANY 1923

3.1 DIAGRAMA DE GANTT INTERPRETATIU DEL RITME DE L'OBRA

3.2 PLÀNOLS INTERPRETATIUS DE L'EDIFICI ORIGINAL

Per realitzar el redibuixat dels plànols he utilitzat la recopilació dels plànols adjuntats a l'apartat 2.6 "Recull de planimetries del palau" d'aquest projecte.

També les seccions extretes de l'Arxiu Històric del COAC m'han ajudat per poder verificar les mides, tant exteriors com interiors, ja siguin generals, del mòdul o dels desnivells, corroborades amb la documentació original.

Exteriorment el palau gairebé no s'ha modificat, això m'ha permès realitzar els plànols interpretatius amb comparació amb l'estat actual.

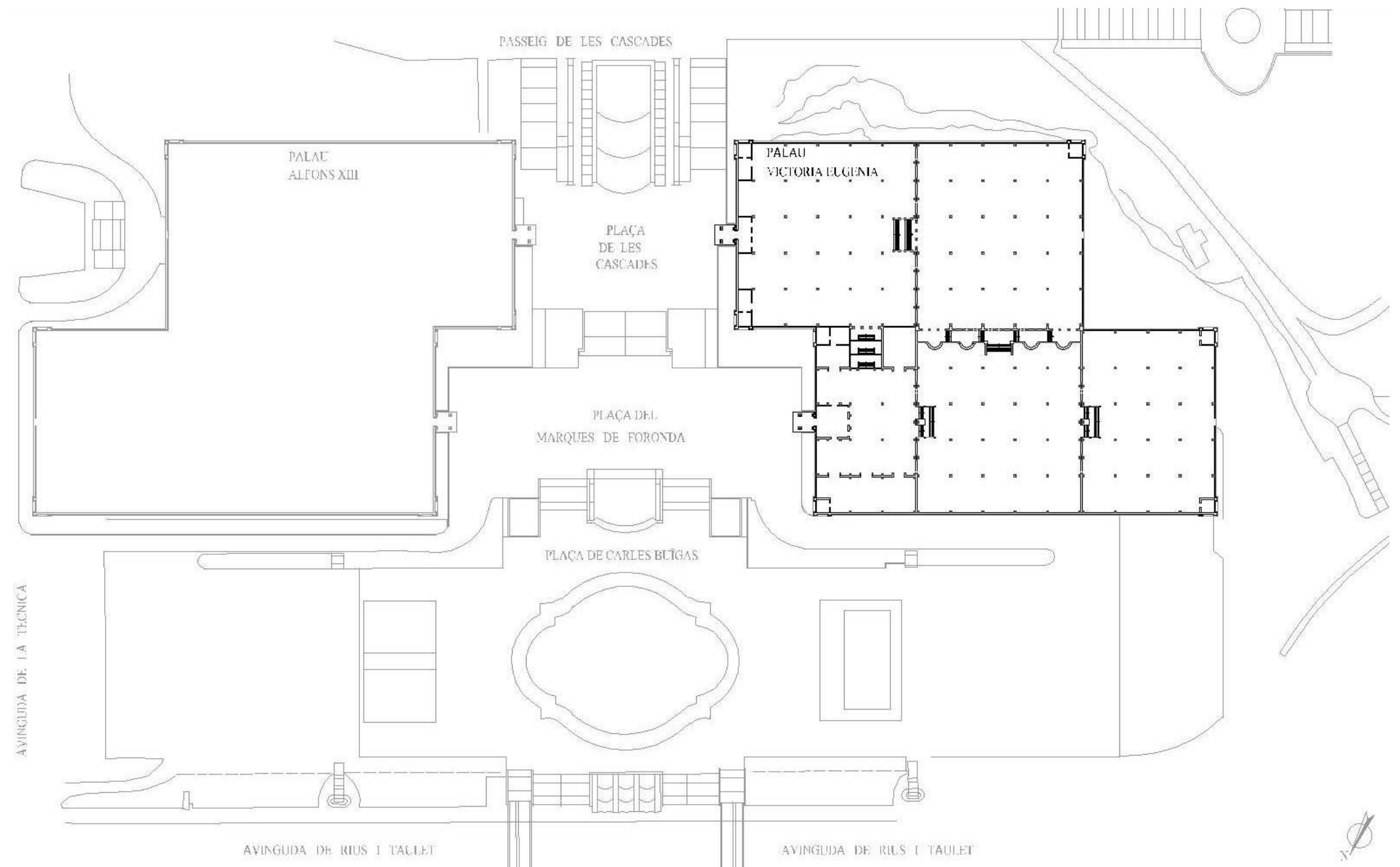
Finalment, les corbes de nivell perimetrals al palau, s'han extret gràcies als plànols topogràfics facilitats per l'Ajuntament de Barcelona, que ens indiquen la seva cota de nivell.

Plànols

El palau disposa de fonaments amb sabates aïllades. Tant, les sabates perimetrals, com les sabates dels pilars que separen dues plataformes amb nivells diferents, es troben arriostrades entre si. També trobem aquesta solució a la zona d'escaleres.

La planta general disposa de dos cossos rectangulars retranquejats. La nau inferior amb entrada independent, té tres nivells 1,2 i 3, connectats mitjançant trams d'escaleres. La nau superior, també amb entrada independent, té dos nivells 4,5 i també es troben connectats amb trams d'escaleres. Així mateix, el nivell 1 (nau inferior) amb el nivell 4 (nau superior), i el nivell 2 (nau inferior) amb el nivell 5 (nau superior) també es troben connectats amb trams d'escaleres respectivament.

La retícula es repeteix a tot els nivells, disposant de dos solucions segons l'alçada del mòdul. Una solució incorporant un arc entre pilars (mòduls amb més alçada) als nivells 1 i 4. I una altra solució amb una llinda entre pilars (mòduls amb menys alçada) als nivells 2,3 i 5.

Planta general del Palau de Victòria Eugènia dins la disposició de la muntanya de Montjuïc.

El Palau de Victòria Eugènia, redibuixat per mi, està integrat en un plànol general aconseguit mitjançant la Fira de Barcelona.

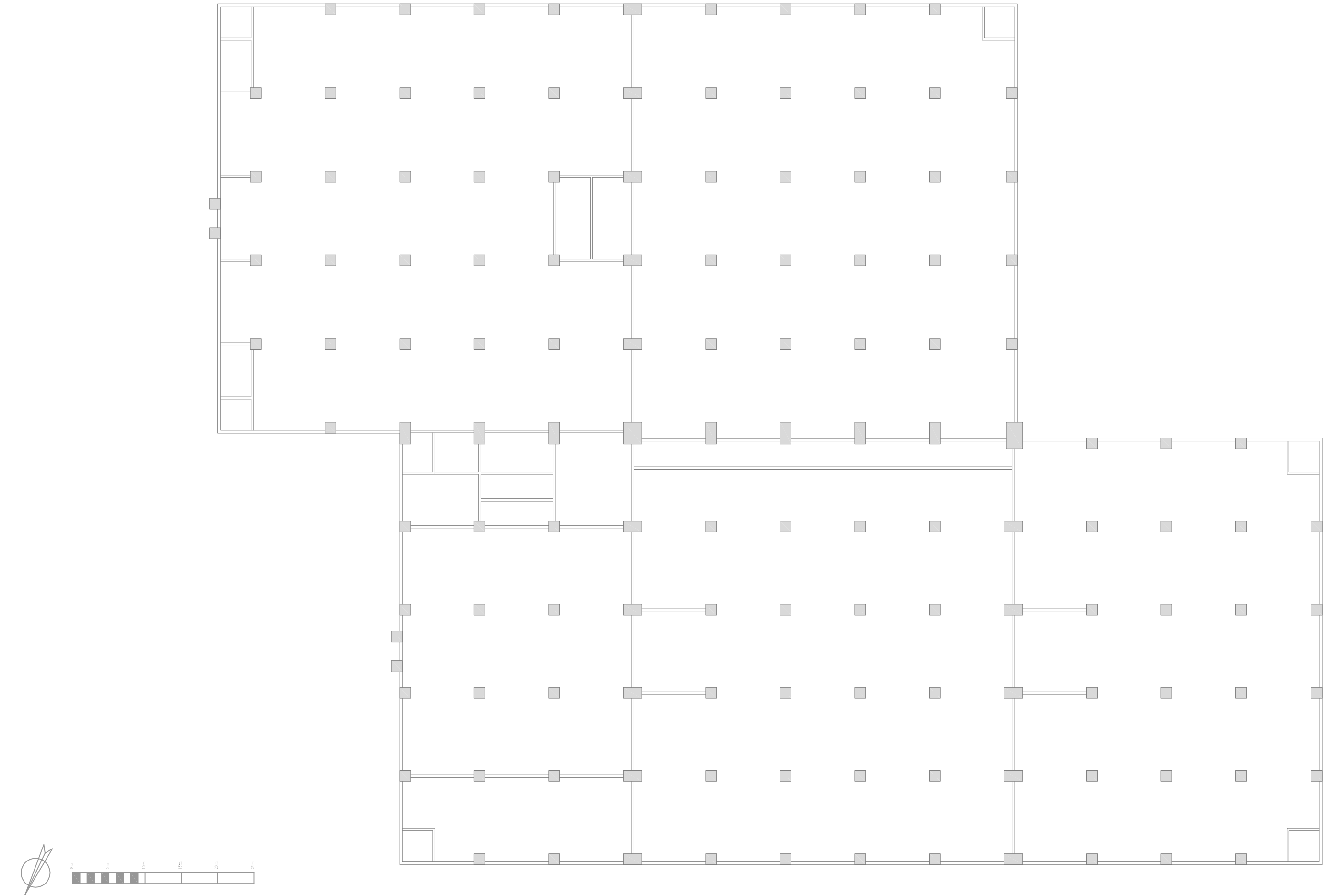
El vestíbul d'entrada a les dues naus també és diferent, disposant a la nau inferior de la mateixa dimensió que un mòdul, i sent a la nau superior la continuïtat de la mida que projecta la torre de coronació.

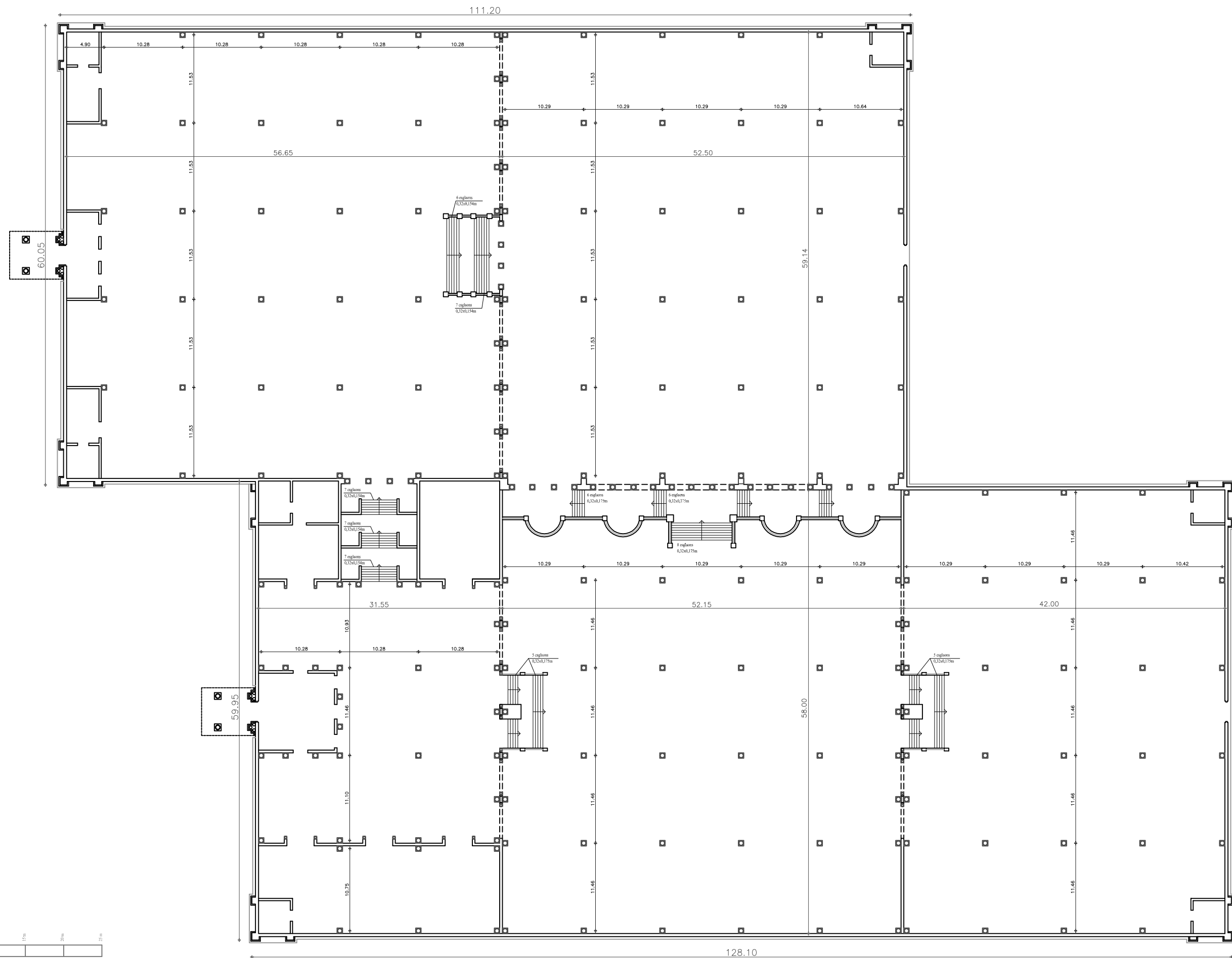
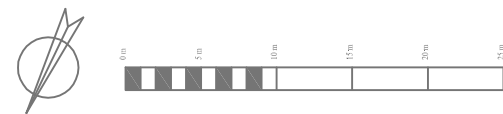
Les fotografies recopilades, m'han ajudat a situar els pilars dins la planta, i he pogut esbrinar si les columnes eren pilars de suport o bé eren ornamentals.

El plànol de cobertes és el que més s'ha modificat alhora de redibuixar, ja que el plànol que disposem, amb data juny de 1922, no contempla la solució executada, sinó una aproximació. Així no contempla l'acabat exacte dels mòduls perimetrals quan s'uneixen a les façanes, ni la rampa d'accés entre les naus, ni una entrada des del Passeig de les Cascades (actual Passeig de Jean Forestier) comunicant amb la nau superior.

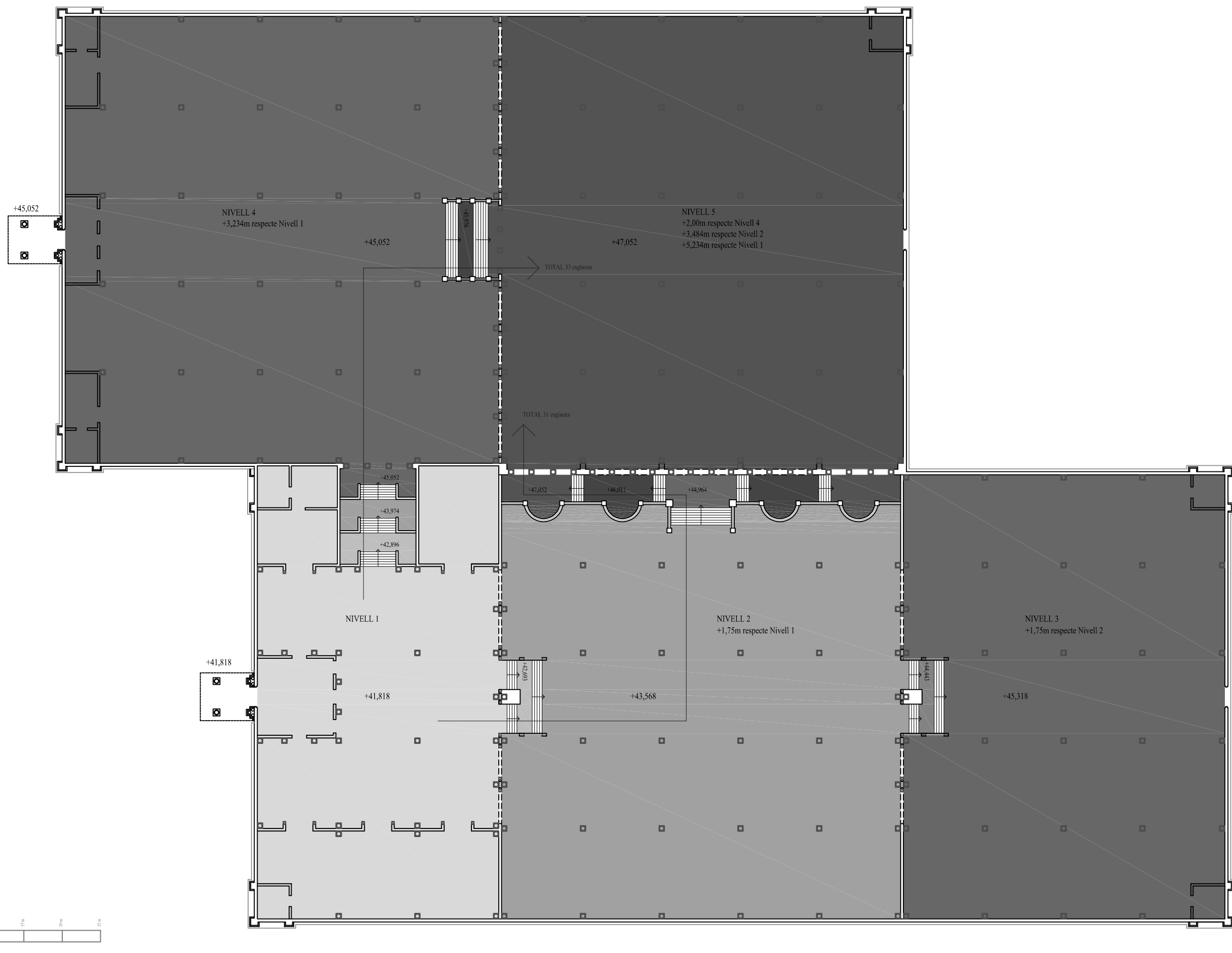
El plànol de sanejament, sensiblement variat, mostra la recollida de les aigües de la coberta, indicant el seu recorregut i instal·lant els baixants a l'interior de la columna fins arribar a la cota de paviment.

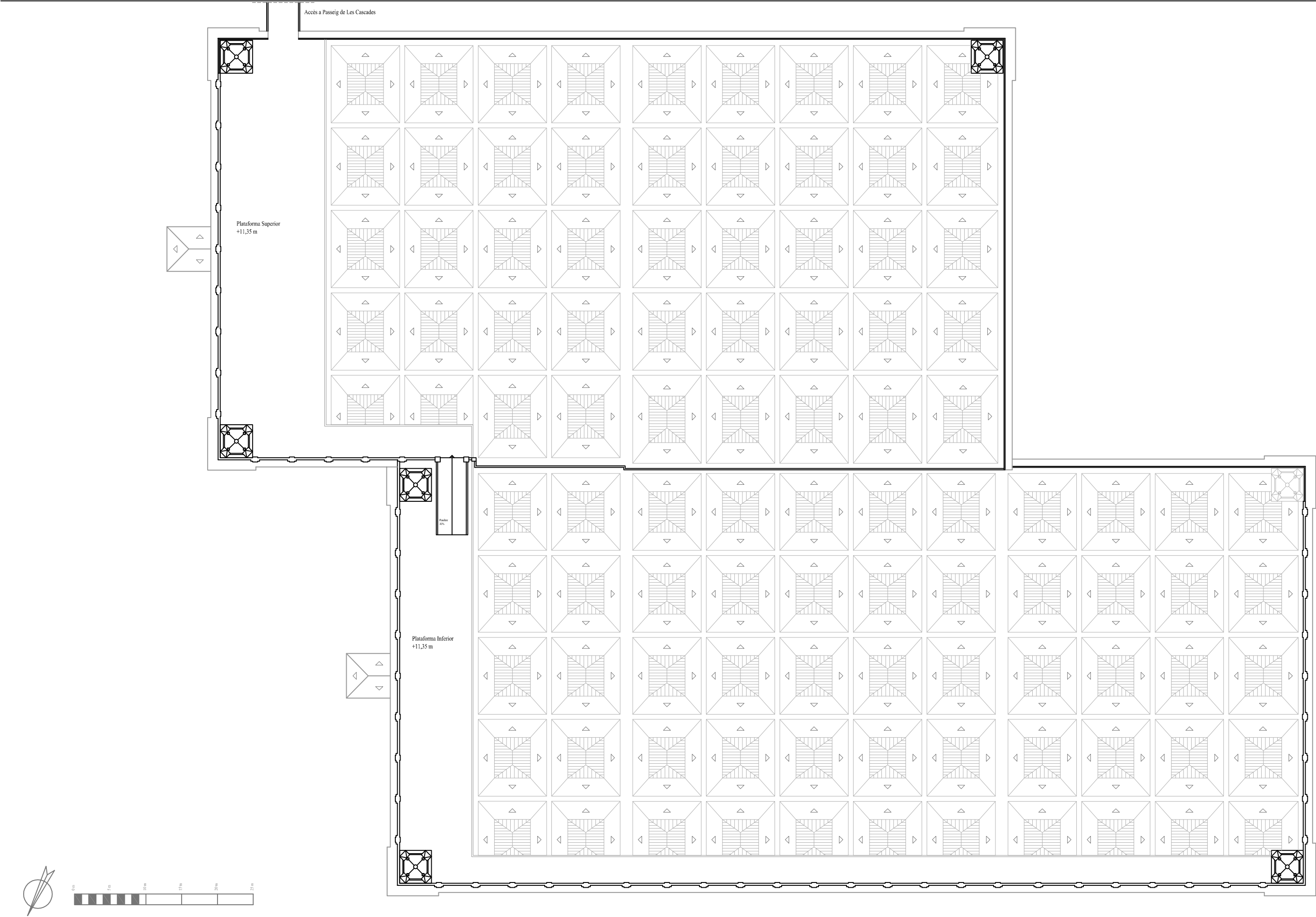

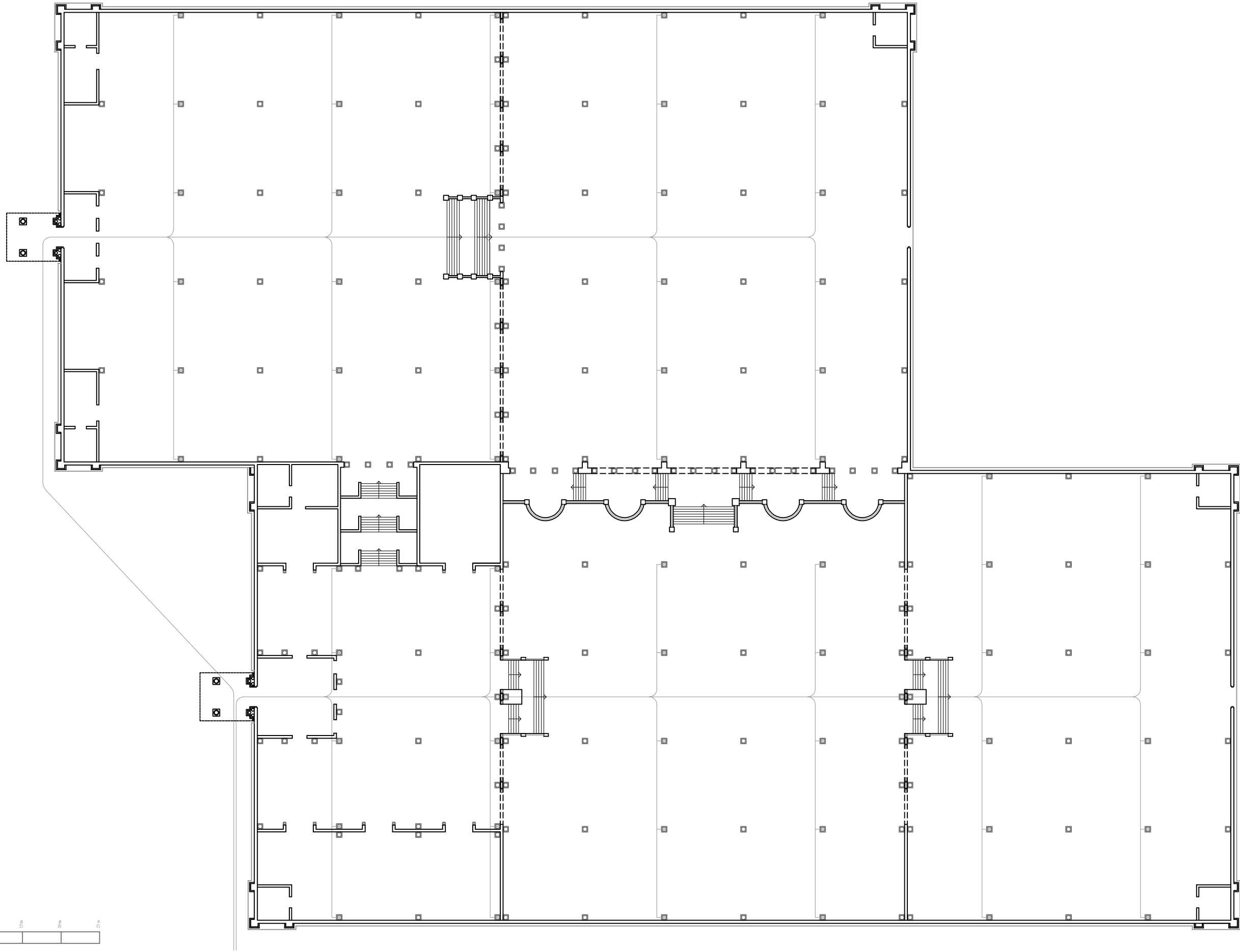

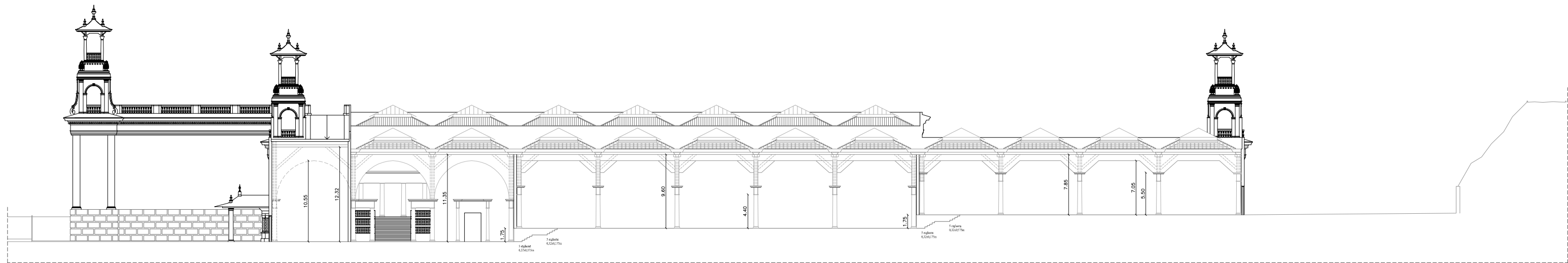

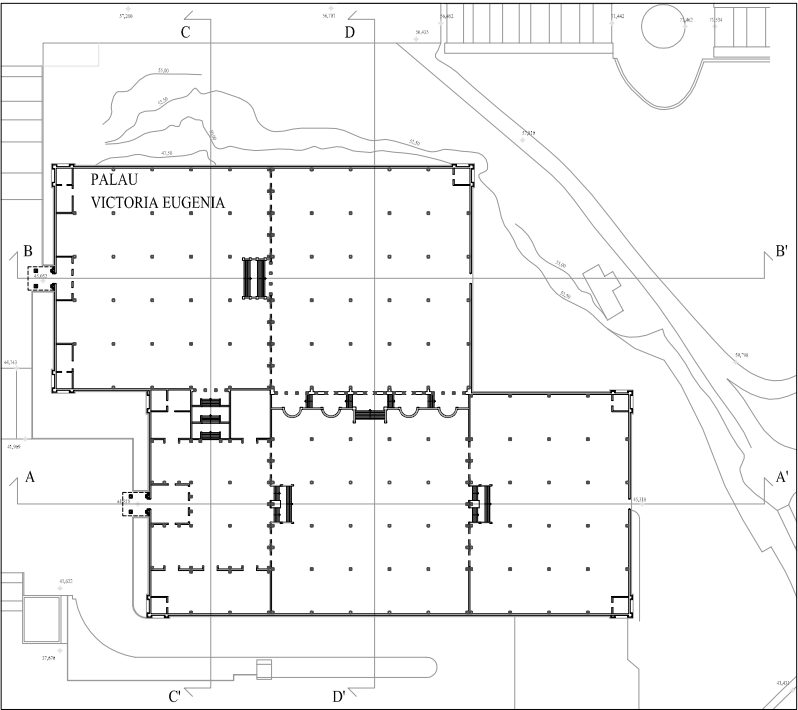
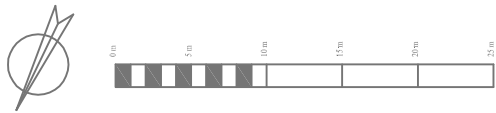
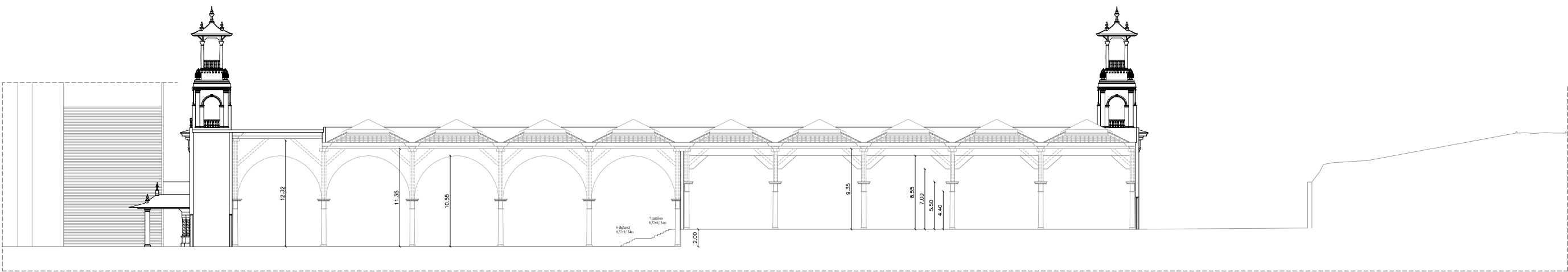

SECCIÓ A-A'

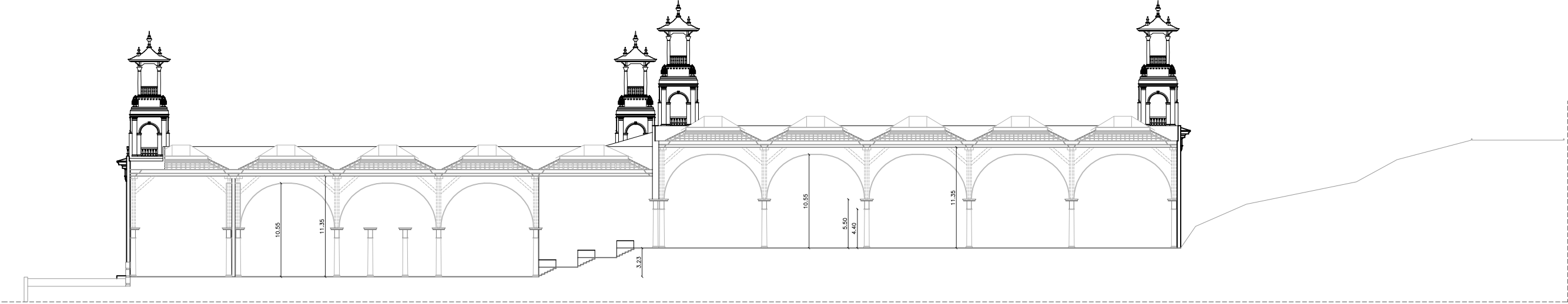

SECCIÓ B-B'

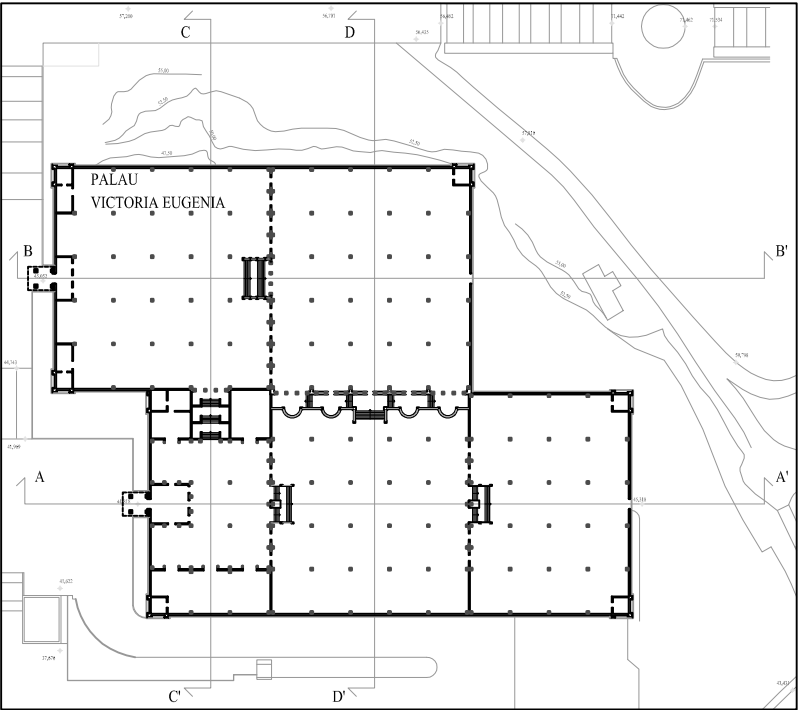
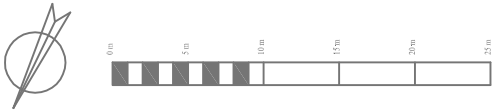
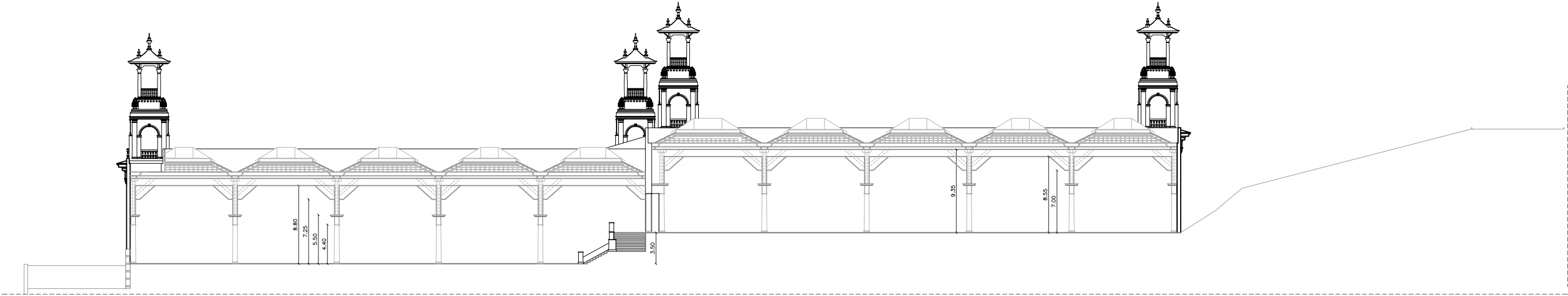

SECCIÓ C-C'

SECCIÓ D-D'

4 UNA ARQUITECTURA AMB ESTRUCTURA DE FORMIGÓ ARMAT I ACABATS CLÀSSICS DE GUIX

4.1 RESUM CRONOLÒGIC DE LA CONSTRUCCIÓ DEL PALAU

(desenvolupament per anys)

1915
Expropiacions de terrenys.

Començament de les obres de terraplenat i urbanització de la muntanya.

1917
Moviment de terres per anivellació de plataformes de la muntanya.

1918
Moviment de terres per tal de crear les plataformes a on ubicar el Palau. Dites plataformes seran esglaonades per tal d'adaptar-se a la pendent de la muntanya.

Inici del mur perimetral. Realització del sòcol perimetral amb peces de formigó fetes in situ.

1919-1920-1921
L'evolució de les obres es relentitza fins al punt d'estar durant uns períodes aturades.

1922
Eduard Ferrer i Puig és nomenat director general de les obres de l'Exposició. Finalitza les obres del palau.

Inici de les obres del Palau d'Art Modern (costat oest).

Realització del perímetre interior per tal de diferenciar les plataformes projectades (diferents alçades interiors), tan a la nau inferior com a la superior.

S'inicien els treballs per la nau inferior.

Es crea una estructura de fusta (sinilar a bastides) per donar suport a l'alçada dels murs perimetrals de la nau inferior.

Es realitzen els murs exteriors executats amb maó suportats per el sòcol de formigó.

Realització de pous per als fonaments dels pilars de la nau inferior.

Es realitza una estructura de fusta per donar suport als pilars de la nau inferior.

Es crea la base i s'instal·la l'armadura del pilar.

(seguiment 1922)

Realització d'encofrat per executar les columnes de formigó armades a la nau inferior, només el fust finalitzat.

Els pilars ja disposen d'un tub interior per l'evacuació de les aigües de la coberta.

Protecció de la base de la columna per evitar cops dels carretons, etc...

Aixecament dels murs perimetrals exteriors de la nau inferior fins a l'alçada projectada.

Realització dels pous per als fonaments dels pilars de la nau superior.

Es realitza una estructura de fusta per donar suport als pilars de la nau superior.

Realització d'encofrat per executar les columnes de formigó armades a la nau superior, només el fust finalitzat.

Aixecament dels murs perimetrals exteriors de la nau superior fins a l'alçada projectada.

Inici d'execució de la porta d'entrada a la nau inferior.

Col·locació de medallons de pedra artificial als angles de l'edifici.

Realització del capitell de la columna de formigó. Possiblement fets in situ.

Continuació de columnes fins arribar a l'alçada projectada amb formigó i estructura de fusta per donar suport a la coberta. Les columnes son els únics elements de sustentació i de carga de la coberta.

Es projecta la retícula integrada per mòduls quadrangulars.

Cada pilar dona suport a un punt central englobant quatre cúpules diferents, i ajudades per uns tornapunts entre el pilar i la quadrícula de formigó.

Els pilars perimetrals es troben subjectats a les façanes amb elements encastrats (fustes).

Entramat de fusta encastrats a la quadrícula de formigó, per realitzar l'ornamentació en els mòduls (llinda o arc).

Inici de la formació de pendents a la coberta a la nau inferior amb fustes. Realització de cúpules.

Inici de la formació de pendents a la coberta a la nau superior. Realització de cúpules.

Col·locació de cassetons recuperables de guix per realitzar cúpula. Impermeabilització de coberta.

Remat piramidal per realitzar claraboies i obtenir il·luminació zenital.

1923

Realització d'arrebossat exterior fet per procediment directe, sobre un fons raspat.

Treballs interiors de guixaire. Elements decoratius de guix que tapen l'estructura de formigó.

- Decorar enteulament
- Decorar entramat de fusta entre pilars
- Arcs d'unió entre pilars

Realització de rampes d'accés als diferents nivells del Palau.

Realització de les torres de coronació de les cantonades. 4 columnes unides entre sí per una balaustrada, per tal de sustentar la teulada piramidal rematada per pinacles.

Lliscat de guix de murs interiors.

Realització de pavimentació. Escales d'accés.

Elements decoratius interiors finals.

Esgrafiats de columnes salomòniques adornades amb motius vegetals.

Inauguració del Palau amb l'esdeveniment de l'Exposició Internacional del Moble i Decoracions Interiors.

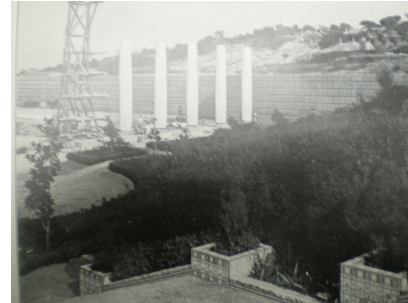

4.2 RESUM FOTOGRÀFIC DEL DESENVOLUPAMENT DE L'OBRA

1. Explanacions

2. Sòcol perimetral

3. Execució Palau d' Alfons XIII

4. Desnivells interiors i façana

5. Inici pous fonaments (inferior)

6. Execució de pilars (inferior)

7. Pous per fonaments (superior)

8. Estructura de fusta fins la coberta

9. Execució de pilars (superior)

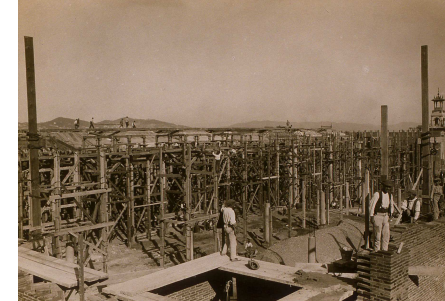
10. Treballs fins a coberta

11. Façana i coberta (inferior)

12. Façana i coberta (superior)

13. Execució de cassetons a cúpula

14. Treballs interiors

15. Execució clavegueram interior

16. Treballs guixaire

17. Execució de rampes interiors

18. Treballs guixaire

19. Treballs d'ornamentació final

20. Preparació de paviment

21. Treballs finals exteriors

4.3 DIBUIXOS INTERPRETATIUS DE LA CONSTRUCCIÓ DEL PALAU

Es presenten una sèrie de dibuixos axonòmics, que ens ajudaran a entendre la seqüència constructiva del palau:

Inicialment es disposa d'un plànol representatiu dels volums inicials AXO-01, per poder estudiar els espais que es formen amb la integració del palau a la topografia de la muntanya, i justificar els canvis de nivells que existeixen entre les naus, així com entre les plataformes que formen cada una de les pròpies naus. Veurem la connexió que existeix entre cada espai.

Seguidament passem a l'execució dels pilars AXO-02. Primer executant la columna toscana de formigó armat, amb la base, el fust i el capitell. D'aquesta forma la retícula ja es pot observar a la perspectiva que es mostra.

La seqüència segueix amb la continuïtat del pilar AXO-03, executant un pilar octogonal suportat en el capitell de la columna. Aquesta continuïtat octogonal finalitza amb un encreuament de formigó per donar suport a la quadrícula de formigó que forma la cúpula, amb l'ajut d'uns tornapunts.

En el següent dibuix AXO-04 observem l'aixecament de les parets que delimiten canvis de desnivells entre plataformes. Tant en sentit longitudinal com transversal.

Complementant l'anterior dibuix, es realitza AXO-05, a on s'aixequen les divisories de parets no estructurals, la seva funció només serveix per separar diferents espais.

El dibuix AXO-06 mostra la quadrícula de formigó que farà de base de la coberta. Observem un petit canvi de nivell de la quadrícula als mòduls perimetrals de l'entrada de cada nau (aquests mòduls no disposaran de lluernaris).

Veurem a AXO-07 un entramat de fusta encastat a la part inferior de la quadrícula de formigó de la coberta. Aquest entramat servirà per instal·lar les peces de guix amb la funció de tapar part de l'estructura de formigó.

El dibuix que segueix AXO-08, potser és el dibuix més representatiu del palau, ja que podem observar la solució final adoptada a cada mòdul.

Per lligar l'estructura en les dues direccions es realitza de la següent manera:

A la nau inferior, disposant de tres nivells, la unió entre els pilars a la plataforma del primer nivell (amb més alçada respecte la coberta) es solventa mitjançant un arc. El segon i el tercer nivell de la nau inferior, la unió entre els pilars està solventat mitjançant una llinda, ja que disposen de menys alçada.

Igualment a la nau superior trobem la mateixa solució. Al primer nivell d'aquesta nau (amb més alçada) la solució adoptada és un arc entre pilars, mentre que al segon nivell la solució és la llinda.

Aquest dibuix també incorpora l'ornamentació final, realitzada amb elements clàssics:

La columna toscana queda vista però la part del pilar octogonal es tapa mitjançant peces de guix. Primerament es construeix un entaulament que descansa sobre l'àbac del capitell de la columna.

En els pilars amb més alçada (primer nivell de cada nau), l'arc d'unió entre pilars s'inicia sobre la cornisa de l'entaulament. Això fa que el mòdul disposi de quatre arcs de mig punt que descansen sobre l'entaulament mencionat de cada columna que forma el mòdul.

En els pilars amb menys alçada (segon i tercer nivell de la nau inferior i segon nivell de la nau superior) trobem el mateix entaulament, però a l'adoptar la llinda com a solució d'unió entre pilars, el pilar octogonal es recubreix amb planxes de guix fins l'alçada de la llinda.

Posteriorment el tornapunts de suport de la quadrícula de la coberta, s'ornamenta amb unes peces de guix prefabricat.

La llinda d'unió entre pilars, està subjecta mitjançant l'entramat de fusta encastat a la base de la coberta.

També observem com les parets de separació entre desnivells de les naus, s'executen mitjançant uns arcs intermitjos.

La següent seqüència AXO-09 disposa de l'aixecament del sòcol perimetral i el tancament de les façanes fins a coberta, executat mitjançant un mur cec amb un acabat estucat llis.

L'entrada a cada nau disposa de una marquesina donant força a la porta d'entrada al palau (model de l'església barroca de Caldes de Montbui).

A la coberta, observem com es formen dues plataformes amb diferents nivells per les dues naus (superior i inferior). Cada plataforma disposa d'un espai que serà transitable.

La quadrícula, a on s'executa un segon marc d'unió entre mòduls, deixa veure part del mòdul sota la coberta.

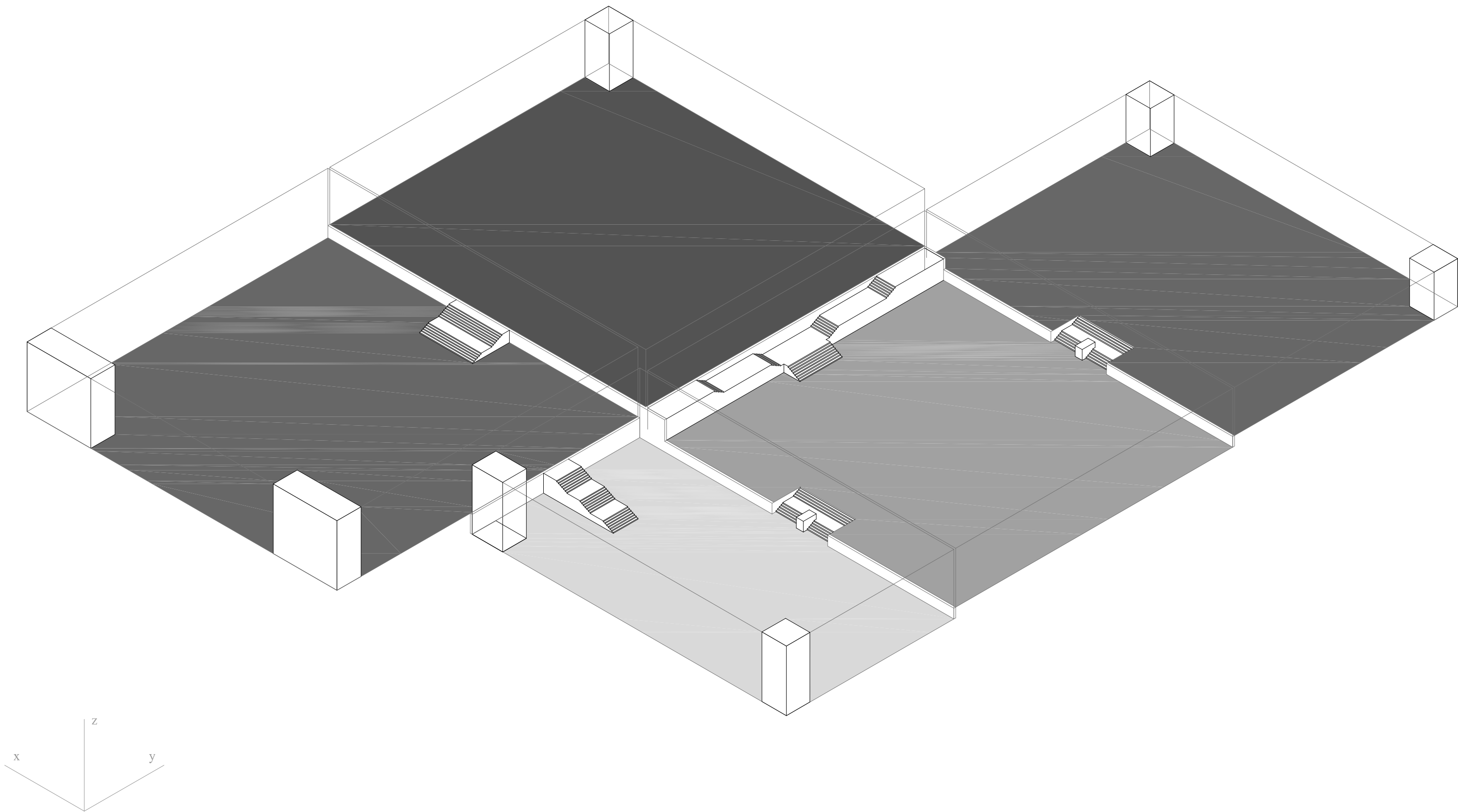
Al dibuix AXO-10, es defineix el perímetre de la coberta, amb l'aixecament de les torres (model del Pont Reial de València), i la balaustrada perimetral.

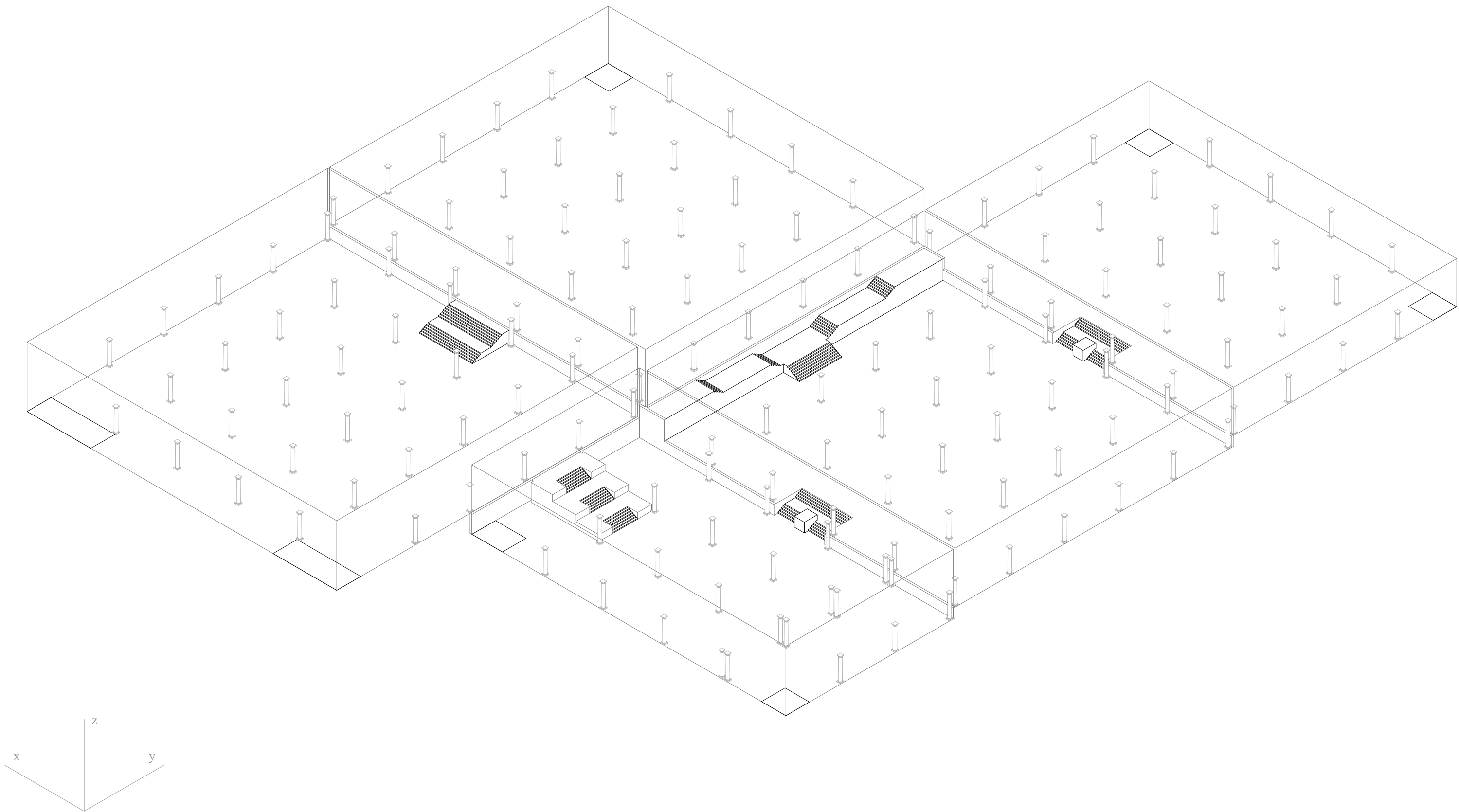
La coberta disposa d'uns mòduls amb coberta plana, cosa que fa transitable part de la coberta i connecta les dues naus mitjançant una rampa.

Els mòduls que disposaran de lluernari, estan en procés d'execució. Llavors, podem veure la cúpula executada de manera piramidal i la instal·lació d'unes teules que cobreixen els laterals de la cúpula. Al no disposar encara de lluernari, ens permet veure el mòdul inferior.

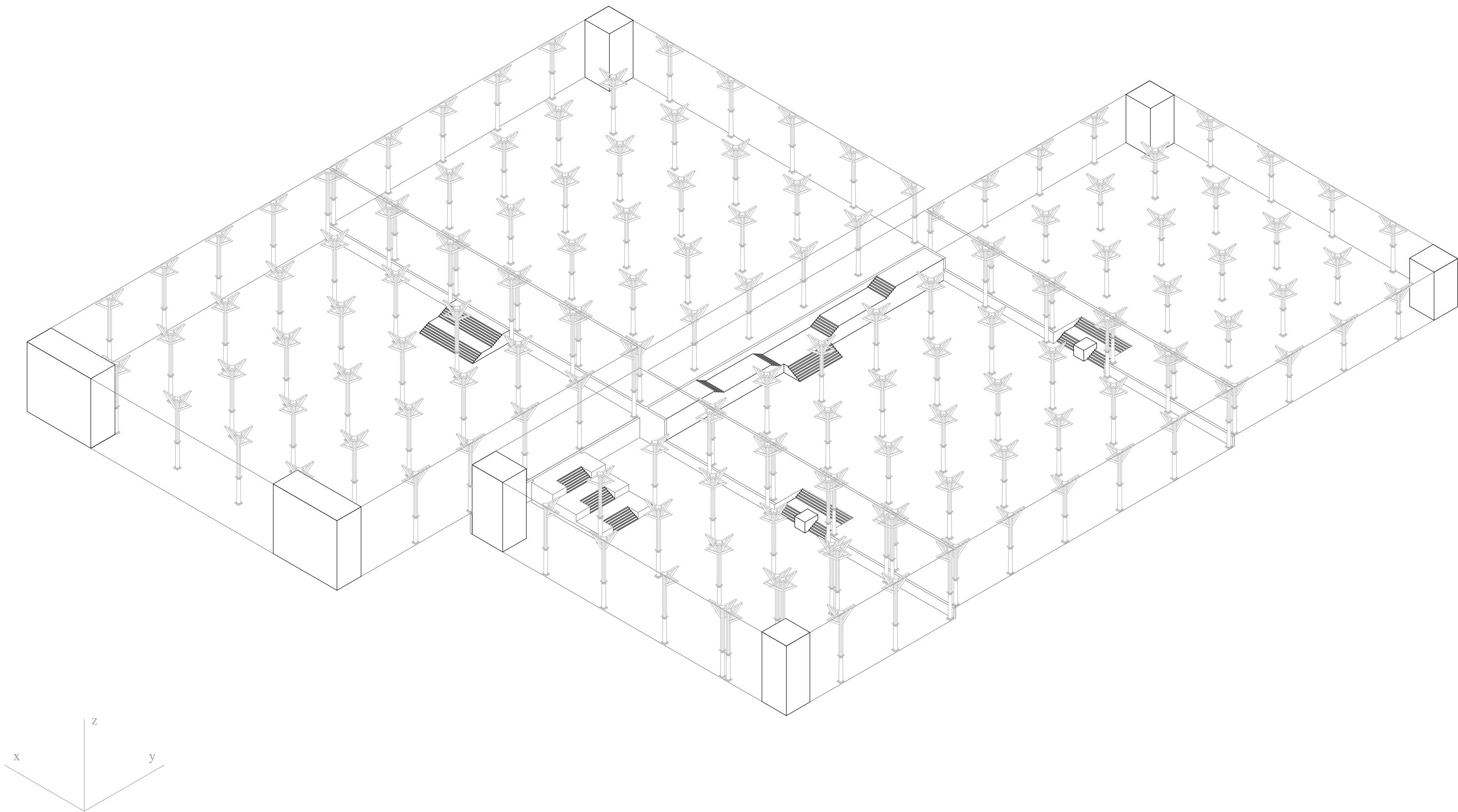
Per últim, a la seqüència AXO-11, mostra el tancament de la cúpula amb la integració d'un lluernari que permet l'entrada de llum de manera zenital. Aquest lluernari està format amb varilles de ferro i vidre.

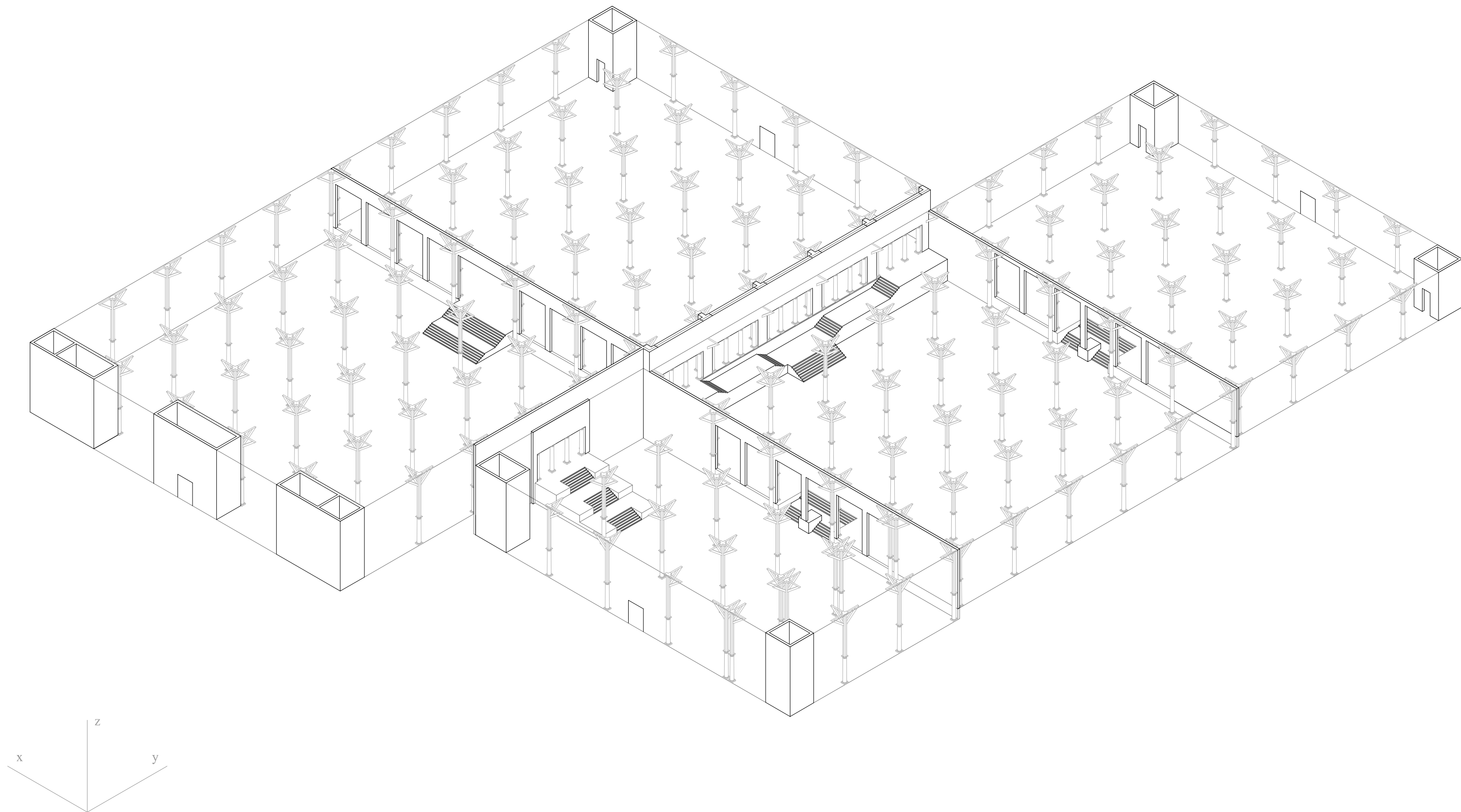

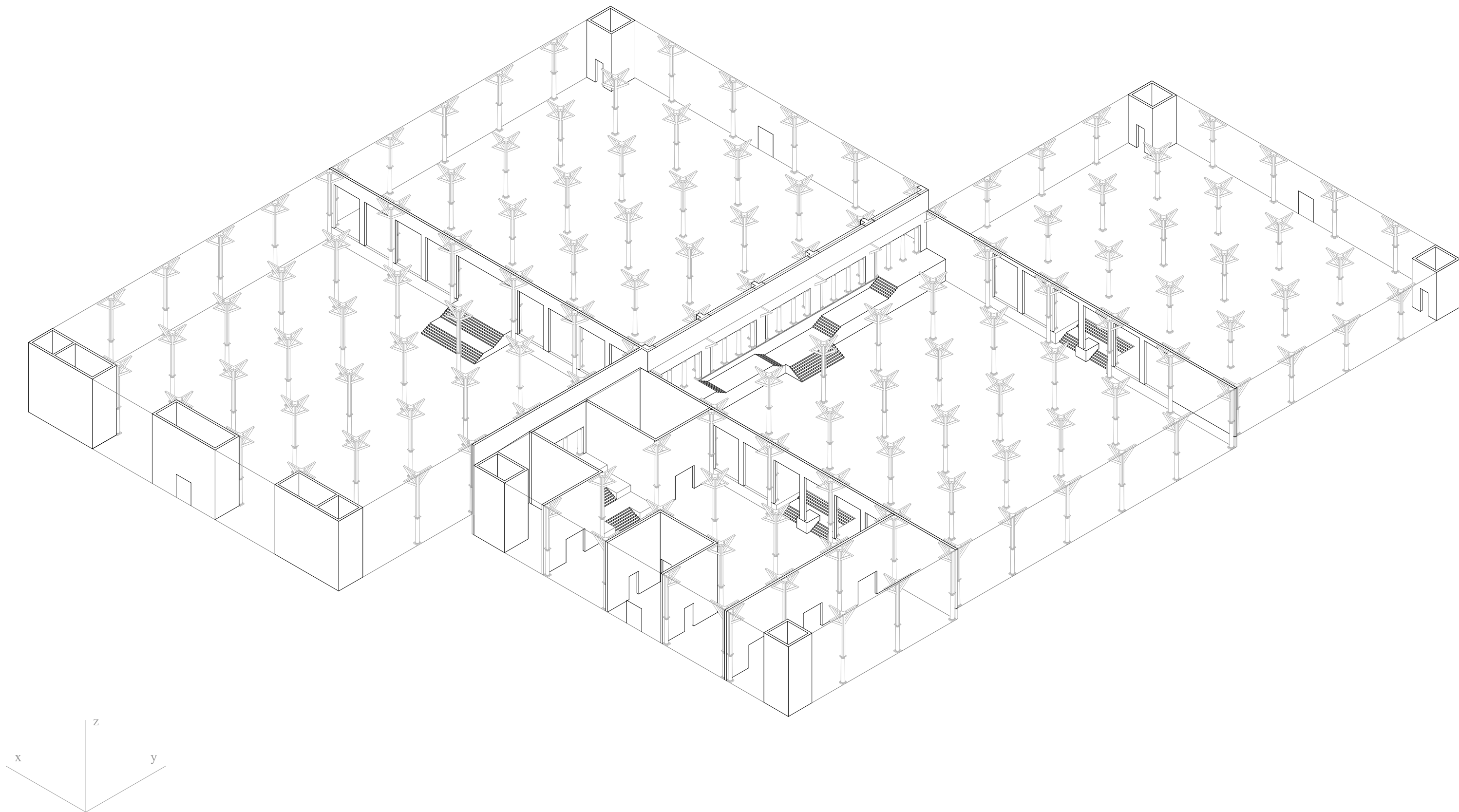

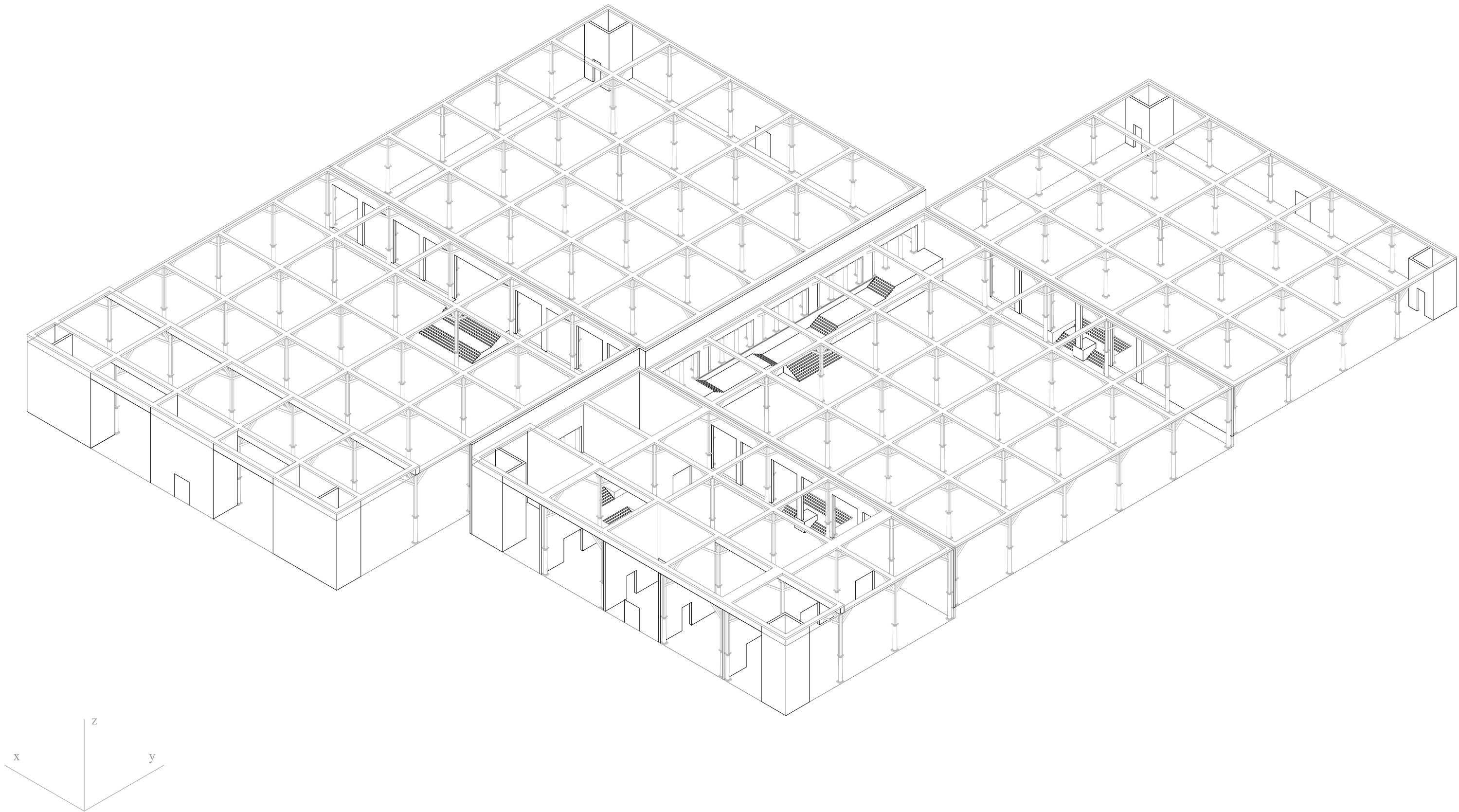

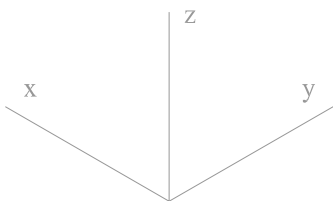
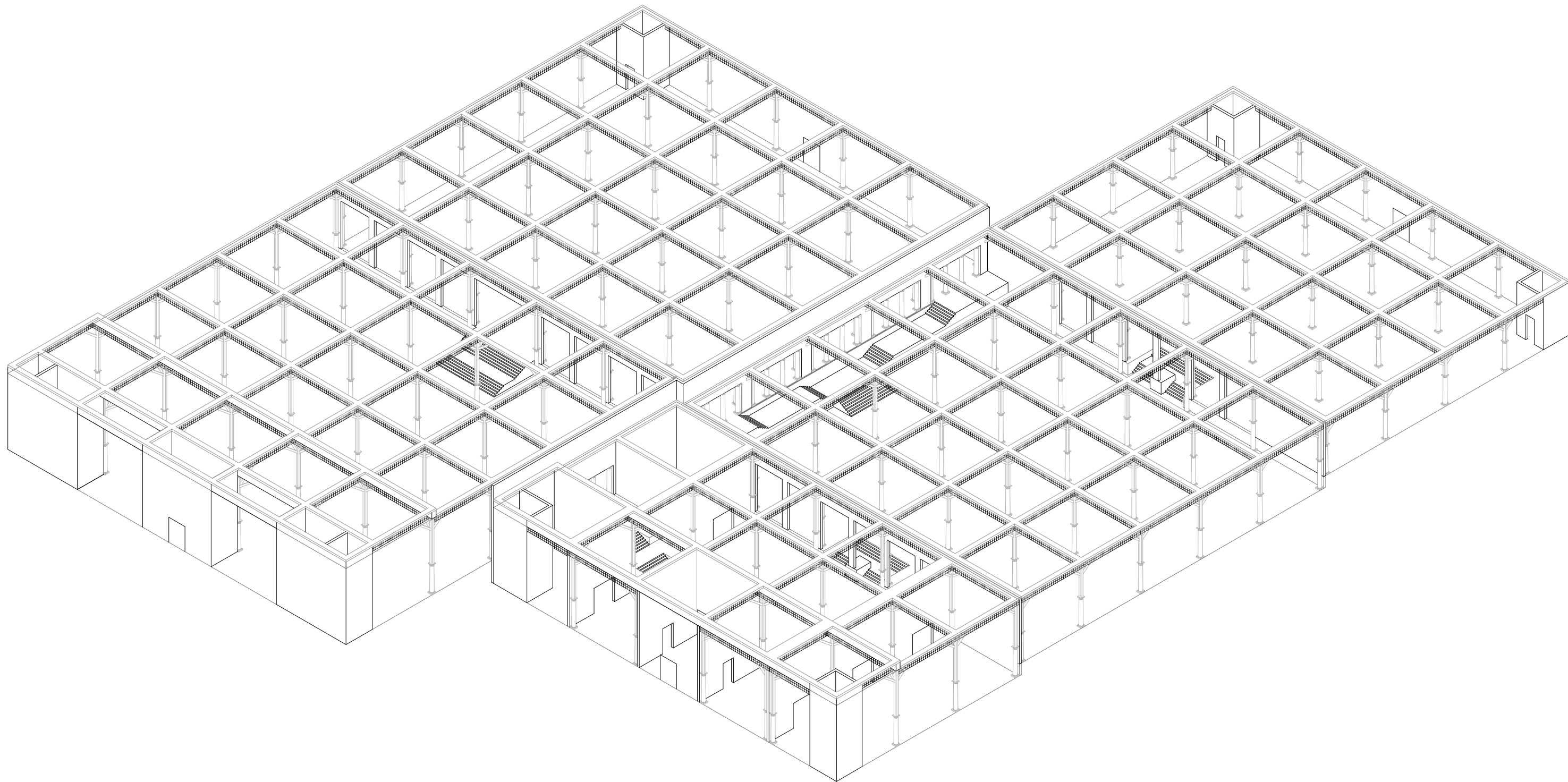

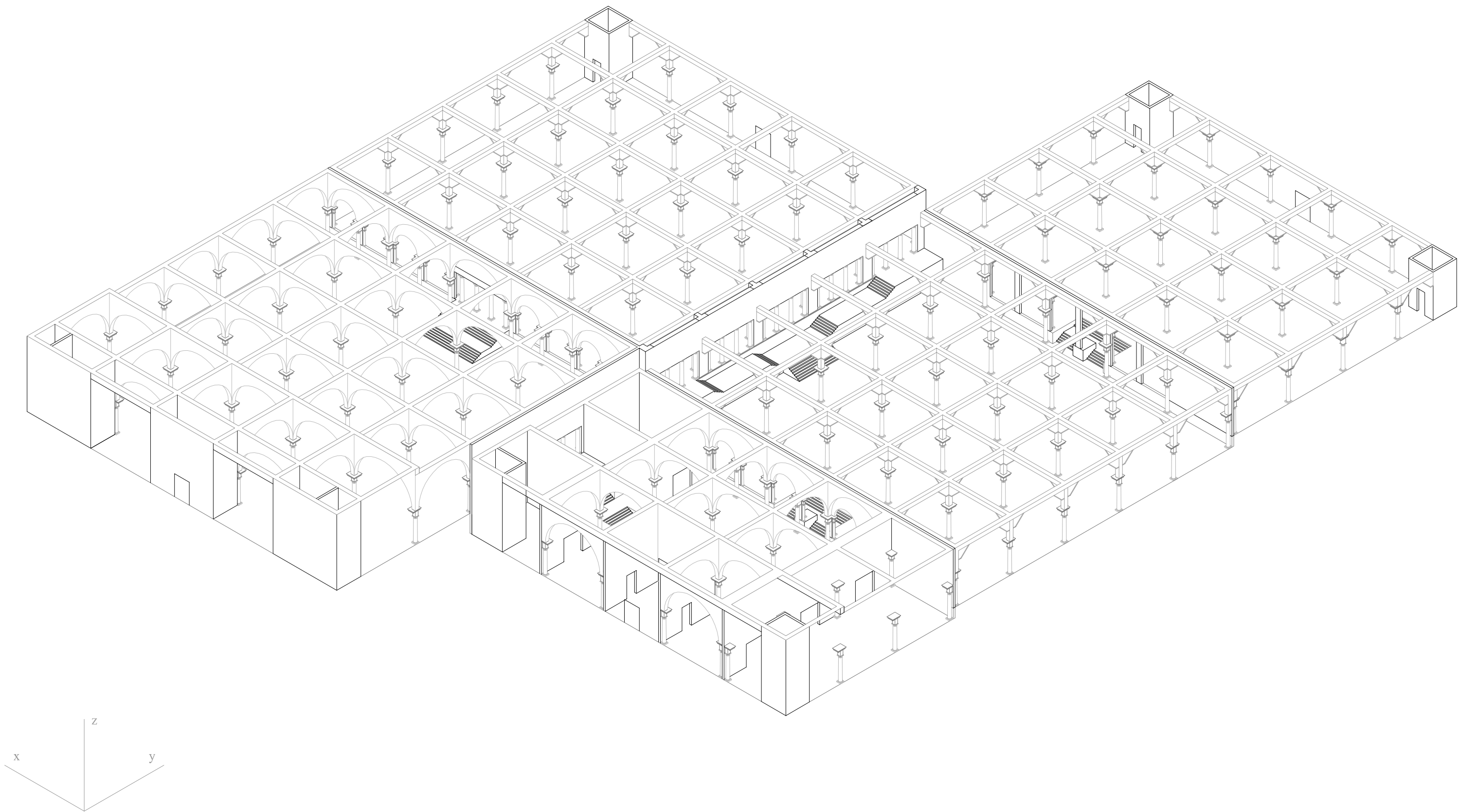

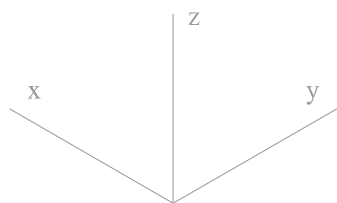
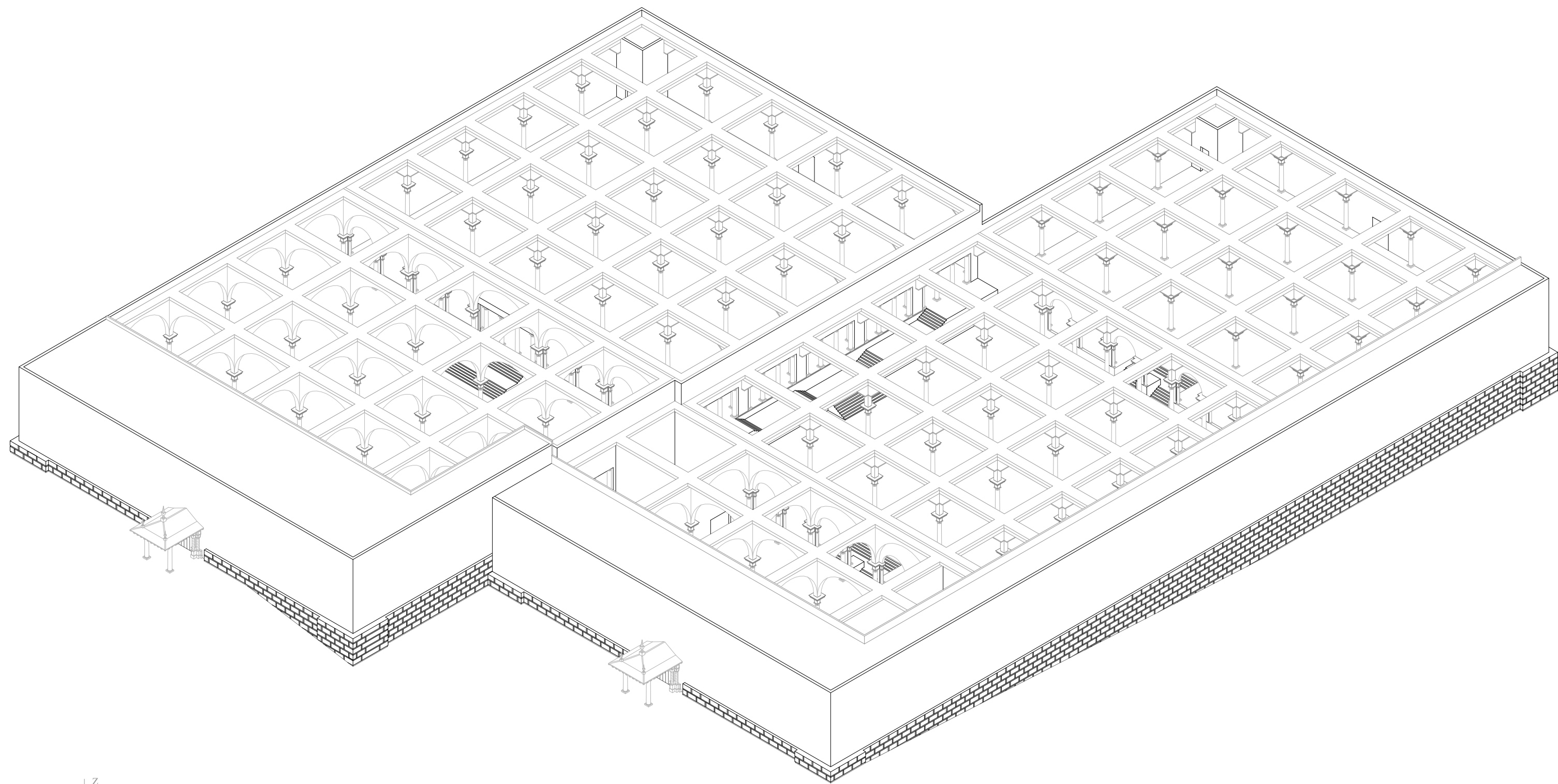

Palau de Victòria Eugènia a l'Exposició Internacional de Barcelona de 1929: Història, arquitectura i estudi de la construcció.

SEQÜÈNCIA CONSTRUCTIVA: QUADRÍCULA SUPORT COBERTA

Dibuixant:

Daniel Rivas

Data:

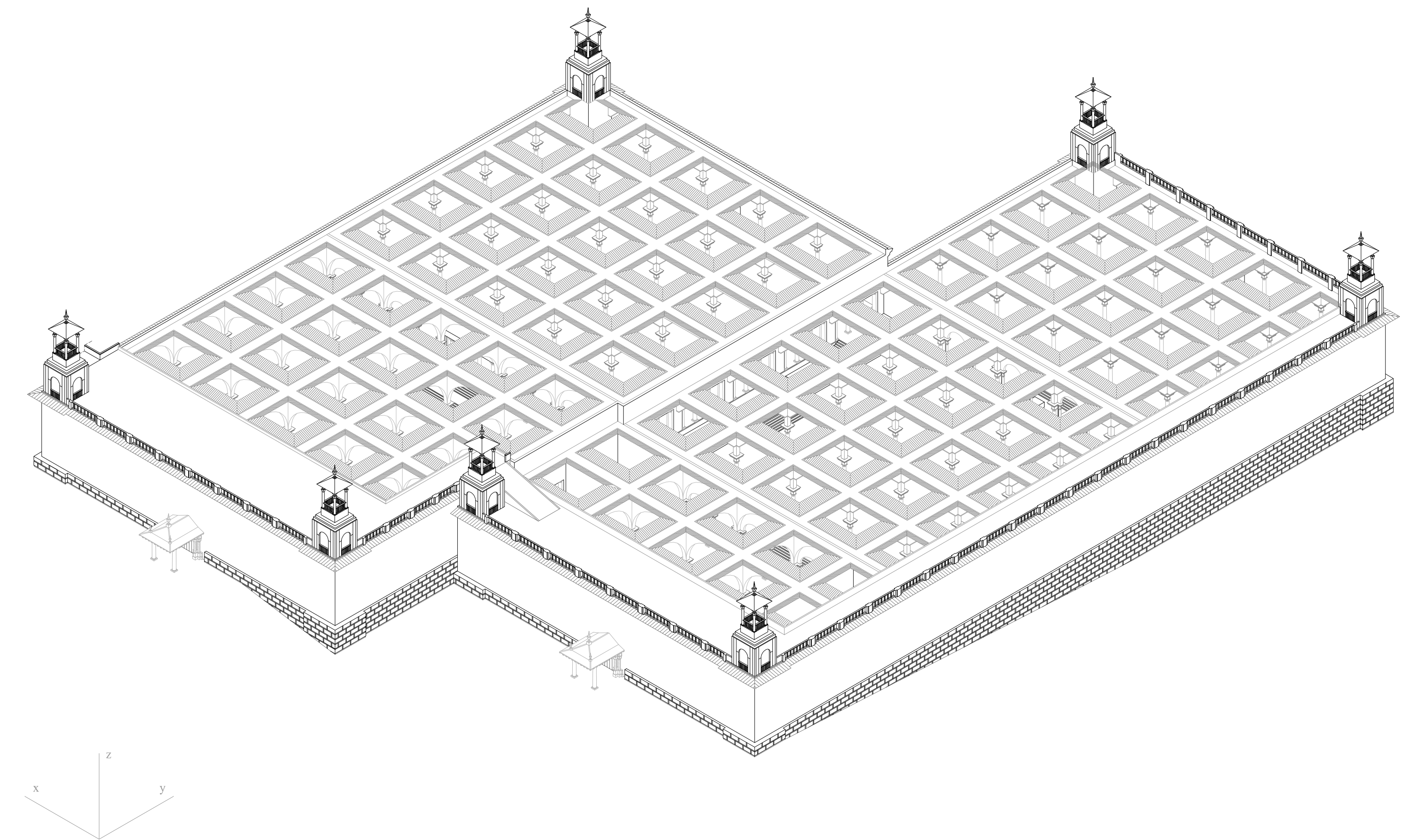
gener de 2015

Escala:

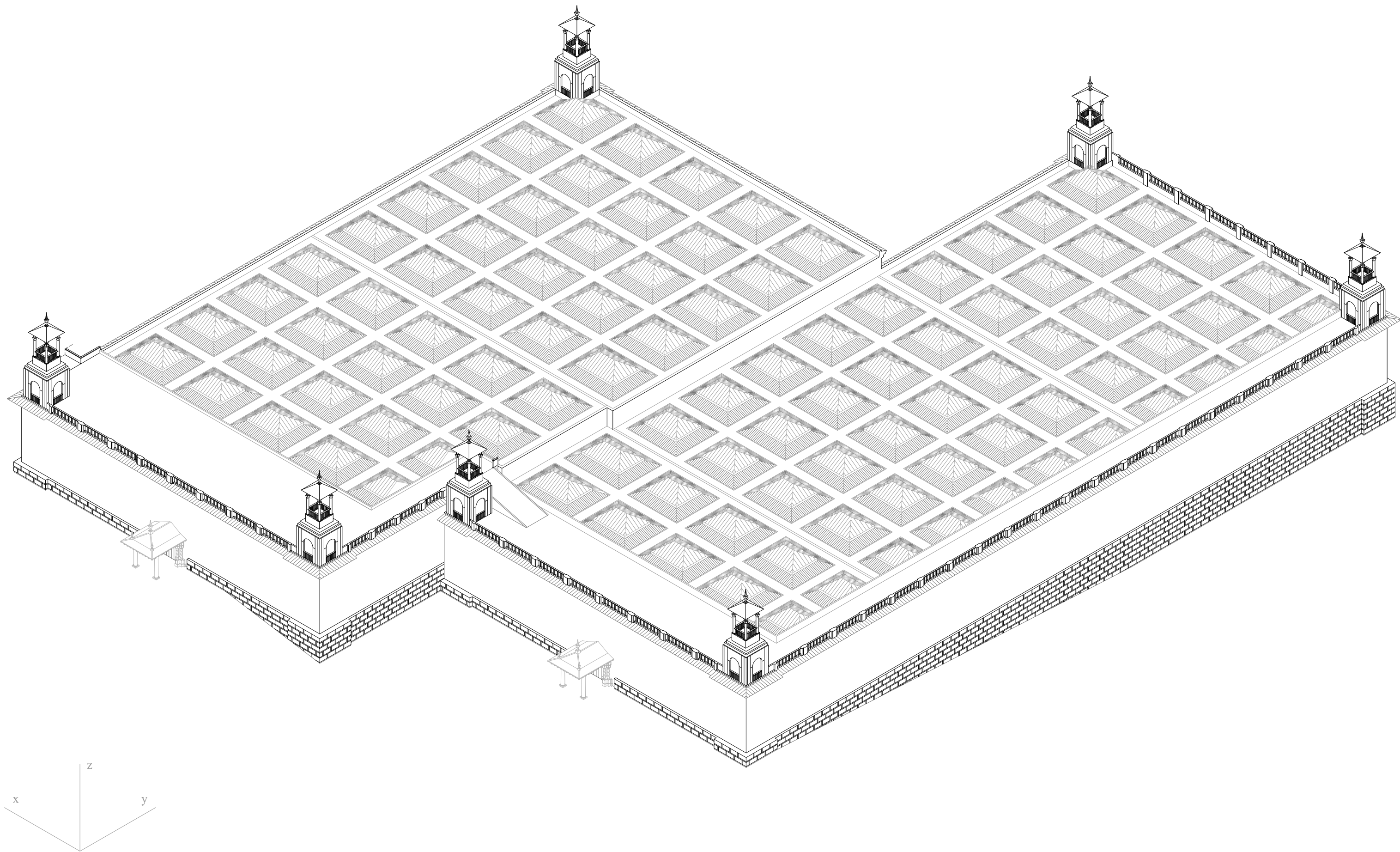
s/e

AXO

09

Palau de Victòria Eugènia a l'Exposició Internacional de Barcelona de 1929: Història, arquitectura i estudi de la construcció.

SEQÜÈNCIA CONSTRUCTIVA: COBERTA (LLUERNARI)

Dibuixant:

Daniel Rivas

Data:

gener de 2015

Escala:

s/e

AXO

11

4.4 DIBUIX INTERPRETATIU DEL MÒDUL BÀSIC: FORMIGÓ ARMAT I GUIX

L'obligació de disposar d'un espai lliure que permeti ser canviat segons les necessitats de cada exposició, va fer plantejar l'estructura del palau com una retícula, en disposició repetida, formant mòduls quadrangulars.

El fet de disposar d'aquesta estructura repetida amb un sistema modular, trenca qualsevol direccionalitat de recorregut al palau, i deixa la opció de llibertat alhora d'organitzar l'espai.

Estudirem, llavors, el mòdul definit per la retícula i diferenciarem el procés executiu de formigó i de guix.

El mòdul consta d'una estructura quadrangular de 10,28 m (sentit longitudinal) per 11,53 m (sentit transversal) entre eixos dels pilars.

La columna, realitzada de formigó in situ, s'executa en tres fases: primerament la base, posteriorment el fust (armat i amb baixant interior) circular amb acabat llis, i finalment el capitell, amb un àbac quadrangular.

Seguidament trobem la continuació de la columna amb un pilar de formigó amb forma octogonal. Aquest pilar arriba fins a l'alçada de la coberta, i gràcies a la diferencia d'alçada d'aquest pilar en els mòduls dels diferents nivells de les naus, podem distingir dues solucions per resoldre l'estructura del mòdul (arc o llinda).

Aquest pilar octogonal disposa d'un encreuament i de quatre tornapunts de formigó que donen suport a la coberta tant en sentit longitudinal com en sentit transversal.

A continuació una quadricula de formigó, formada per dos marcs en diferents alçades, que emmarquen el mòdul per tal de donar força a la continuïtat dels eixos. El marc inferior disposa d'un entramat de fusta, encastat a la seva part inferior, que serveix per instal·lar les peces de guix prefabricades, i el marc superior té la funció de suportar la cúpula encassetonada.

La cúpula de formigó, realitzada mitjançant una piràmide truncada, està executada amb cassetons recuperables. La part de la cúpula que dona a l'aire lliure, disposa d'unes teules per l'evacuació de les aigües.

Finalment el lluernari, del qual s'obté il·luminació zenital, tanca la cúpula amb una estructura feta amb ferro i vidre.

La part executada amb guix, cal dir, que només és l'espai que deixa lliure el pilar octogonal fins a l'alçada de la coberta, la columna i la cúpula sempre tenen el mateix tractament.

S'inicia el recubriment del pilar octogonal amb la instal·lació d'un entaulament prefabricat de guix. L'arquitrau de forma quadrada, descansa sobre l'àbac del capitell, la seva mida en planta és la projecció que deixa el pilar octogonal, seguidament trobem el fris quadrat de 1,30 m d'amplada i finalment la cornisa quadrada de 1,50 m d'amplada, superior i amb acabat triangular.

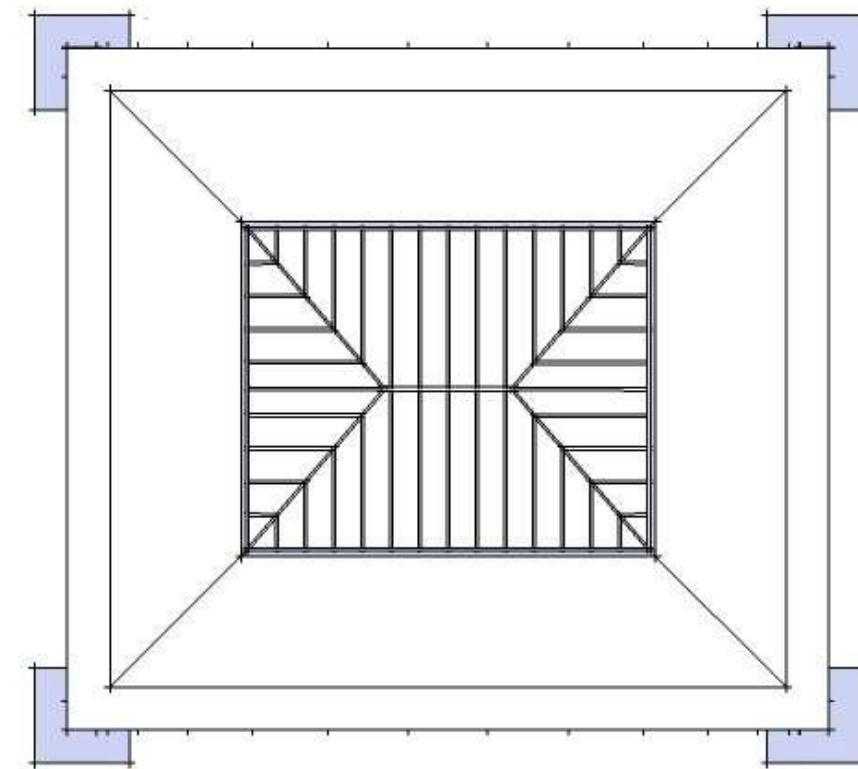
El pilar octogonal segueix recobert fins a la coberta amb planxes de guix.

Arribats a aquest punt, podem parlar de les diferents solucions que planteja el mòdul:

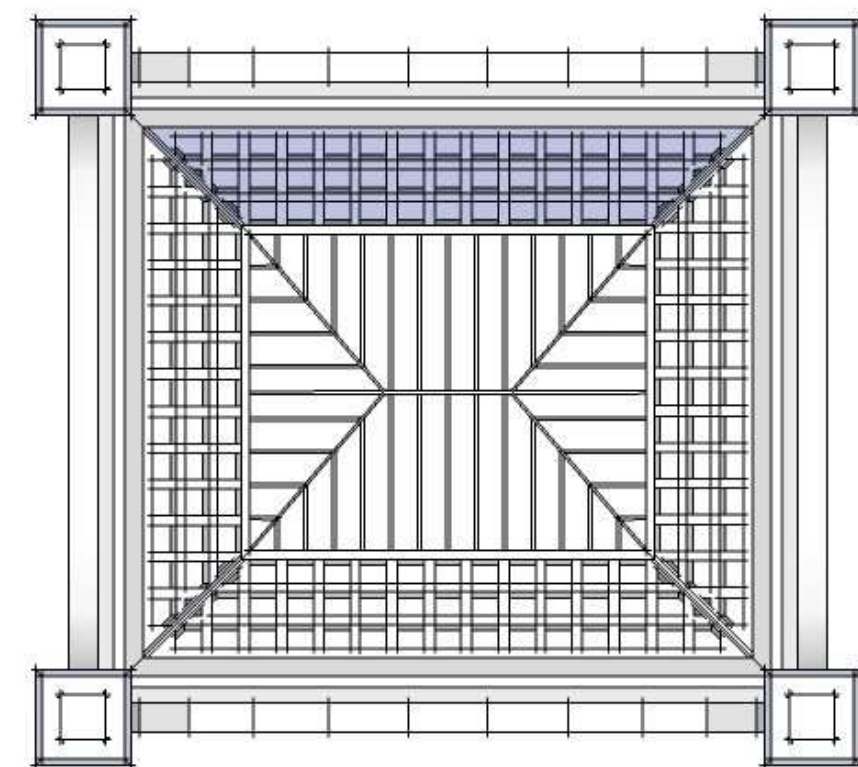
En els mòduls amb més alçada, la solució entre pilars, és l'execució d'un arc de mig punt realitzats amb planxes de guix i que es suporten gràcies a una estructura interna de fusta, que recobreixen i decoren la part superior entre pilar, amagant per complert el pilar octogonal i els tornapunts.

Si parlem dels mòduls amb menys alçada, la solució adoptada entre pilars, és l'execució d'una llinda. Les planxes de guix que recobreixen el pilar octogonal serveixen per arribar fins a l'alçada de la llinda. Com hem comentat, un entramat de fusta encastada a la quadricula superior, permet instal·lar les planxes de guix que formen la llinda i decoren la part superior del mòdul. Per finalitzar la decoració, s'instal·len unes peces de guix amb formes ornamentals clàssiques per poder cobrir els tornaopunts dels pilars.

D'aquesta forma es crea un conjunt, amb un tractament ornamental d'acoplament entre diversos elements clàssics.

Vista en planta des d'una perspectiva superior.

Vista en planta des d'una perspectiva inferior.

Tal com hem vist i comentat amb l'explicació de tot el procediment constructiu, podem parlar dels materials utilitzats alhora de construir el palau. El detall en secció de la solució estructural definitiva presentat a l'apartat 2.4 mostra una llegenda explicativa dels materials emprats, sent el formigó armat, el guix, la pedra artificial, l'obra, i el ferro els elements constructius principals:

FORMIGÓ ARMAT

L'aplicació del formigó armat a la construcció comença a finals del segle XIX i principis del segle XX, quan comença a ser un material econòmic i fàcil de treballar.

Permet infinites possibilitats a la construcció, revolucionant la manera de construir: es poden obtenir grans espais, flexibilitzar la distribució, realitzar grans obertures o obtenir plantes lliures.

Al palau el formigó el veiem aplicat al sòcol perimetral executat in situ i a l'estructura principal, tals com fonaments, pilars, jàsseres de suport de la coberta, en sentit longitudinal i transversal, i a la cúpula encassetonada.

GUIX

El guix, un dels elements més antics utilitzats en la construcció, el podem veure a la part ornamental del palau. Elements diversos de guix recobreixen part de l'estructura de formigó i decoren l'espai. Trobem prefabricats de planxes de guix fabricades a peu d'obra, recubrint el pilar octogonal o realitzant la llinda i l'arc per solventar la unió entre pilars.

OBRA

Les peces ceràmiques utilitzades són maons massissos. Trobem les façanes executades amb maó, tot el perímetre descansa sobre el sòcol de formigó i s'aixeca amb maó fins l'alçada de la coberta, per el seu posterior estucat.

També les parets que separen les naus i formen els desnivells entre elles es realitzen amb maó.

I les parets divisòries per separar espais dins del palau, també s'executen amb maó.

PEDRA ARTIFICIAL

Aquest material és utilitzat en elements no estructurals, per tant elements decoratius del palau, petites columnes jòniques, escultures, etc..., tant interiors com exteriors (medallons a les cantonades del palau).

També durant el procés constructiu s'utilitza la pedra artificial, sent d'aplicació d'encofrats perduts (com els cassetons de la cúpula), ja que permetien incorporar la decoració que s'havia de veure.

FERRO

El ferro dóna forma al lluernari, amb una estructura a base de perfils quadrats de ferro que s'uneixen en forma de piràmide. Els espais que deixen lliure els perfils, es cobreixen amb lamelles de vidre.

TEULA

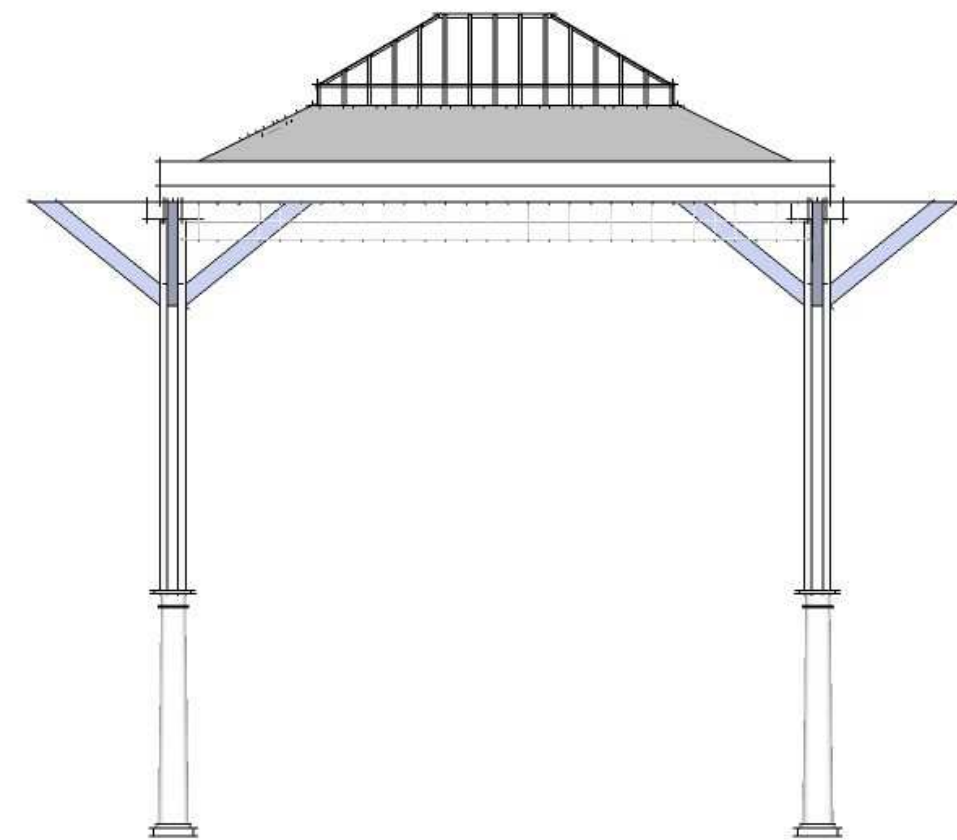
La coberta només disposa de teules a la cúpula, en forma de piràmide truncada, disposa de teules en les cares inclinades d'aquesta piràmide per tal d'evacuar les aigües i dirigir-les cap als baixants integrats dins dels pilars.

FUSTA

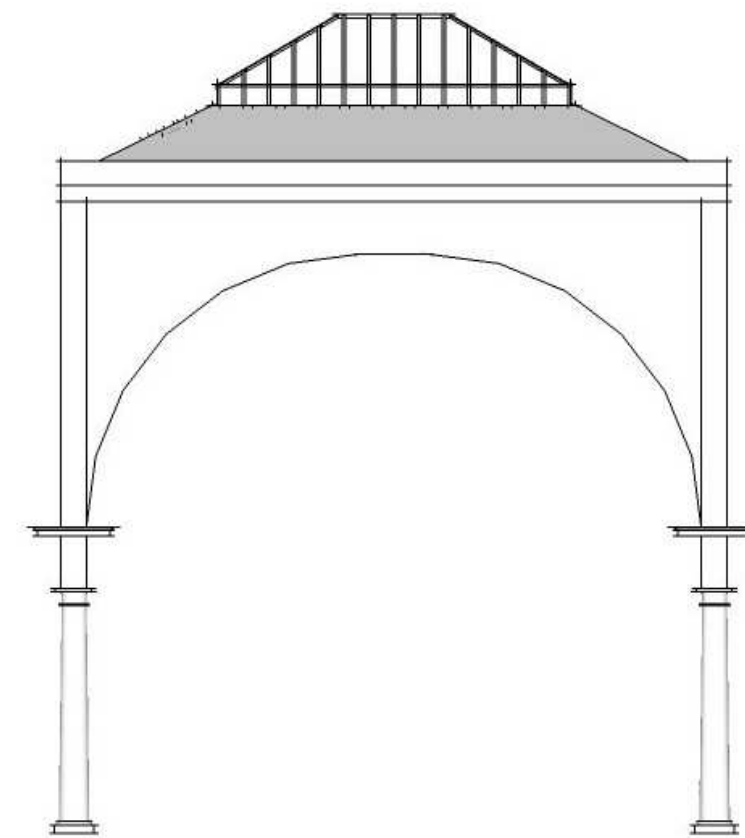
Per poder suportar els elements de guix, es realitzen unes estructures auxiliars de fusta.

Es formen uns entramats amb varilles de fusta per tal d'instal·lar les planxes de guix a les llindes o per realitzar la formació dels arcs. Aquesta estructura de fusta queda dins del recubriments de guix, i queda amagada a la vista.

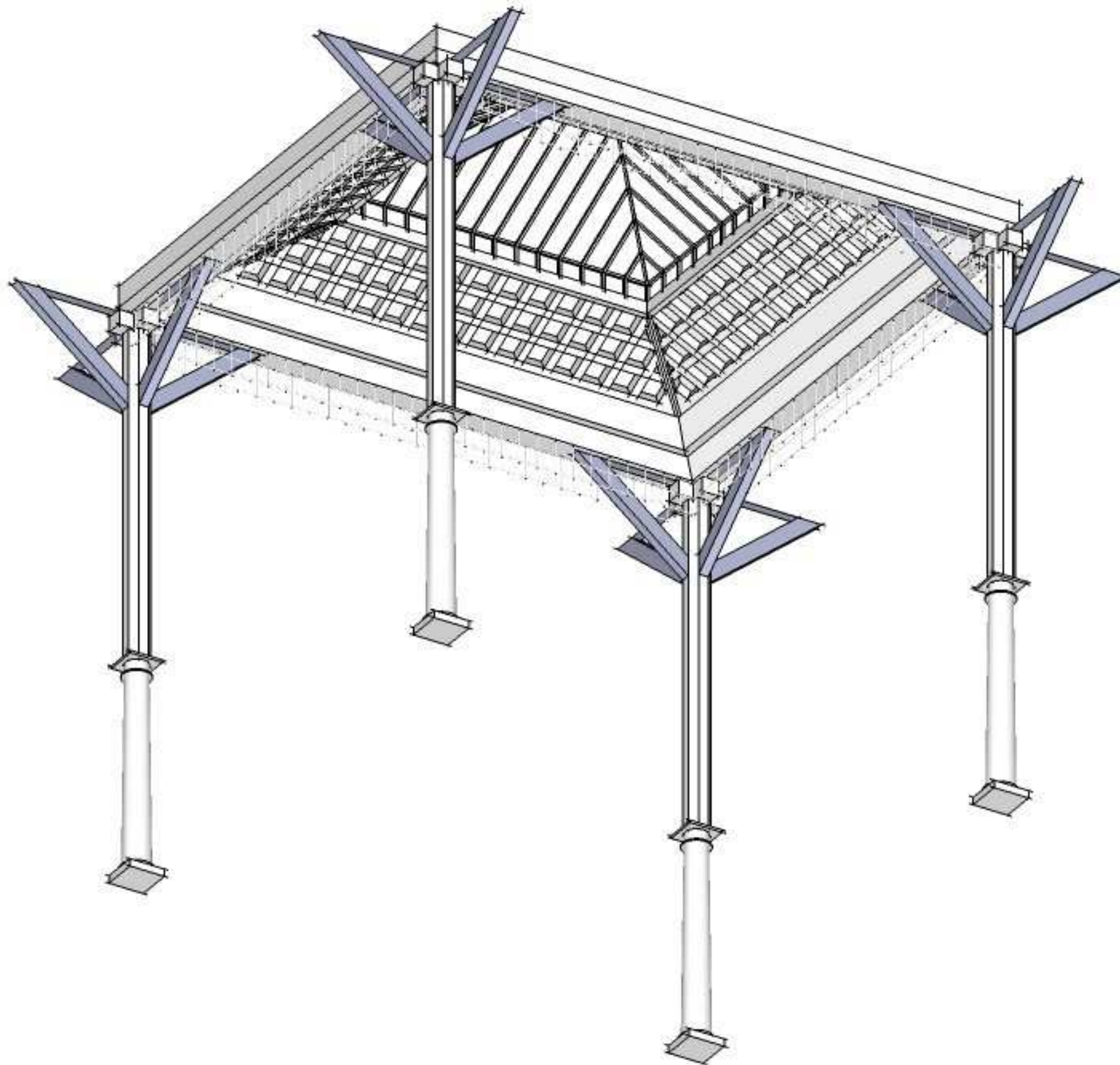
Al procés constructiu totes les estructures auxiliars (bastides) es realitzen amb fusta.

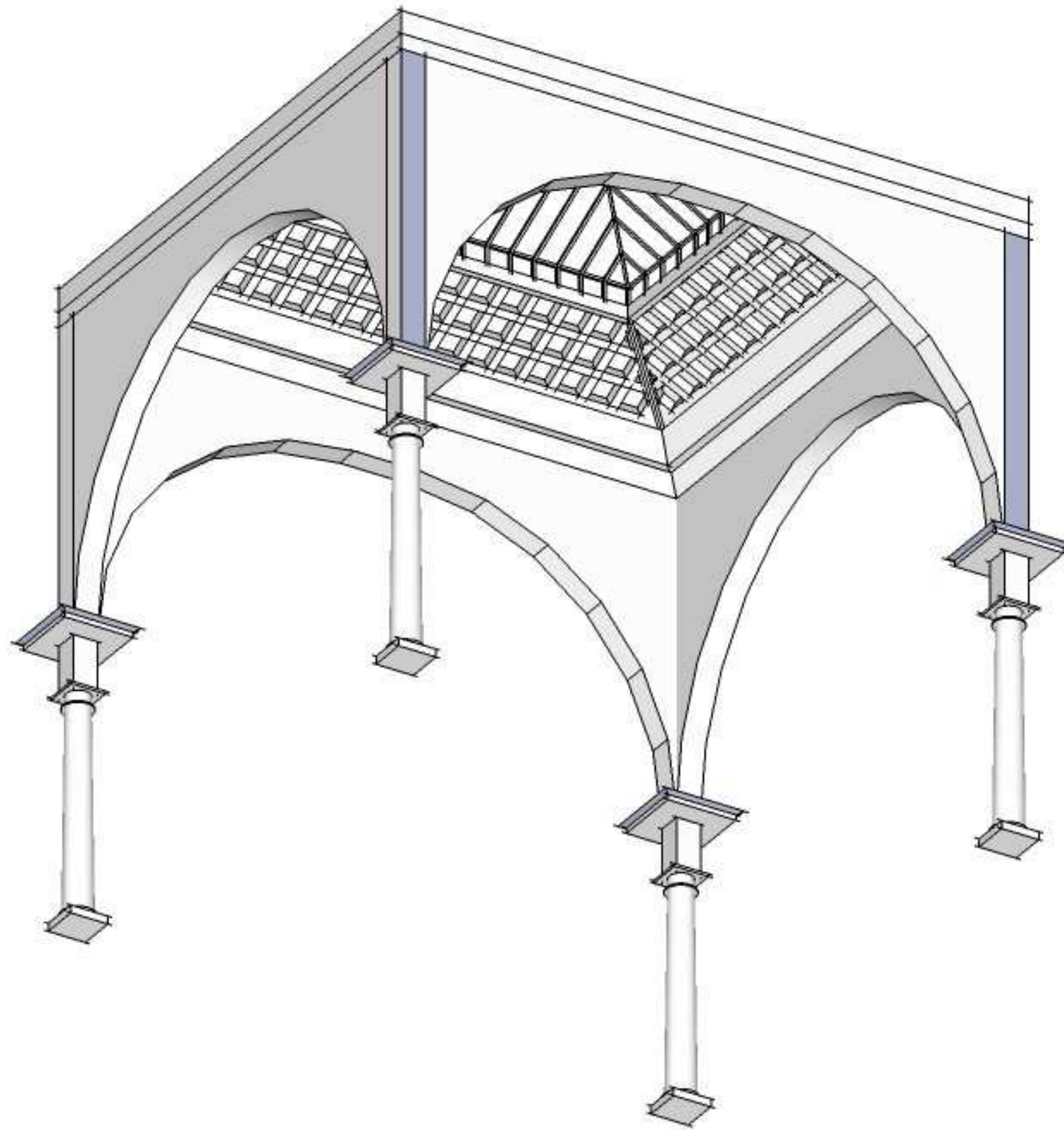
Vista lateral del mòdul. Estructura de formigó.

Vista lateral del mòdul. Estructura de formigó amb ornamentació amb guix.

4.5 REPORTATGE FOTOGRÀFIC AMB L'EDIFICI ACABAT

El Palau de Victòria Eugènia es va inaugurar el 13 de setembre de 1923 per acollir l'Exposició Internacional del Moble i Decoracions d'Interiors.

Podem observar a les fotografies, com es barregen estils arquitectònics diferents i s'acoblen en perfecta harmonia. Els elements clàssics construïts amb tecnologies modernes, i un procés de construcció novedós (construcció a base de prefabricats construïts a l'obra) mostren un espai que es monumentalitza amb aquest conjunt.

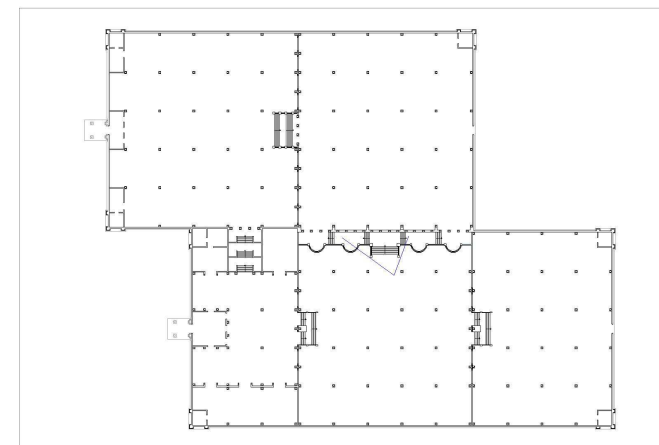
Les primeres fotografies mostren l'exposició inaugural, amb la seva clausura el 2 de desembre de 1923.

Posteriorment es van celebrar diversos certàmens abans de l'Exposició Internacional de 1929.

Les fotografies mostren la V Fira de Mostres de Barcelona l'any 1924 o el IV Saló de l'Automòbil de l'any 1925.

El plànol sota cada dibuix indica la vista de la fotografia.

EXPOSICIÓ INTERNACIONAL DEL MOBLE I DECORACIÓ D'INTERIORS DE BARCELONA

Joan Pich i Pon, comissari de l'exposició, acompanyat d'altres autoritats i membres de la premsa, visita l'Exposició Internacional del Moble i Decoració d'Interiors, organitzada al Palau de la Indústria (Palau Victòria Eugènia).

Data: 13 de setembre de 1923 – 02 de desembre de 1923

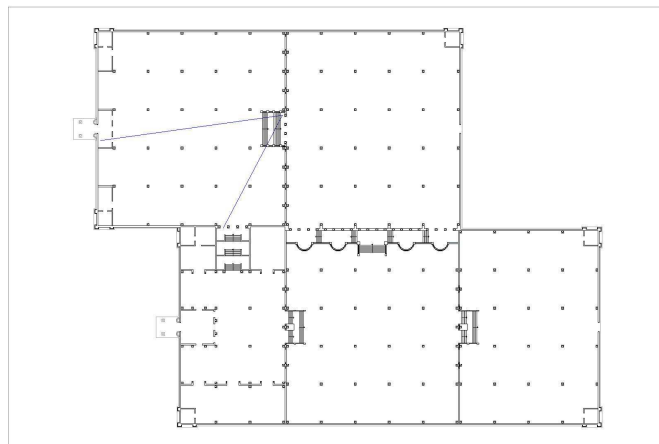
Font: Arxiu Nacional de Catalunya. ANC1-42-N-11524.

Fotògraf: Josep Brangulí Soler.

Comentaris:

Últims retocs per finalitzar completament el palau.

Ferran Fabra, alcalde de Barcelona, i Joan Pich i Pon, comissari de l'exposició, entre altres autoritats i membres de la premsa, visitant l'Exposició Internacional del Moble i Decoració d'Interiors, organitzada al Palau de la Indústria.

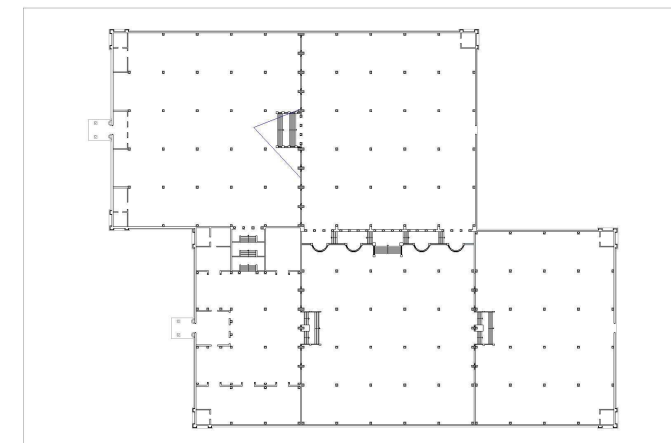
Data: 13 de setembre de 1923 – 02 de desembre de 1923

Font: Arxiu Nacional de Catalunya. ANC1-42-N-11525.

Fotògraf: Josep Brangulí Soler.

Comentaris:

Vista del primer nivell de la nau superior des de l'escala d'accés al segon nivell.

Joan Pich i Pon, comissari de l'exposició i el general Eduardo López Ochoa, entre altres autoritats, durant l'acte d'inauguració de l'Exposició Internacional del Moble i Decoració d'Interiors, organitzada al Palau de la Indústria,

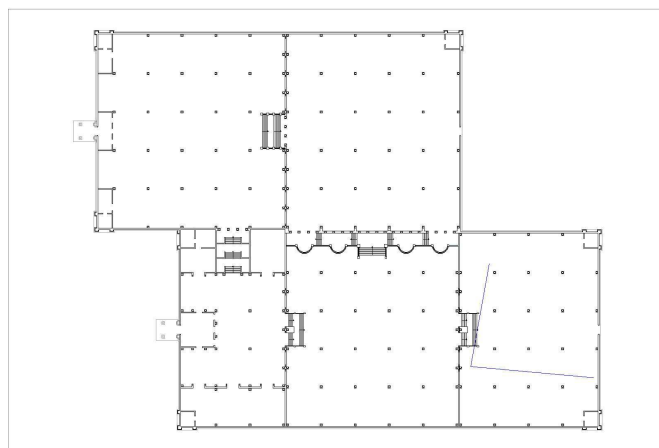
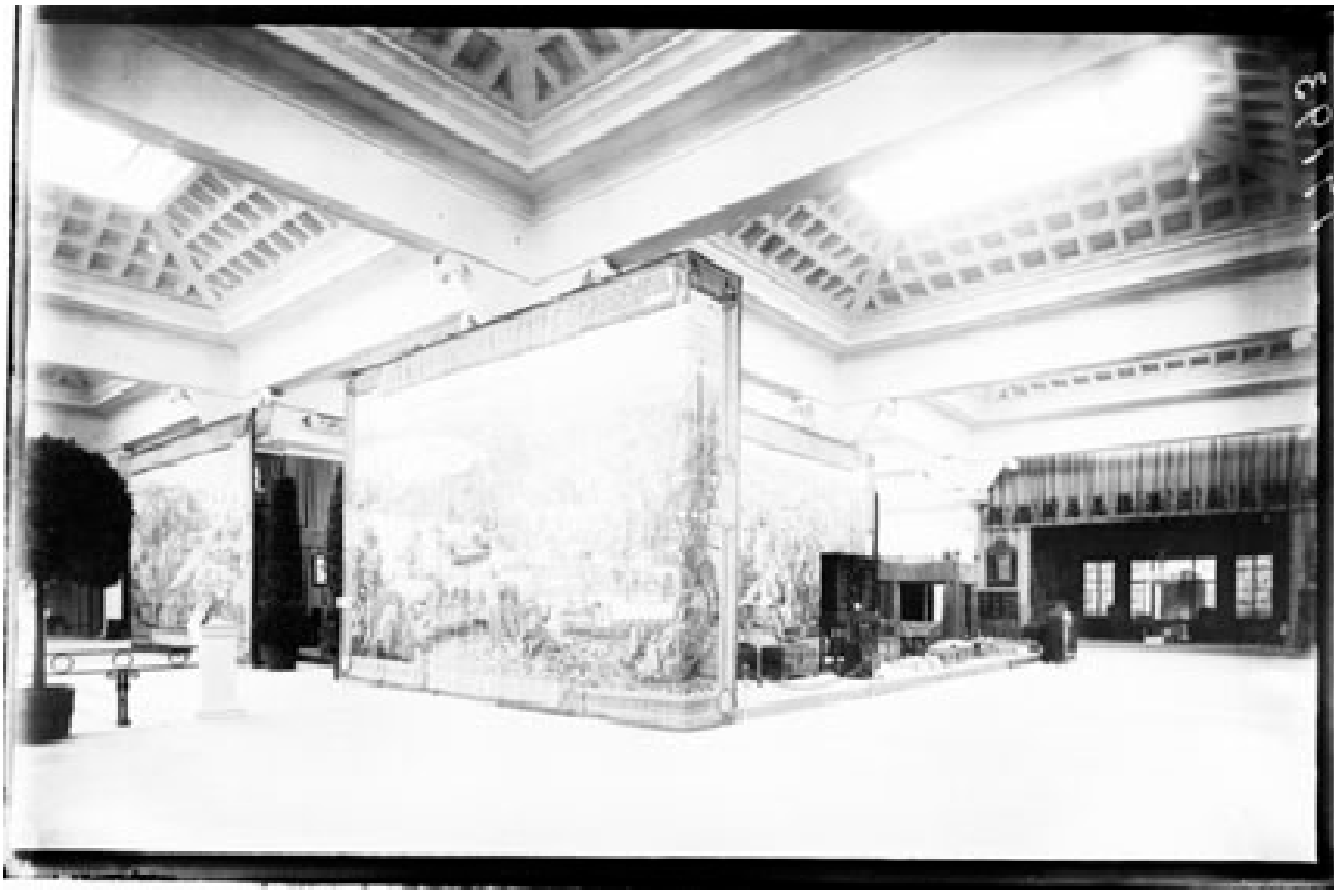
Data: 13 de setembre de 1923

Font: Arxiu Nacional de Catalunya. ANC1-42-N-11516.

Fotògraf: Josep Brangulí Soler.

Comentaris:

Escales que connecten els diferents nivells de la nau superior.

Exposició Internacional del Moble i Decoració d'Interiors, organitzada al Palau de la Indústria.

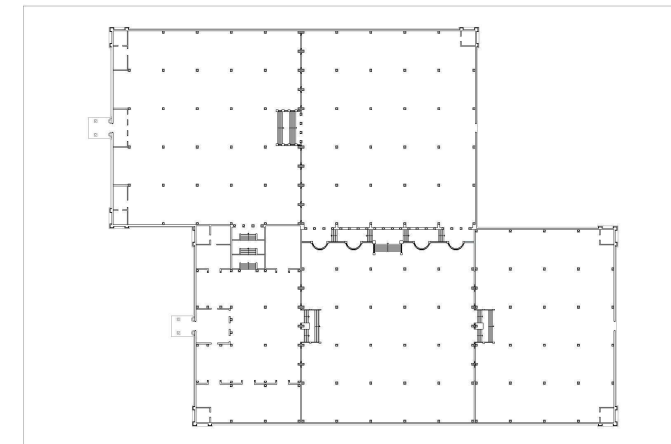
Data: 13 de setembre de 1923 – 02 de desembre de 1923

Font: Arxiu Nacional de Catalunya. ANC1-42-N-11520.

Fotògraf: Josep Brangulí Soler.

Comentaris:

Decoració d'stands a la nau inferior (nivell amb menys alçada).

Exposició Internacional del Moble i Decoració d'Interiors, organitzada al Palau de la Indústria.

Data: 13 de setembre de 1923 – 02 de desembre de 1923

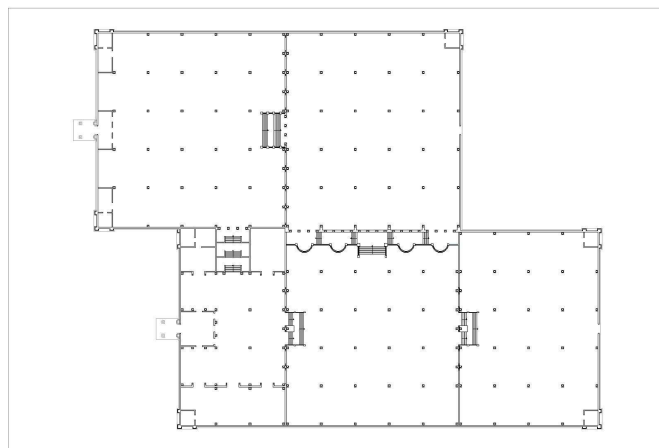
Font: Arxiu Nacional de Catalunya. ANC1-42-N-15015.

Fotògraf: Josep Brangulí Soler.

Comentaris:

Decoració d'stands a la nau inferior (nivell amb menys alçada).

Recinte de la V Fira Oficial de Mostres de Barcelona, al Palau de Victòria Eugènia.

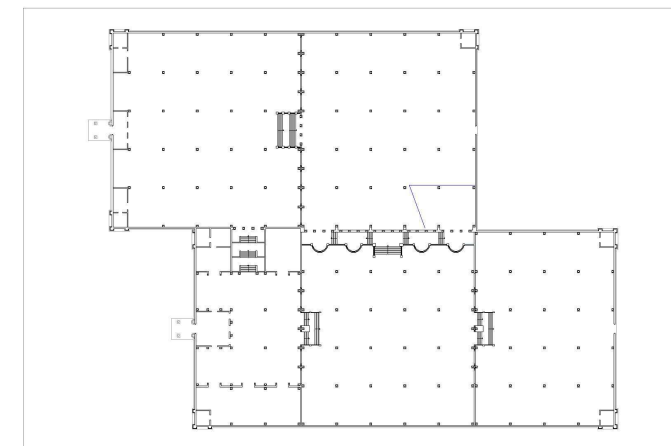
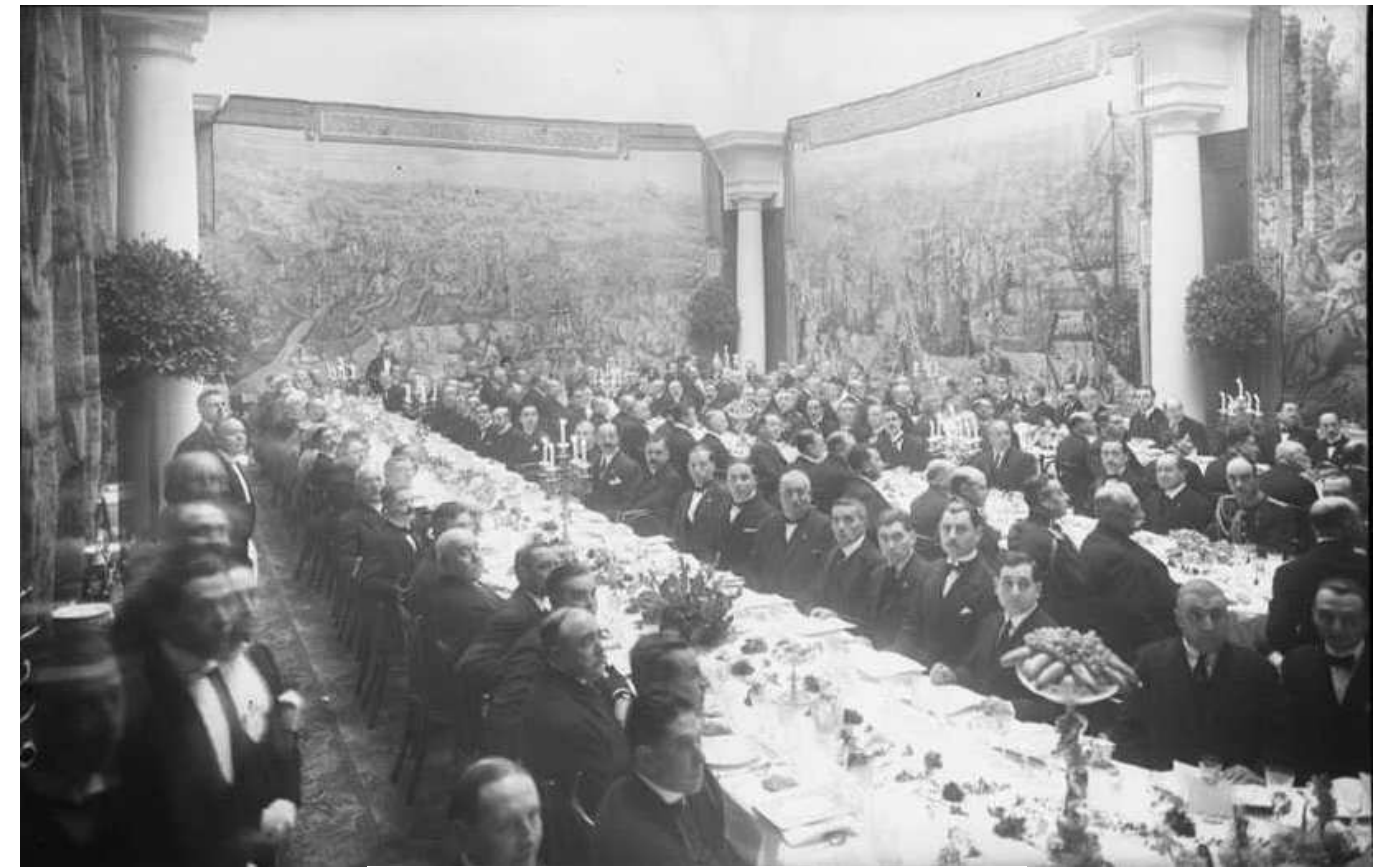
Data: 31 de maig de 1924 – 13 de juny de 1924

Font: Arxiu Nacional de Catalunya. ANC1-42-N-12212.

Fotògraf: Josep Brangulí Soler.

Comentaris:

Decoració d'stands a la nau inferior (nivell amb menys alçada).

Banquet de clausura de l'Exposició Internacional del Moble i Decoració d'Interiors, organitzada al Palau de la Indústria.

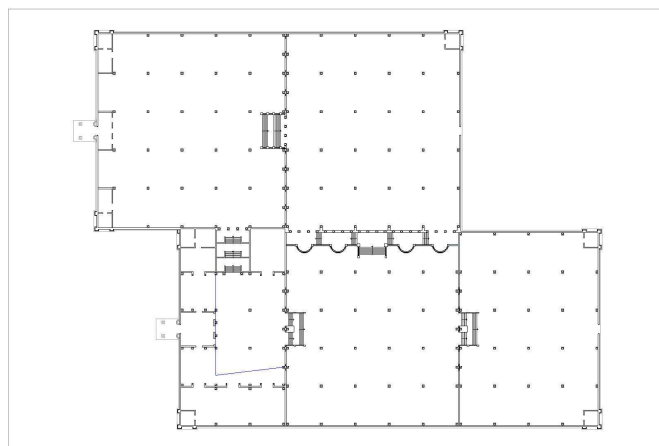
Data: 02 de desembre de 1923

Font: Arxiu Nacional de Catalunya. ANC1-42-N-11522.

Fotògraf: Josep Brangulí Soler.

Comentaris:

V FIRA OFICIAL DE MOSTRES DE BARCELONA

Recinte de la V Fira Oficial de Mostres de Barcelona, al Palau de Victòria Eugènia.

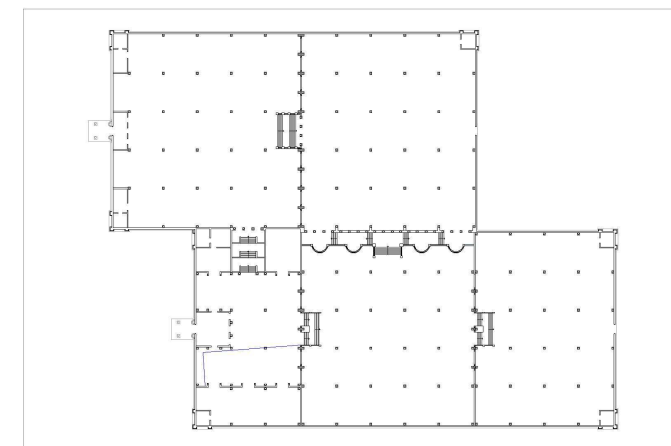
Data: 31 de maig de 1924 – 13 de juny de 1924

Font: Arxiu Nacional de Catalunya. ANC1-42-N-12212.

Fotògraf: Josep Brangulí Soler.

Comentaris:

Vista global de la nau inferior (primer nivell).

Recinte de la V Fira Oficial de Mostres de Barcelona, al Palau de Victòria Eugènia.

Data: 31 de maig de 1924 – 13 de juny de 1924

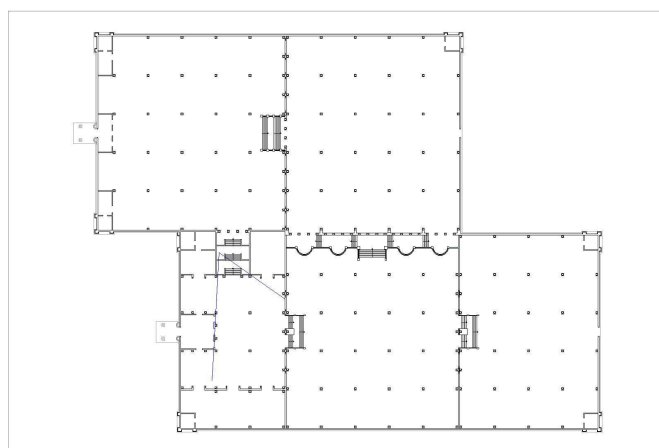
Font: Arxiu Nacional de Catalunya. ANC1-42-N-12208.

Fotògraf: Josep Brangulí Soler.

Comentaris:

Nau inferior (primer nivell).

Recinte de la V Fira Oficial de Mostres de Barcelona, al Palau de Victòria Eugènia.

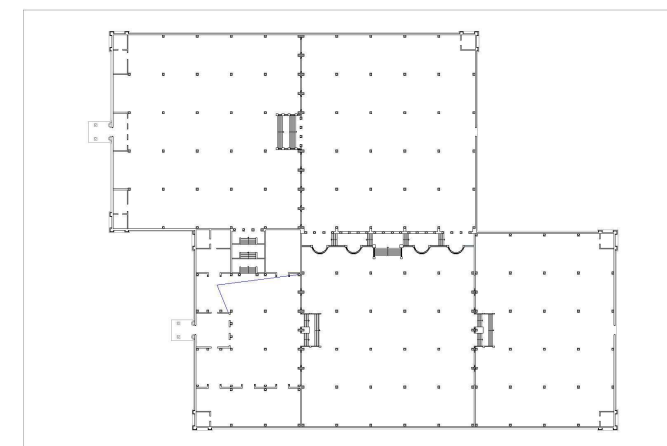
Data: 31 de maig de 1924 – 13 de juny de 1924

Font: Arxiu de la Fira de Barcelona.

Fotògraf: desconegut.

Comentaris:

Nau inferior vista des de les escales d'accès a la nau superior.

Recinte de la V Fira Oficial de Mostres de Barcelona, al Palau de Victòria Eugènia.

Data: 31 de maig de 1924 – 13 de juny de 1924

Font: Arxiu Nacional de Catalunya. ANC1-42-N-12204.

Fotògraf: Josep Brangulí Soler.

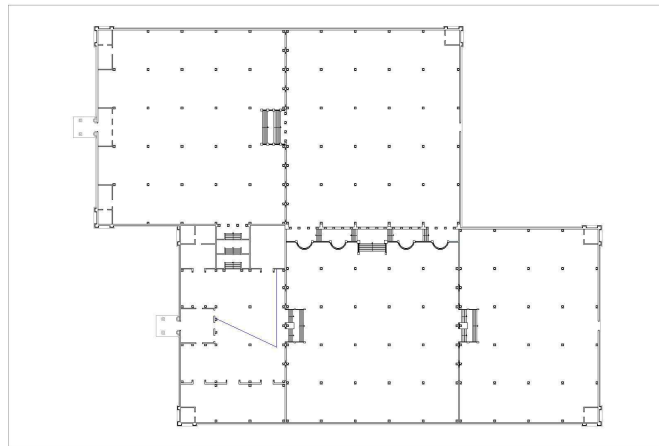
Comentaris:

Decoració d'stands a la nau inferior (primer nivell).

Recinte de la V Fira Oficial de Mostres de Barcelona, al Palau de Victòria Eugènia.

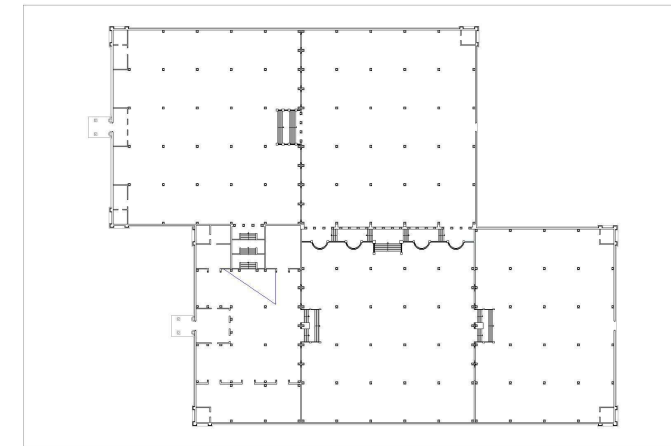
Data: 31 de maig de 1924 – 13 de juny de 1924

Font: L'exposició Internacional de Barcelona 1914-1929. Arquitectura i ciutat. - Ignasi de Solà-Morales.

Fotògraf: desconegut.

Comentaris:

Nau inferior vista des del centre del primer nivell.

Recinte de la V Fira Oficial de Mostres de Barcelona, al Palau de Victòria Eugènia.

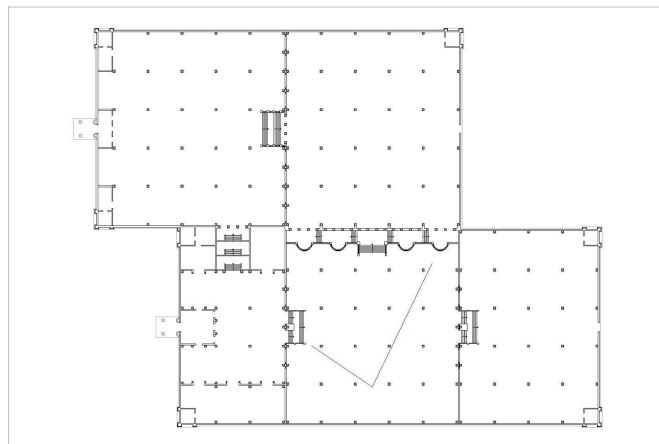
Data: 31 de maig de 1924 – 13 de juny de 1924

Font: Institut Amatller d'Art Hispànic.

Fotògraf: desconegut.

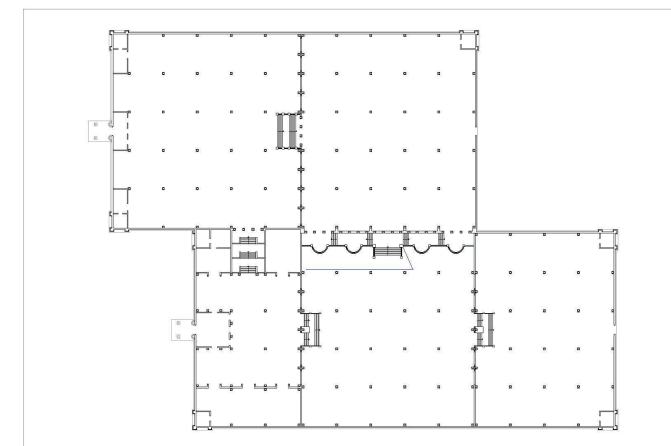
Comentaris:

Escala d'accés a la nau superior des del primer nivell de la nau inferior.

Recinte de la V Fira Oficial de Mostres de Barcelona, al Palau de Victòria Eugènia.

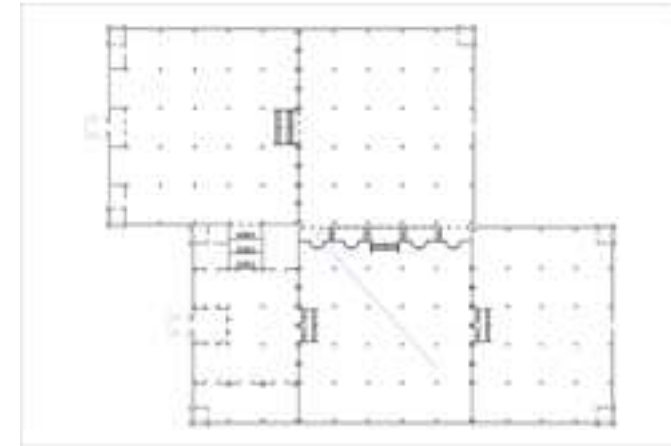
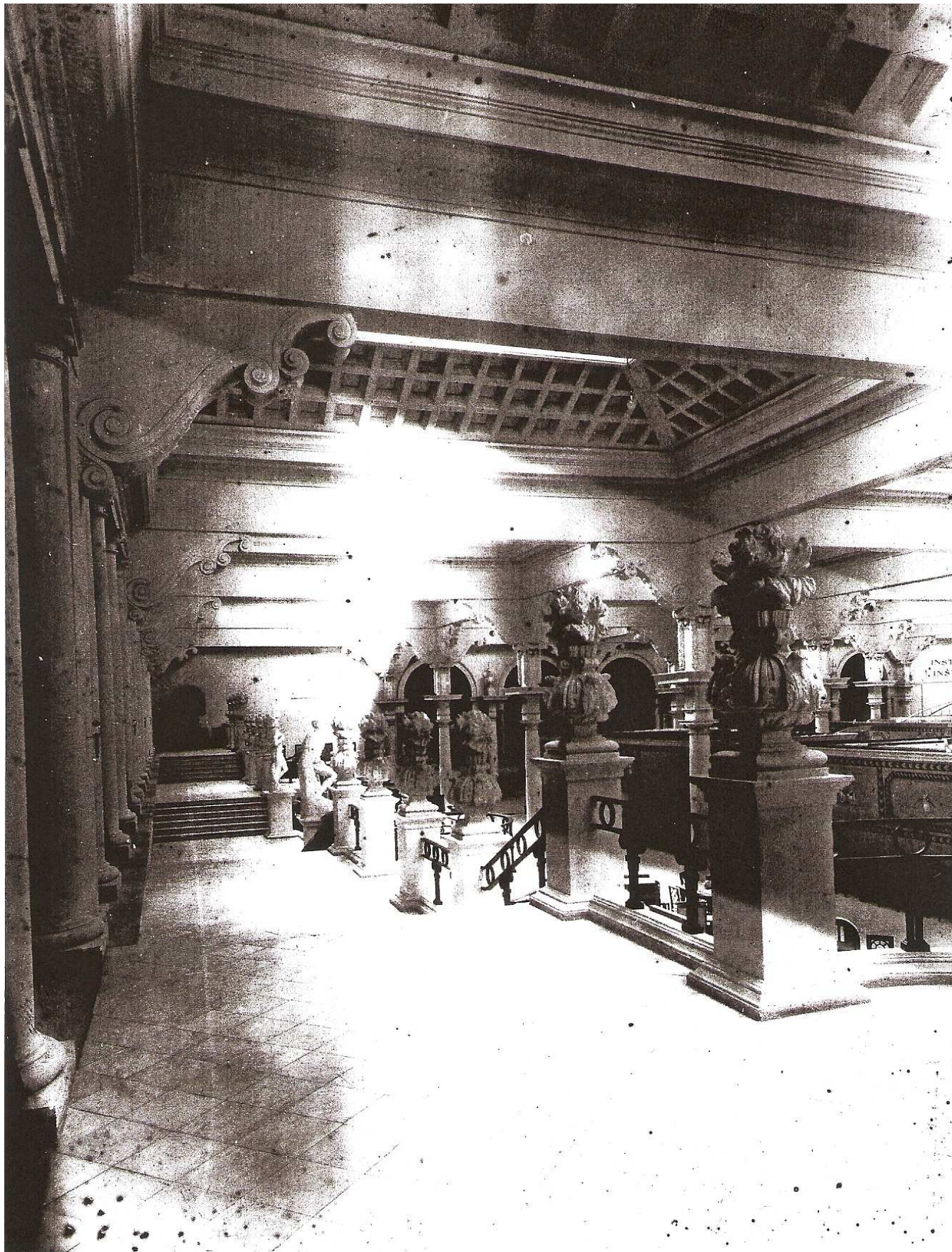
Data: 31 de maig de 1924 – 13 de juny de 1924
Font: Arxiu Nacional de Catalunya. ANC1-42-N-12209.
Fotògraf: Josep Brangulí Soler.
Comentaris:
Decoració d'stands a la nau inferior (segon nivell).

Recinte de la V Fira Oficial de Mostres de Barcelona, al Palau de Victòria Eugènia.

Data: 31 de maig de 1924 – 13 de juny de 1924
Font: Institut Amatller d'Art Hispànic.
Fotògraf: desconegut.
Comentaris:
Escala d'accés a la nau superior des del segon nivell de la nau inferior.

Recinte de la V Fira Oficial de Mostres de Barcelona, al Palau de Victòria Eugènia.

Data: 31 de maig de 1924 – 13 de juny de 1924

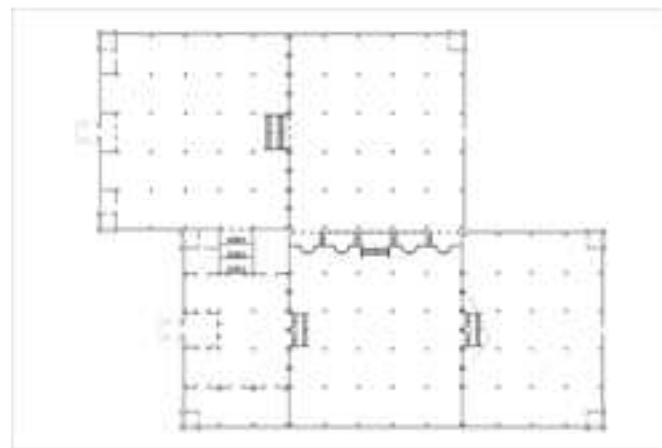
Font: Institut Amatller d'Art Hispànic.

Fotògraf: desconegut.

Comentaris:

Vista de les escales que connecten el segon nivell de la nau inferior amb el segon nivell de la nau superior agafada des del tram d'escales més alt.

Recinte de la V Fira Oficial de Mostres de Barcelona, al Palau de Victòria Eugènia.

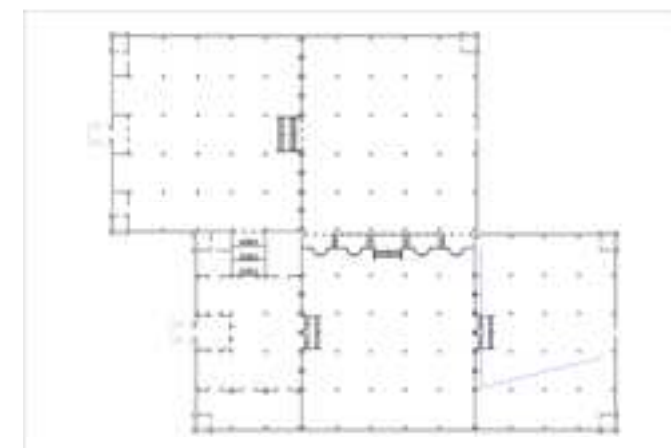
Data: 31 de maig de 1924 – 13 de juny de 1924

Font: Arxiu Nacional de Catalunya. ANC1-42-N-12205.

Fotògraf: Josep Brangulí Soler.

Comentaris:

Decoració d'stands a la nau inferior (tercer nivell). Tram d'escaleres d'unió amb el segon nivell.

Recinte de la V Fira Oficial de Mostres de Barcelona, al Palau de Victòria Eugènia.

Data: 31 de maig de 1924 – 13 de juny de 1924

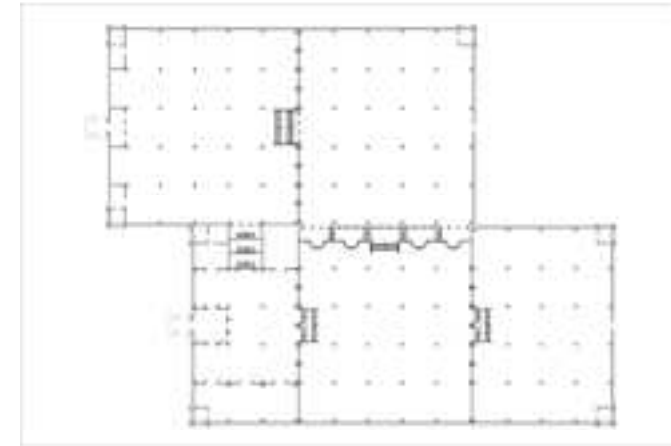
Font: Arxiu Nacional de Catalunya. ANC1-42-N-12206.

Fotògraf: Josep Brangulí Soler.

Comentaris:

Decoració d'stands a la nau inferior (tercer nivell).

Recinte de la V Fira Oficial de Mostres de Barcelona, al Palau de Victòria Eugènia.

Data: 31 de maig de 1924 – 13 de juny de 1924

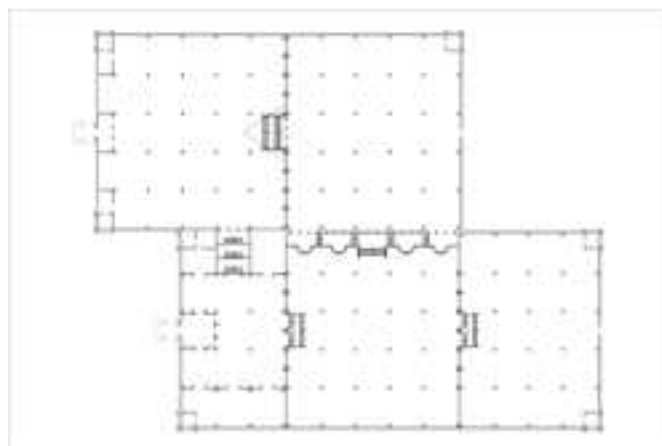
Font: Institut Amatller d'Art Hispànic.

Fotògraf: desconegut.

Comentaris:

Detall de la decoració del tram d'escala entre el segon i el tercer nivell de la nau inferior.

Autoritats a un acte de la V Fira Oficial de Mostres de Barcelona, al Palau de Victòria Eugènia.

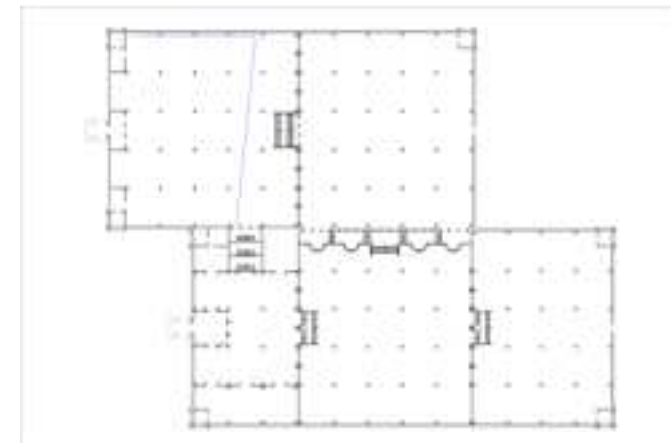
Data: 31 de maig de 1924

Font: Arxiu Nacional de Catalunya. ANC1-42-N-12404.

Fotògraf: Josep Brangulí Soler.

Comentaris:

Tram d'escals que uneix els desnivells de la nau superior.

Recinte de la V Fira Oficial de Mostres de Barcelona, al Palau de Victòria Eugènia.

Data: 31 de maig de 1924

Font: Arxiu Nacional de Catalunya. ANC1-42-N-12207.

Fotògraf: Josep Brangulí Soler.

Comentaris:

Decoració d'stands a la nau superior (primer nivell).

Recinte de la V Fira Oficial de Mostres de Barcelona, al Palau de Victòria Eugènia.

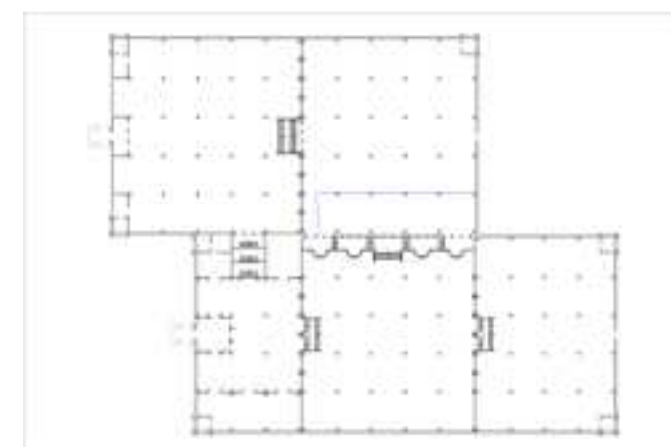
Data: 31 de maig de 1924

Font: Arxiu Nacional de Catalunya. ANC1-42-N-12211.

Fotògraf: Josep Brangulí Soler.

Comentaris:

Decoració d'stands a la nau superior (segon nivell).

Recinte de la V Fira Oficial de Mostres de Barcelona, al Palau de Victòria Eugènia.

Data: 31 de maig de 1924

Font: Arxiu Nacional de Catalunya. ANC1-42-N-12210.

Fotògraf: Josep Brangulí Soler.

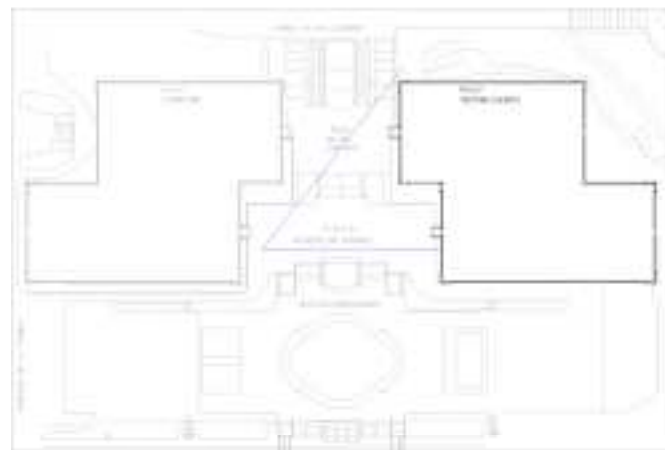
Comentaris:

Decoració d'stands a la nau superior (segon nivell).

V Fira de Mostres, 1924 La Plaça dels Reis durant la Fira

Retrat dels visitants caminant pel recinte exterior de la V Fira Recinte de la V Fira Oficial de Mostres de Barcelona.

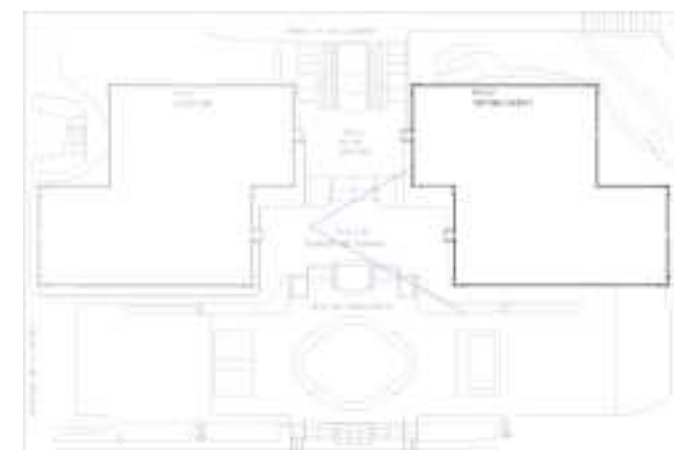
Data: 31 de maig de 1924

Font: Arxiu Nacional de Catalunya. ANC1-42-N-12213.

Fotògraf: Josep Brangulí Soler.

Comentaris:

Vista des de la Plaça dels Bells Oficis (actual Plaça de Josep Puig i Cadafalch).

Retrat dels visitants caminant pel recinte exterior de la V Fira Recinte de la V Fira Oficial de Mostres de Barcelona.

Data: 31 de maig de 1924

Font: Barcelona, cent anys de fires (pàg 119).

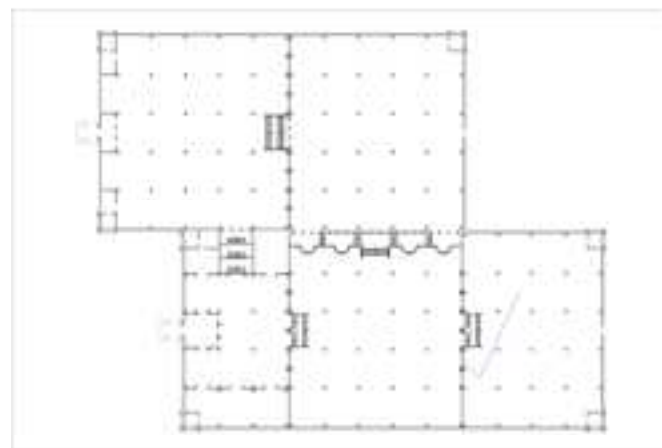
Fotògraf: desconegut.

Comentaris:

Vista des de la Plaça dels Bells Oficis (actual Plaça de Josep Puig i Cadafalch).

IV EXPOSICIÓ INTERNACIONAL DE L'AUTOMÒBIL DE BARCELONA

Visita dels reis d'Espanya a la IV Exposició Internacional de l'Automòbil de Barcelona.

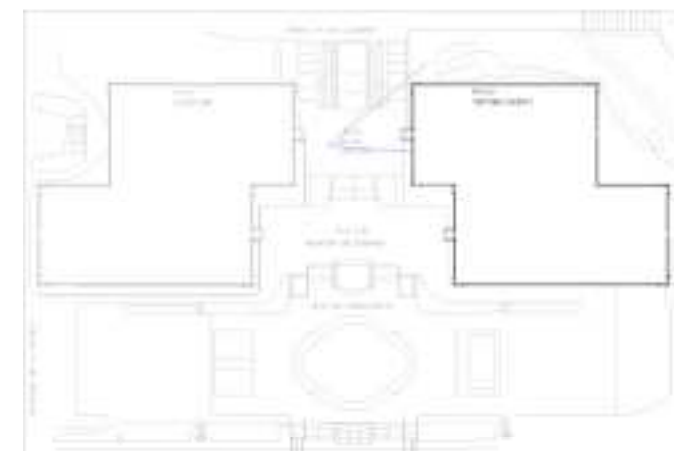
Data: 29 de maig de 1925

Font: Arxiu Nacional de Catalunya. ANC1-585-N-285.

Fotògraf: Josep Maria Sagarra i Plana.

Comentaris:

Nau inferior (tercer nivell).

Visita dels reis d'Espanya a la IV Exposició Internacional de l'Automòbil de Barcelona.

Data: 29 de maig de 1925

Font: Arxiu Nacional de Catalunya. ANC1-42-N-1807.

Fotògraf: Josep Brangulí Soler.

Comentaris:

Vista des de la Plaça de l'Art Popular (actual Plaça de les Cascades).

ALTRES FOTOGRAFIES

1- Vista aèrea (Sistemas aéreos comerciales españoles).
Data: datable 1924
Font: Arxiu de la Fira de Barcelona.

2- Vista aèrea dels palaus bessons.
Data: datable 1924
Font: Arxiu de la Fira de Barcelona.

6- Enderroc de les 4 columnes.
Data: datable 1928
Font: Arxiu de la Fira de Barcelona.

7- Recinte de l'Exposició Internacional de Barcelona.
Data: datable 1929
Font: ANC1-5-N-263. Gabriel Casas i Galobardes.

3- Façana principal Palau Victòria Eugènia.
Data: datable 1924
Font: Tesi doctoral de Jordi Romeu.

4- Vista aèrea de la muntanya de Montjuïc.
Data: datable 1928
Font: L'exposició internacional de Barcelona 1914-1929. Arquitectura i ciutat. - Ignasi de Solà-Morales.

5- Vista de l'Avinguda Central.
Data: datable 1928
Font: Arxiu de la Fira de Barcelona

8- Recinte de l'Exposició Internacional de Barcelona.
Data: datable 1929
Font: Arxiu de la Fira de Barcelona.

9- Interior del palau a l'Exposició Internacional de Barcelona.
Data: datable 1929
Font: ANC1-64-N-1754. Bert i Claret.

10- Inauguració de l'Exposició Internacional de Barcelona.
Data: maig 1929
Font: Reportatge "Moments: L'exposició de 1929".

11- Inauguració de l'Exposició Internacional de Barcelona.
Data: maig 1929
Font: Reportatge "Moments: L'exposició de 1929".

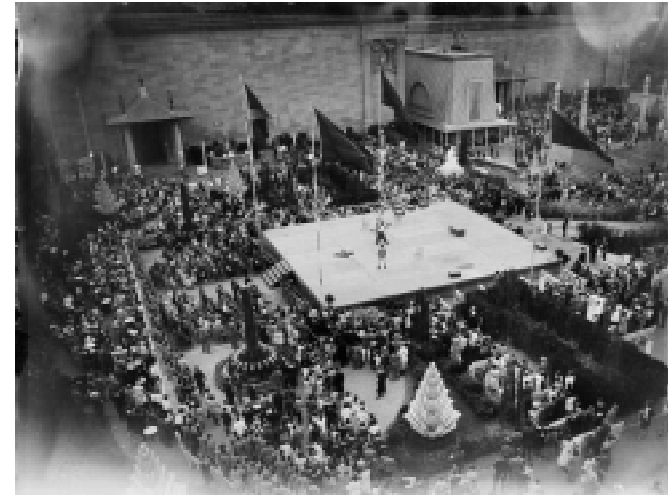
16- Pich i Pon a la inauguració de la VIII Fira de Mostres.
Data: 3 de juny de 1935
Font: ICUB. Carlos Pérez de Rozas Masdeu.

17- Pich i Pon a la inauguració de la VIII Fira de Mostres.
Data: 3 de juny de 1935
Font: ANC1-42-N-12408. Josep Brangulí Soler.

12- Espectacles a la Plaça de l'Art popular.
Data: datable 1929
Font: ANC1-5-N-149. Gabriel Casas i Galobardes

13- Espectacles a la Plaça dels Bells Oficis.
Data: datable 1929
Font: ANC1-5-N-144. Gabriel Casas i Galobardes

18- Recinte de la VIII Fira Oficial de Mostres de Barcelona.
Data: 3 de juny de 1935
Font: ANC1-42-N-12398. Josep Brangulí Soler.

19- Recinte de la VIII Fira Oficial de Mostres de Barcelona.
Data: 3 de juny de 1935
Font: ANC1-42-N-12399. Josep Brangulí Soler.

14- Secció de Suècia a l'Exposició Internacional de Barcelona.
Data: datable 1929
Font: ANC1-585-N-6772. Josep Maria Segarra.

15- Exposició Internacional canina
Data: datable 1930
Font: ICUB. Josep Maria Segarra

20- Recinte de la VIII Fira Oficial de Mostres de Barcelona.
Data: 3 de juny de 1935
Font: ANC1-421935. Josep Brangulí Soler.

4.6 COMPARACIÓ ENTRE LES FOTOGRAFIES ACTUALS I LES ANTIGUES

A- Vista façana principal. Data: 1922.

A- Vista façana principal. Data: A l'actualitat.

B- Vista nau superior, coberta i cantonada. Data: 1922.

B- Vista nau superior, coberta i cantonada. Data: A l'actualitat.

C- Vista interior, escales d'accés de la nau inferior (segon nivell) a la nau superior (segon nivell). Data: 1923.

C- Vista interior, escales d'accés de la nau inferior (segon nivell) a la nau superior (segon nivell). Data: A l'actualitat.

D- Vista interior, primer nivell de la nau inferior. Data: 1924.

D- Vista interior, primer nivell de la nau inferior. Data: A l'actualitat.

E- Vista interior, escala d'accés del primer nivell de la nau inferior a la nau superior. Data: 1924.

E- Vista interior, escala d'accés del primer nivell de la nau inferior a la nau superior. Data: A l'actualitat.

F- Vista interior, tercer nivell de la nau inferior. Data: 1924.

F- Vista interior, tercer nivell de la nau inferior. A l'actualitat.

G- Vista de l'avinguda principal de l'Exposició. Data: 1928.

G- Vista de l'avinguda principal de l'Exposició. A l'actualitat.

H- Vista del palau des de la Plaça de Carles Buïgas. Data: 1928.

H- Vista del palau des de la Plaça de Carles Buïgas. A l'actualitat.

4.7 CONCLUSIONS

Ens trobem, doncs, amb un projecte d'una magnitud extraordinària, la transformació de la muntanya de Montjuïc.

Aprofitant el segon gran moment de creixement de la ciutat, amb la revolució de l'electricitat, es realitza una reforma de la ciutat i es decideix organitzar una Exposició d'Indústries Elèctriques. Això sí, plantejada inicialment al 1914 i posposada fins al 1929, conseqüència de la I guerra mundial (1914), dels molts conflictes socials o de la proclamació d'una dictadura (1923).

Així la idea d'organitzar una exposició per la Indústria elèctrica queda diluïda en el temps, i és llavors quan es planteja l'organització d'una Exposició Internacional realitzada definitivament l'any 1929, a on els països representants mostressin el més destacat de la seva economia. J. Puig i Cadafalch té un pes molt important en la projecció de l'exposició, fins el moment de la proclamació de la dictadura.

Així doncs, en el Palau Victòria Eugènia, projectat i construït per ell mateix, organitza un espai moduble realitzat mitjançant una estructura reticular. L'entrada d'Eduard Ferrès, fa que el palau modifiqui la seva estructura, inicialment metàl·lica, per una de formigó armat.

Construït amb un llenguatge clàssic, proper al noucentisme, no deixa de sorprendre la combinació d'estils quan parlem de l'ornamentació del palau, amb columnes toscanes, arcades, balustrades, decoracions florals, etc... a on gairebé tots els elements decoratius són fabricats a peu d'obra.

Amb un tancament realitzat amb un mur cec, la il·luminació s'obtenia a través d'uns lluernaris de la coberta, cosa que remarca l'enteixinat acasetonat que ens fa oblidar l'estructura de formigó armat interior, deixant constància de la importància que obtenia la decoració de qualsevol espai.

La construcció del palau es realitza aproximadament en un any, això descriu la gran quantitat de personal que necessitaven i la importància alhora de coordinar els materials amb el procés executiu.

El gran contingut ornamental interior contrasta amb la senzillesa de les seves façanes, un estuc llis només trencat per uns esgrafiats de columnes salomòniques suplint qualsevol decoració.

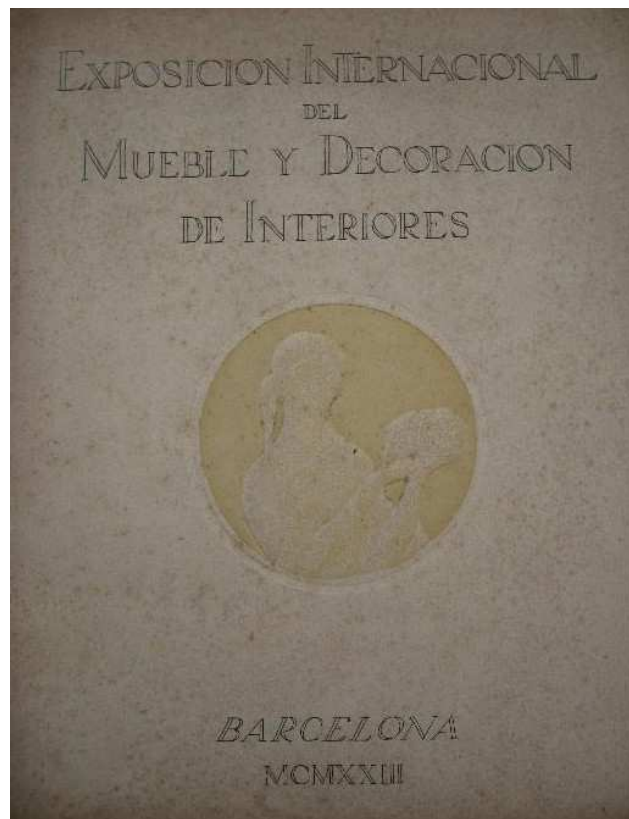
El material recopilat, que hem trobat en diversos organismes, ens deixa una idea clara del procés constructiu del palau, almenys mostrant una explicació bàsica de l'execució.

Faltaria però, trobar certa documentació que ens facilités la comprensió de les decisions preses per J. Puig i Cadafalch en el moment de construir el palau. Així no he pogut aportar cap document referent als pressupostos o a la designació o contractació de personal, i tampoc he pogut aconseguir cap plànol que parli exclusivament de l'estructura adoptada ni del seu càlcul.

Tanmateix, cal dir, que l'exposició, si bé va crear un deficit enorme a l'administració, va deixar un llegat amb la transformació de la ciutat, i va servir perquè la societat catalana disposés d'un espai propi de lleure.

Cartells de les diferents exposicions realitzades al Palau Victòria Eugènia

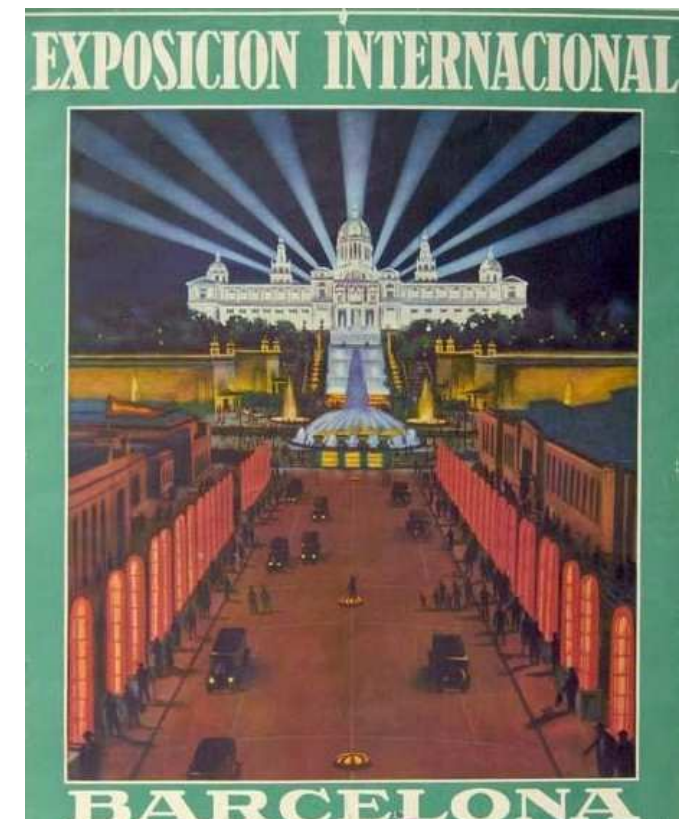
1923

1924

1925

1929

5 REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

5 REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

BALCELLS, Albert (2003):
“Puig i Cadafalch i la Catalunya contemporània”
Institut d’Estudis Catalans.

FERRÈS, Xavier amb FOLCH, Andreu i FOLCH, Ramon (1997):
“Eduard Ferrés i Puig, arquitecte”
Edita l’Ajuntament de Vilassar de Mar, Amics de Vilassar de Mar.

GRANDAS, M. Carmen (1988):
“L’Exposició Internacional de Barcelona de 1929”
Els llibres de la Frontera, Sant Cugat del Vallès

HERNÁNDEZ-CROS, Emili (1979):
“Monografía: Las Exposiciones de 1929, sin nostalgia. La segunda Exposición Universal de Barcelona: 5 Flash-backs”
Revista CAU: Construcción, Arquitectura y Urbanismo, número 57 (pàg. 40-45).

HERNÁNDEZ-CROS, Emili i USANDIZAGA, Miquel (1980):
“L’Exposició Internacional de 1929, arquitectura i arts decoratives. L’exposició de la muntanya perduda. Precisions sobre la urbanització de Montjuïc: 1859-1929”
Revista Grans Temes de l’Avenç (pàg. 18-36).
Edita L’Avenç, S.A.

JARDÍ, Enric (1974):
“Puig i Cadafalch: arquitecte, polític i historiador de l’art”
Editorial Ariel, Barcelona.

PERMANYER, Lluís i CASALS, Lluís (2001):
“Josep Puig i Cadafalch”
Edicions Polígrafa, Barcelona

ROMEU, Jordi (1989):
“Josep Puig i Cadafalch: obres i projectes des de 1911. Vol. II. Tesi doctoral”
UPC, Barcelona.

SOLA-MORALES, Ignasi de (1976):
“L’Exposició Internacional de Barcelona(1914-1929) com a instrument de política urbana”
Recerques: història, economia, cultura núm. 6.

SOLA-MORALES, Ignasi de (1979):
“Monografía: Las Exposiciones de 1929, sin nostalgia. Arquitecturas contaminadas. Para una nueva lectura de la Exposición Universal de Barcelona de 1929”
Revista CAU: Construcción, Arquitectura y Urbanismo, número 57 (pàg. 48-53).

SOLA-MORALES, Ignasi de (1980):
“L’Exposició Internacional de 1929, arquitectura i arts decoratives. L’arquitectura de l’Exposició. Palaus i pavellons”
Revista Grans Temes de l’Avenç (pàg. 3-17).
Edita L’Avenç, S.A.

SOLA-MORALES, Ignasi de (1985):
“L’Exposició Internacional de Barcelona 1914-1929. Arquitectura i ciutat”
Fira de Barcelona, Barcelona.

SOLA-MORALES, Ignasi de i ROHRER, Judith (1989):
“J. Puig i Cadafalch: l’arquitectura entre la casa i la ciutat”
Edita Fundació Caixa Pensions i Col·legi d’Arquitectes de Catalunya.

Revista d’Art (1915):
“La futura Exposició de Barcelona”
Revista Vell i Nou, número 6.

GRANADOS, Oriol amb CALAFELL, Jordi i TORRELLA, Rafel (2007):
Exposició virtual **“Montjuïc 1915: primera mirada. Testimonis d’una transformació”**
Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona.

TORRELLA, Rafel (2008):
“El registre fotogràfic de Montjuïc, 1915-1923. La metamorfosi d’una muntanya”
Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona.

CONTINGUT DEL CD

RESUM en format pdf

PROJECTE en format pdf

CARPETA DE PLÀNOLS en format pdf

